

Tzeltal de Oxchuc: Bible for Hechos
Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Hechos

1 ALBIL SK'OPLAL TE YA XTAL TE CH'UL ESPÍRITUE¹ Ta sbabial jun te la jts'ibuy, Teófilo, la jchol spisil te beluk jajch' spas sok te beluk la yak' nopel te Jesuse ²Ja to te k'alal ik'ot moel ta ch'ulchane. Te k'alal ma to xbajt' ta ik'el a, la spas ta mantal ta swenta te Ch'ul Espiritu te wolwanej puk-k'opetik te stsaoje. ³Te k'alal k'axix a te swokole, la yak' sba ta ilel ta stelemal ta stojol te nopojeletike jich la yak' ta ilel te kuxule jich ya xch'uunik a. Cha'winik(40) k'aal la yak' sba ta ilel ta stojolik, sok la yalbey sk'oplal te ajwalinel yu'un te Diose.⁴ K'alal stsoboj sbaik a, la yalbey mantal te nopojeletik te manchuk ya xlok'ik bael ta Jerusalén, jauk ya smaliyik te beluk albilik yu'un te Jtatik Diose, te jich la yal: "Te ja'exe la awaiyik stojol te la jkalbeyexe, ⁵te Juane janax la yak' ich' ja' ta swenta te ja'e, yan te ja'exe le' nopel ya awich'ik ak'beyel te Ch'ul Espiritue." MO BAEL TA CH'ULCHAN TE JESUSE ⁶Te k'alal stsoboj sbaik soke, la sjojk'ibeyik: "¿Kajwal, ja ba yorailix te ya awach'tes te ajwalil yu'un te Israeetike?" ⁷La sut: "Ma jauk awu'unik sna'el te bi ora sok te bi k'aalile, janax sna'oj stukel te Jtatik Diose. ⁸Jauk me to te ja'exe ya me awich'ik ja wu'elik, te k'alal ya xjul ta atojolik te Ch'ul Espiritue, jich yu'un testigo me xk'oex jku'un ta Jerusalén, ta spisil Judea sok ta Samaria janix jich ta spamal balumilal." ⁹K'alal laj yot'an yalel te Kajwaltik Jesús spisil in to, k'alal yakalik yilel moel ta ch'ulchan, la yich ik'el moel sok la yich' potsel ta tokal ja to te ch'ay ta sitike. ¹⁰Jich yu'un te k'alal spisilik yakalik ta yilel moel ta ch'ulchan a, ajk'nax, cha' tul winiketik te sakik sk'u'-spak'ik la stejk'an sbaik ta stojolik. ¹¹Jich la yalik: "Ja'ex Galileo winiketik, ¿bistuuk te tek'elex ta yilel te ch'ulchane? Te Jesús te la awilik te mo bael ta ch'ulchane, jich nix te bit'il bajt' ta ch'ulchane janix me jich ya sujt' tel." LEBOT SJELOL TE JUDASE ¹²Jich yu'un sujt'ik bael ta Jerusalén, melez ayik ta wits Olivo a, te ay ta nopol Jerusalén, ta sk'alelal kux ot'an. ¹³K'alal k'otik ta lok'el le'a, moik bael ta xcha'kajal naj, te banti ayik ta nainel a te Pedro, Juan, Jacobo, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo snich'an te Alfeo, Simón te yan sbiil te Zelote sok te Judas te snich'an te Jacobo. ¹⁴Ta spisilik junax yot'an sbaik, janix jich yakalik ta sk'oponel te Dios ta spisil ora. Le' ayik a te antsetike, ja te María te sme' te Jesús sok te yijts'nabe. ¹⁵La sta yorail te Pedro la stejk'an sba ta yolilal te yermanotake, ta spisilik ay niwan wakwinik(120) ta tul sok jich la yal: ¹⁶"Kermanotak, puersa me k'ot ta pasel te beluk ts'ibubil jilele, ja bi ja te beluk yaloy jilel te Ch'ul Espiritue te la yal te David ta swenta te Judas, te ja la yik' bael te mach'atik la xchukik te Jesuse. ¹⁷Melez junax ayotik sok a, janix jich ak'bot ta swenta uuk te at'ele." ¹⁸(Ja yu'un te winik to la sman sk'inalel a te stojol te la yich' yu'un te beluk ma lekuk la spase, janix jich koel bajt' sjol sok te sbak'etale t'om spisil sok te yutil xch'ujt'e chepk'uj lok'el spisil te sbikile. ¹⁹Spisil te mach'atik nainemik ta Jerusalén la yayik stojol, jich yu'un la yak'beyik sbiil te k'inalel to ta sk'opik "Acéldama" ja bi ja ya sk'an yal, "Sk'inalel ch'ich'.") ²⁰Melez jich ts'ibubil jilel ta sjun Salmos: "TE SK'INAL MANCHUK ME AY STULAL YA XK'OT, SOK NI TULUK ME MACH'A YA XNAIN LE'A." AYUK ME MACH'A YAN YA XTAL WOLWANUK. ²¹Ya me sk'an, ya jletik tul winik te la sjoinotik ta spisil ora sok te Jkajwaltik Jesuse, ²²ja to k'alal te bi ora ak'bot yich ja' yu'un te Juane ja to te k'alal la sta yorail te ik'ot moele, jich me testigo ya xk'ootik te bit'il cha' kuxixe. ²³Jich la stejk'anik cha' tul winiketik, José te Barsabás, te janix jich te yan sbiile te "mero toj" sok te Matíase. ²⁴La sk'oponik te Kajwaltik, jich la yalik: "Ja'at, Kajwal ja na'ojbey yot'an te ants-winiketike, jich yu'un ak'botik jna'tik stojol te mach'a ta xcha' tulul te tsabilix awu'une, ²⁵te ja ya yich' abatinel sok ta spukel te ak'ope melez te Judase la skaxintey mantal jich bajt' te banti yawil albile." ²⁶Jich jajch' spasbeyik senyail yu'un jich ya yilik te mach'a ya xk'ot ta swentae; jich k'ot ta swenta te Matíase, jich jil ta ajtayel sok te wolwanej puk k'opetik te bulucheb ta tule.

2 TE BIT'IL JUL TE CH'UL ESPÍRITUE¹ Te k'alal k'ot te sk'alel te k'in yu'un te Pentecostés, junax ayik ta spisilik. ²Ay bi k'opoj tulan ta ch'ulchan jich bit'il tulan ik', noj te yutil na te banti nakatik a. ³Chiknaj tel tsobol ch'in k'ajk'etik te jich yilel te bit'il jk'ajk'tike te la spuk sba sok le' k'ot ainuk ta stojolik ta tulutul. ⁴Nojesotik ta spisilik yu'un te Ch'ul Espiritue, jich kajik ta k'op ta yantik nax k'opetik jich te bit'il la yak'bey ta tulutul te Ch'ul Espiritu te ya xk'opojike. ⁵Jich yu'un ay Judioetik te nainemik ta Jerusalén, ants-winiketik te sk'anojik te Dios te talemik ta yan lumetik. ⁶Te k'alal la yayik stojol te beluk tulan k'opoje, la stsob sbaik ta spisilik, ma la sna'ik te beluk yak' ta k'oelel ta pasele, melez ta tulutul la yayik stojol ta sk'opik nix te beluk yakalik ta yalele. ⁷Chajp'nax la yayi sbaik a sok yanax la yayik a; jich la yalik: "¿Ma ba jauk Galileoetik te yakalik ta k'ope?" ⁸¿Bit'il ay a te ya jkaiyitik stojol ta mero jk'optik te beluk yakalik ta yalele? ⁹Melez ay talemotik ta Partos, Medos, Elamitas sok ay mach'a nainemik ta Mesopotamia, Judea sok Capadocia, Ponto sok ta Asia ¹⁰sok ta Frigia, Panfilia, sok ta Egipto sok ta slum k'inalel Libia ta sjoyobal Cirene sok ay mach'a talemik ta Roma, ¹¹Judioetik sok Prosélitoetik, Cretenses sok Árabeetik, te jo'otike la jkaiyitik stojol te jajch' yalik ta mero jk'optik te muk' yu'el te Jkawaltik Diose. ¹²Chajp'nax la yayik; jich jajch' yalbey sbaik: "¿Beluuk me swentail in to?" ¹³Jauk me to ay yantik te la slabanik, jich la yalik: "Yakalik ta yakbel." TE SBABIAL SK'OP-YAIYEJ TE PEDROE ¹⁴Te Pedro la stejk'an sba sok te bulucheb ta tule, tulan k'opoj jich la yal: "Winiketik yu'un Judea sok te mach'atik nainemex ta Jerusalén, na'aik me stojol; sok ch'ama awaiyik stojol te jk'ope. ¹⁵Jai ants-winiketik to ma ba yakalik ta yakubel, jich bit'il te ya awalike, melez baluneb to nax ora te sakubel k'inalel. ¹⁶Jauk me to jich yaloybey sk'oplal te alwanej Joel: ¹⁷"TA SLAJIBAL K'AAL, YA YAL TE DIOSE, YA ME JMAL KOEL TEL TE JCH'UL ESPÍRITU TA SPISIL TE ANTS-WINIKETIKE, SOK TE YAL-SNICH'ANIKE YA ME YALIK TE BELUK YA SK'AN YAL TE DIOSE, TE CH'IELETIKE AY BI YA STAIK TA ILEL SOK TE ME'EL-MAMALE YA ME XWAICHEJIK. ¹⁸SOK YA ME JKAK' TEL KOEL TE CH'UL ESPÍRITU TA STOJOL TE ABATETIK JKU'UNE, YU'UN YA YALIK TE BELUK YA JK'AN JKALE. ¹⁹YA ME JK'AKBEYEX AWILIK TE BELUK AY NAX YUTSIL TA CH'ULCHAN SOK SENYAILLETIK TA BALUMILAL, AY CH'ICH', AY K'AJK', SOK BAYAL TE CH'AELE. ²⁰YA ME X-IJK'UB TE K'AALE SOK TE UE YA ME XK'ATBUJ TA CH'ICH', JICH YA ME XCHIKNAJ TE NOPOL YA

XTAL TE KAJWALTIKE. ²¹JICH YU'UN SPISIL TE MACH'ATIK YA SK'ANIK KOLTAYEL YU'UN TE KAJWALTIK DIOSE YA ME STAIK KOLEL. ²²Slumal Israel, ch'ama awaiyik stojol te jk'op te ya jkale: Te Jesús te talem ta Nazaret, te toj ta sit te Diose te la awilik te muk' te yu'ele sok te ay nax yuts'ilal te senyailetik te la spas ta swenta te Diose, jich bit'il te ana'ojik stolol ta mero melele, ²³jich te bit'il ta xjajch'ibal snopoj sok sna'oj te Dios te la yich' ak'el ta k'abal te Jesús ta stojol te mach'atik winiketik te mayuk mantalil ta yot'anike, te la sijjp'anik sok te la smilike; ²⁴Janix te Dios te la xcha'kuxes tel, te la skoltey lok'el ta xk'uxul te lajele, melel ma xju' yu'un te ya yu'unin te lajele. ²⁵Te David jich la yalbey sk'oplal te Jesuse: "JO'ON LA JKIL TE KAJWALTIK TE AY TA JTOJOLE, MELEL TA SPISIL ORA TEK'EL TA SWA'EL JK'AB SWENTA YU'UN MAYUK BI YA XJU' YA YAK' XNIJK'UK JKOT'AN YU'UN. ²⁶JICH YU'UN, AY SBUJTS' JKOT'AN SOK AY BUJTS' JK'OP JKAIYEJ. JANIX JICH, TE JBAK'ETALE YA ME XKUXIN TA SWENTA SMUK'UL JKOT'AN. ²⁷MELEL MA BA YA AWIJK'TEYBON TE JCH'ULEL TA BA AY TE YAWIL TE AILMELETIKE, SOK MA BA YA AWAK'BEY YIL TE ACH'UL NICH'AN TE BELUK MA LEKUK. ²⁸JA LA AWAK'BON JKIL TE BE YU'UN TE KUXINELE; BAYAL YA SBUJTS'NAJ JKOT'AN YU'UN TE BIT'IL AJOINOJONE." ²⁹Kermanotak, ya jkalbeyex ta jamal yu'un te namey k'inal jtatik David: Te laj sok te la yich' mukel, sok te smukenale ay ta jtojoltik ta ora to. ³⁰Jich yu'un, te David ja tul alwanej yu'un te Diose, melel sna'oj te beluk yaloj te Dios ta stojol te ja ta swenta sts'umbal te ya yich' chiknantesel yu'un Dios te Cristoe, te ja sjelol te smuk'ul snaktib ya xk'ote. ³¹Te David la sna' stojol ta sneelal ta sok la yal te ya xcha'kux tel te Cristoe: "MA BA LA YICH' IJK'TEYEL TE XCH'ULEL TA BA AY TE YAWIL AILMELETIKE, SOK MA BA AK'OT TA K'AEL TE SBAK'ETALE." ³²Ja te Jesús, te cha'kuxesot tel yu'un te Diose, ta jpisiltik testigootik yu'un te jich k'ot ta pasele. ³³Jich yu'un ik'ot moel, ak'ot ta swa'el sk'ab te Diose sok ak'bot te Ch'ul Espiritu yu'un te Tatite, ja yu'un te la yak'botikix tel koel ta jtojoltik, ja me te yakatik ta yilel sok yakatik ta yayiel stojole. ³⁴Te David ma mo bael ta ch'ulchan jauk me to jich ya yal: "TE KAJWALTIK DIOS LA YALBEY TE KAJWALE: "NAKLAN TA SWA'EL JK'AB, ³⁵JA TO TEME LA ATSALE TE AKONTROE." ³⁶Jich yu'un, spisil te mach'atik nainemik ta Israel aka me sna'ik stojol te beluk la spas te Diose te ja la yak'ix te ja Kajwaltik sok ja Cristo te Jesuse te mach'a la ajijp'anike. ³⁷Te k'alal la yayiyik stojol te beluk la yich' alele, k'ot ta yot'anik jich la yalbeyik te Pedro sok te yantik wolwanej puk k'opetike: "Kermanotak, ¿beluuk ya stak' jpastik?" ³⁸Te Pedroe jich la yal: "Sut ta awot'anik sok ich'aik ja' ta tulutul, ta sbiil te Jesucristoe jich me ya awich'ik te perdone, janix me jich ya awich'ik te Ch'ul Espiritue. ³⁹Ja me awu'unik te beluk albil sk'oplale sok ja me yu'unik uuk te awal-anich'anike, sok te mach'a k'ejel to aye, chikan te macha ya x-ik'ot yu'un te Jkajwaltik Diose." ⁴⁰Te Pedro la yalbey xan yayiyik talek sok la stak'uy, jich la yal: "Lok'anik tel ta stojol te mach'atik kuxatik ta k'inal ta ora to te ma lekuk yot'anike." ⁴¹Jich yu'un la xch'uunik te sk'op te Diose sok la yich'ik te ja'e, ay niwan ox mil(3,000) te la xch'uunik ta junax k'aale. ⁴²Jich la yat'elinik snopel te beluk la yak'ik ta nopel te wolwanej puk k'opetike, junax la yak' sbaik, te k'alal la xet'ik te kaxlan waj sok te k'alal ya sk'oponik te Diose. TE BIT'IL AY XKUXINEL TE NEEL CH'UUNJELETIKE ⁴³Chajp'nax la yayiyik yu'un te ya nax yuts'ilal te beluk la spasil sok te senyailetik te la spasil te wolwanej puk k'opetike. ⁴⁴Spisil te mach'a la xch'uunik junax ayik sok spisil chapal yu'unik, ⁴⁵sok la xchonik sk'inalik sok sbilukik, janix jich la spukbey sbaik ta spisilik, ja chikan te bit'il ya xtuun yu'unik ta tulutul. ⁴⁶Te jujun k'aal te ya xk'axe, junax yot'anik ya stsobiley sbaik ta templo, sok ya xet'ik te kaxlan waj ta naetik sok ya sk'ebanbey sbaik swe'elik ta swenta sbujts' yot'anik sok te pek'el yot'anike; ⁴⁷ya sk'ajinteyik te Diose sok koltaybilik yu'un te lume. Te Kajwaltike yan yan ta esmajel yu'un ta jujun k'aal te ch'uunjeletike ja chikan te mach'a ya staik kolele.

3 LEKUB YAKAN TUL KOXO-WINIK ¹Jich te Pedro sok te Juan moik bael ta templo ta oxeb ora smalel te k'aale ja te yorail te ya sk'oponik te Diose. ²Ay tul koxo-winik te sbejk'tijib to tel te ma stak' xbeene, ya yik'ik bael ta jujun k'aal sok ya snajk'anik jilel ta sti' te templo te sbiilinoj T'ujbil Ti'nail, yu'un le ya yayi k'anbajel a ta stojol te mach'atik ya x-ochik ta templo. ³Te k'alal la yil te koxo-winik te Pedro sok te Juan te ya x-ochikix bael ta temploa, jich la yal wokol te yakuk x-ak'bot smajt'an tak'in. ⁴Te Pedro sok te Juan la sk'elubeyik sit te koxoe, Jich la yalbeyik: "Ilawilotik." ⁵Te koxo winike la yil moel, la skuy te ay bi ya x-ak'bot yu'unike. ⁶Jauk me to te Pedroe la yal: "Mayuk jku'un oro sok plata tak'in te ya jkak'bate jauk me to ya jkak'bat te beluk ay jku'une. Ta sbiil Jesucristo te talem ta Nazaret, ya jkalbat, beenan." ⁷Te Pedroe la snit jajch'el ta swa'el sk'ab, jich jajch' ta tulanajel xchebal te yakane sok la yich' yip spisil te sbakele sok te snuk' yakane. ⁸Te winike wil jajch'el ta ora nax, sok jajch' ta beel; jich la sjoin ochel ta templo te Pedroe sok te Juane, yak ta wil el ochel sok yak ta yich'el ta muk' te Diose. ⁹Spisil te ants-winiketike la yilik te yak ta beele sok te yak ta yich'el ta muk' te Diose. ¹⁰La sna'beyik sba te ja te mach'a ya xchojt'aj ta k'ambajel ta sti'il te templo te T'ujbil Ti'nail sbiile, chajp'nax la yilik a te beluk k'ot ta pasel ta stojole. K'OPOJ PEDRO TA BAY YAMAK'UL SNA SALOMÓN ¹¹Te koxo winik te kolemixe k'axel lak'al ta stojol te Pedro sok te Juane, spisil te ants-winiketike talik ta aelmal ta stojolik te banti ay te yan ti'inaile te Salomón sbiile. Bayal aan yot'anik ta k'axem to xan yu'un. ¹²Te k'alal la yil te Pedroe, jich la yalbey te ants-winiketike: "Slumal Israel, ¿bin yu'un te yanax ya awilik te beluk k'ot ta pasele? ¿Bistuuk te jich ya awilotik te bit'il jo'otik ay jkueltik sok te ja la jna'beytik yobolil sba te bit'il la stak' been te winike?" ¹³Te Dios yu'un te Abraham, Isaac, Jacob, ja la yak'ix ta ich'el ta muk' te snich'ane, ja bi ja te Jesuse, te la awak'ik ta k'abal sok te ma la ak'anik te k'alal k'an yich' koltayel yu'un te Pilatoo. ¹⁴Te ja'exe Ma la ak'anik te mach'a toj yat'ele sok te mach'a lek yot'ane, ja la awak'ik ta koltayel te mach'a milwale. ¹⁵Ja la amilik te ajwalil te ya yak' kuxinel ta sbajt'el k'inal, te ja Dios te la xch'akuses tel ta ba ay te aelmeletike sok testigootik yu'un. ¹⁶Jich yu'un ta swenta te ya jch'uuntik te ay yu'el te sbiil te Jesuse, jai winik to te awilojik sok te ya ana'beyik sba te ma stak' xbeen ta xch'iljemal jauk me to ta sbiil te Jkajwaltik Jesús te kolemixe. Ta xch'uunjel ot'anil ta swenta te Jkajwaltik Jesús la yich' koltayel ta komon sitil. ¹⁷Kermanotak, ya jna' te ma la ana'ik te beluk la apasike, jich te bit'il la spasil te wolwanej awu'unike. ¹⁸Jauk me to te beluk la yal te Dios ta stojol te alwanejetike, te ya xk'ax swokol te Cristoe, k'otix ta

pasel yu'un.¹⁹Jich yu'un sujt'esa awot'anik, sok yanajuk te akuxinelike, jich me ya awich'ik pasbeyel perdón yu'un te amulike, jich me ya sta yorail te ya awich'ik lewa ta stojol te Jkajwaltike;²⁰sok ya me stikunbatik tel ta yan buelta te Cristoe te ja te Jesuse, melel ja tsabil ta xjajch'ibal yu'un te Diose.²¹Jich yu'un te Jesús ya me sk'an te ya x-ain xan ta ch'ulchan ja to teme la sta yorail te ya xk'ot ta pasel spisil te beluk la yal jilel te Dios ta namey k'inal te la yalik te alwanejetike.²²Melel la yal te Moises: "TE JTATIK DIOS YA ME STIKUN TEL TUL ALWANEJ TA YOLIL TE YERMANOTAK TE JICH BIT'ILONE. YA ME AWAIYIK STOJOL SPISIL TE BELUK YA YALE.²³MELEL TE MACH'A MA YICH'BEY TA MUK' TE SK'OP TE ALWANEJE YA ME YICH' LOK'ESEL BAEL TA JLUMALTIK SOK YA ME X-AK'OT TA LAJEL."²⁴Spisil te alwanejetik yu'un Dios ja to k'alal Samuel sok spisil te mach'a patil talik, la yalik spisil te beluk yakix ta k'oel ta pasel ta ora to.²⁵Te ja'exe ja yal-snich'anex te alwanejetik sok te beluk la yal ta jamal te Dios ta stojol te achichmamike janix me jich ja awu'unik uuk, jich te bit'il albot te Abraham: "TA SWENTA TE JA STS'UMBALE YA ME YICH' BENDICIÓN SPISIL TE ANTS-WINIKETIK TA BALUMILALE."²⁶Te k'alal la xcha'kuses te Dios te Abat yu'une; Ja la stikun tel neeluk ta atojolik, ta swenta te tal yak'beyex bendición sok te yakuk asujt awot'anik yu'un te amulike."

4 PEDRO SOK JUAN TEJK'ANOTIK TA STOJOL TE MUK'UL TSOBLEJE¹K'alal yakalik ta k'op te Pedro sok te Juan ta stojol te ants-winiketike, te sacerdoteetik sok te wolwanej yu'un te templo sok te Saduceoetik talik ta stojolik.²Bayal lik'em sjolik yu'un te yakik ta bijubteswanej sok te yakik ta yalel te cha'kux tel te Jesuse ta bay te aelmeletike.³La stsakik sok la xchukik te Pedro sok te Juane ja to ta yan k'aalil melel yu'un ik'ix a te k'inala.⁴Jauk me to bayal mach'a la xch'uunik te mach'a la yaiyik stojol te sk'op te Diose; Ay niwan jo' miluk (5,000) te mach'a la xch'uunike.⁵Jich k'ot ta pasel ta yan k'aalil, te ajwaliletik, te ancianoetik sok te ts'ibjometike la stsob sbaik ta Jerusalén.⁶Te Anas te ja muk' sacerdote sok te Caifás, te Juan sok te Alejandro spisilik te mach'a stijinabal sba sok te muk' sacerdotee le' ayik a.⁷Te k'alal le' ayix a te Pedro sok te Juan ta bay yolilik, la sjojk'ibeyik: "¿Mach'a ta yu'el o mach'a ta sbiil te la apasik in to?"⁸Jich yu'un te Pedro, nojel ta yot'an te Ch'ul Espíritu jich la yal: "Ja'ex te ajwalilex yu'un te lum sok te ancianoex,⁹Teme ja ya ajojk'ibotik ta swenta te lekil at'elil la yich' pasel ta stojol te mach'a ay ta chamele, ¿Mach'a ya akuyik a te la skoltay te chamele?"¹⁰Ja in to na'beya sbaik ta apisilik sok te lum Israele, ta sbiil te Jesucristo ta talem ta lum Nazaret, te ja'exnix la Jijp'anike, ja'nix te Dios te la xcha'kuses tel ta bay aelmeletike ja ta swenta ja in winik to, te le' tek'elix to sok te kolemix ya awilike.¹¹Ja in Jesucristo to, ja te jun ton te ma la ak'anike te ja'ex te pas naexe, jauk me to ja yiptajib xchikin na k'otix stukel.¹²Mayuk kolel ta stojol yantik ants-winik, melel mayuk yan biilil le' ta yaninal te ch'ulchane, te ak'bil ta stojol te ants-winik, yu'un te ya xkolotike.¹³Te k'alal la yilik te ma ba yakalik ta xiwel te Pedro sok te Juane, la sna'ik stojol te mayuk yat'elik te winiketike sok te mayuk banti bijtesbilibike, chamnax la yaiyik yu'un, sok la sna'ik stojol te Pedro sok te Juane te ja la sjoinik te Jesuse.¹⁴Te k'alal la yilik tek'elix ta stojolik te winik te kolemixe, mayuk beluk la stak' yalik yu'un.¹⁵Jauk me to te k'alal la yalbeyik mantal te wolwanej puk k'op te yakuk xlok'ik bael ta bay te muk'ul tsobleje, yu'un ya xchapik te bi ya yutike.¹⁶Jich la yalik: "¿Beluuk me ya jpasbeytik jai winiketik to? Melel ju' yu'unik ta spasel te chajp' at'elil, la sna'ik stojol spisilik te mach'atik nainemik ta Jerusalén sok ma stak' te ya jmuktike.¹⁷Jauk me to swenta yu'un ma xpujk' xan ta stojol te ants-winiketike, ya jkalbeytik tulan mantal te manchuk ya yalbeyik xan sk'oplal sbiil te Jesuse."¹⁸Jich la yik'ik tel te Pedro sok te Juane te aka ochokik bael sok jich la yalbeyik tulan mantal te manchuk ya yalik xan sok te manchuk yalbeyik xan sk'oplal sbiil te Jesuse.¹⁹Jauk me to te Pedro sok te Juane la sutik jich la yalik: "Nopa awaiyik teme ja lek ta stojol Dios te ja ya jch'uuntik te beluk ya awalike o teme ja toj ta pasel te ja ya jch'uuntik te beluk ya yal te Diose.²⁰Melel ma xju' ya jkombatik ta yalel te beluk jkilojtike sok te beluk jkaiyojtik stojole."²¹Ta patil te k'alal bayal la skomikix a te Pedro sok te Juane jich la skoltayik bael. Melel ma la stabeyik te beluk ya yak'beyik kastigo yu'une, melel spisil te ants-winiketike yakalik ta yalbeyel yutsilal te Diose ta skaj te beluk k'ot ta pasele.²²Te winik te lekub ta swenta te yu'el te Diose ayix cha'winik(40) ja'wil te yawilale.TE CH'UUNJELETIK LA SK'ANIK SMUK'UL YOT'ANIK SOK YIP YOT'ANIK²³Te k'alal kolikix a te Pedro sok te Juane talik ta banti ay te sjo'take jich k'ot xcholbey yaiyik spisil te beluk albotik yu'un te wolwanej sacerdoteetik sok te ancianoetik.²⁴K'alal la yaiyik stojol junax awunik ta stojol te Diose sok jich la yalik: "KAJWAL, TE JA'AT LA APAS TE CH'ULCHAN, BALUMILAL SOK TE MUK'UL JA'ETIKE, SOK TA SPISIL TE BELUK AYE,²⁵Te ja'ate la awal ta swenta Ch'ul Espiritue te swenta ye te awabat Davide: ¿Bistuuk te ya x-ilinik te yantik lumetik sok te ants-winiketik te tojol nax ya snopik te beluk mayuk swentaile?"²⁶Te muk' ajwaliletik ta balumilal la stsob sbaik, sok te wolwanejetike la stsob sbaik uuk ta skontroinel te Jkajwaltik Diose, sok la skontroinik uuk te Cristo yu'unike.²⁷Ja yu'un ta xchebalik te Herodese sok te Poncio Pilatoe, sok te yan lumetik sok nix te lum yu'un te Israele, la stsob sbaik ta skontroinel te ach'ul-Nich'an Jesucristoe te ja te mach'a tsabilix awu'une.²⁸Jich la stsob sbaik ta spasel te beluk neel to chapal ta awot'an te jich ya xk'ot ta pasele.²⁹Ta ora to Kajwal ilawil te bit'il tulan la jkich'tikix albeyel te manchuk ya jkaltik te abiile, jauk me to ak'beya yip yot'anik te alwanejetik awu'un te manchuk ya xiw yot'anik ta xcholel te ach'ul k'ope.³⁰Jich yu'un te k'alal ya atoy moel te ak'ab aka koluk te chameletik sok pastajuk te senyailetik sok te yutsilal sbiil te ach'ul Nich'an Jesucristoe.³¹K'alal laj yot'anik ta sk'oponel te Diose, te banti stsoboj sbaik nijk' sok noj ta yot'anik ta spisilik te Ch'ul Espiritue, sok ma xiwik ta yalel te sk'op te Diose.JUNAX LA STUUNTESIK TE SBILUKIKE³²Te jayeb xch'uunejikix te Jesuse junax yot'anik sok junax xch'ulelik ta spisilik, mayuk mach'a la yal te stikel nax yu'un te beluk ay yu'une jich yu'un komon la stuuntesik te sbilukike.³³Sok yu'elik te wolwanej puk-k'opetik la spukik te beluk sna'ojike te bit'il cha'kuxemix te Jkajwaltik Jesuse jich yu'un la yalbeyik bayal wokol ta spisilik.³⁴Jich yu'un mayuk mach'a tuluk ants-winik te mayuk beluk ay yu'une spisil te mach'a ay sk'inalik sok te mach'a ay snaik la xchontilayik jich la yich'ik tel te stojole.³⁵La yak'beyik ta yakan te wolwanej puk-k'opetike. Te k'alal la spukik te tak'ine. Ja chikan te bit'il tuun yu'unik ta tulutul te ch'uunjeletike.³⁶Te José, tul Levita

winik, te ja slumal te Chipre, la yak'beyik yan sbiil yu'un te wolwanej puk-k'opetike, Bernabé k'ot yu'unik (Te ya sk'an yal nich'anil yu'un te muk'tesej-k'inal).³⁷Jai winik to ay sk'inal, la xchon bael, te stojole la yak'bey ta yakan te wolwanej puk-k'opetike.

5 ANANÍAS SOK SAFIRA¹Jich yu'un ay tul winik te ja sbiil Ananías, sok Safira sbiil te yiname, la xchon xejt'uk te slum sk'inale,²Jauk me to te winike la yich' jilel olil te stojol te slum sk'inal te la xchone sok sna'oj stojol uuk te yiname, la yich' tel te beluk xan jil yu'une, tal yak'bey ta stojol te wolwanej puk-k'opetike.³Jauk me to jich la yal te Pedroe: "Ananías, ¿bistuuk te la awak' ta majanel te awot'an yu'un te pukuj te la apas ta lot te Ch'ul Espiritu te la awich' jilel olil te stojol te ak'inale? ⁴Te jayeb k'aal te ma to achonoy a te ak'inale, ¿Yu'un ba ma jauk awu'un a? te k'alal la yich' chonele, ¿Yu'un ba ma jauk awu'un te stojole? ¿Bistuuk te jich la anop ta awot'ane? Ma jauk la apas ta lot te winiketike ja la apas ta lot te Diose." ⁵Te k'alal la yaiy stojol te beluk la yal te Pedroe, te Ananías yalbael ta lum jich ora nax laj. Jich ochik ta xiwel te mach'atik la yaiyik stojole. ⁶Te ch'ieletike k'otik ta stojol, la spotsik bael, la yich'beyik lok'el te sbak'etale sok jich ba smukik.⁷Ay niwan oxeb ora xk'axel a, te yiname och bael uuk, ma sna'oj te beluk k'ot ta pasele. ⁸Te Pedroe la yalbey te antse: "Albon jkaiy, jich ba stojol te bajt' ta chonel te ak'inalik te bit'il la yalbon te amamlale. Te antse jich la yal: "Jich nix la yich' tojel abi.⁹Te Pedro jich la yalbey te antse: "¿Bistuuk te la achap ak'opik te ya apasik ta lot te Espiritu yu'un te Jkajwaltike? Ilawil, te nopol ayikix te mach'atik la smukik te amamlale, jaik nix ya slok'esat bael uuk."¹⁰Jich ajk'nax yalbael ta lum, jich laj ta ora nax, te ch'ieletike ochik bael, lajemix k'ot staik, la yik'ik lok'el sok ba smukik te ants ta nopol te banti mukul te smamlale. ¹¹Jich och bayal xiwel ta stojol te ch'uunjeletike sok spisil te mach'atik la yaiyik stojol te beluk k'ot ta pasele.BAYAL SENYAIETIK SOK CHAJP' AT'ELILETIK ¹²Bayal senyailetik sok ay nax yutsil te beluk yak ta k'oel ta pasel ta stojol te ants-winiketik ta swenta te wolwanej puk-k'opetike. Junax ya stsob sbaik ta bay te sti'il te ochibal yu'un te templo te sbiilinoj Salomón. ¹³Jauk me to mayuk mach'a te la sk'an te ya sjoin sbaik soke, meel ya xiwik, jauk me to lek sk'oplalilik sok ich'bilik ta muk' yu'un te lume. ¹⁴Bayal xan ants-winiketik te yakalik ta xch'uunel te Kajwaltike, ¹⁵ya xkuchik tel lok'el te chameletike, ya yak'ik ta kalle sok ya xchawanik ta kajk'ante', yu'un te k'alal ya xk'ax te Pedroe, jauk nax te snojk'teal te yakuk xtaotik yu'un swenta jich ya xlekubik jilel yu'un. ¹⁶Janix jich la stsob sbaik bayal ants-winiketik te nopol ayik ta Jerusalén, la yik'ik tel te chameletike sok te mach'atik ay swokolik yu'un te bol esprituetike, jich yu'un spisilik lekubik jilel.TE PEDRO SOK JUAN LA YICH'IK NUTSEL ¹⁷Te muk' sacerdote sok spisil te Saduceoetik te juinbil yu'une; och sbik'tal yot'anik. ¹⁸Jich la stsakik te wolwanej puk-k'opetike, la yak'ik ta chukel.¹⁹Jauk me to te k'alal yak ta k'axel a te ajk'ubale tul ch'ul abat yu'un te kajwatike la sjam te sti' te chukjibale sok la yich'ik ik'el lok'el yu'un, jich la yal: ²⁰Baanik, tejk'anabaik ta ba ay te temploe sok cholaik te lek yach'il k'op yu'un te kuxinele. ²¹Te k'alal la yaiyik stojol te beluk albotike, ochik bael ta templo, nopol ya sakubix a te k'inale sok le la yaiyik nojp'teswanej a. Jauk me to te wolwanej sacerdotee sok te mach'a sjuineje talik, la yik'ik tel te muk'ul tsoblej sok spisil te ancianoetik te swoloj te lum Israele, la stikunik ik'el te wolwanej puk-k'opetik te ayik ta chukjibale.²²Jauk me to te kananetike ma la staik te wolwanej puk-k'opetik ta bay te chukjibale jich sujt'ik tel, tal yalik te ma la staik, jich la yalik: ²³"Lek makal la jtatik te chukjibale sok te kananetike le' tek'atik ta ba ay te sti'il te chukjibale, te k'alal la jamtike, mayuk mach'a le' aya."²⁴Te k'alal la yaiyik stojol te wolwanej kananetik sok te wolwanej sacerdoteeetik te mayuk mach'a ay ta chukjibale, chamnax la yaiyik yu'un sok ma la sna'ik te beluk k'ot ta pasele. ²⁵Jich yu'un ay mach'a tal sok jich la yal: "Te winiketik te la achukike, le' ayikix ta templo, yakalik ta snojp'tesel te lume."²⁶Jich yu'un te wolwanej kananetike sok nix te kananetike ba yik'ik tel sujt'el te wolwanej puk-k'opetike, ma la yich'ik uts'inel, meel ja la xi'ik te ya yich'ik ch'ojel ta ton yu'un te lume. ²⁷Te k'alal la yich'ik tel ik'ele, la yich'ik tejk'anel ta stojol te muk'ul tsobleje. Te wolwanej sacerdote, jich la sjojk'ibey, ²⁸jich la yal: "Te jo'otike tulana la jkaltik te manchuk ya awaiyik nojp'teswanej ta sbiil te Jesuse, meel spisil te mach'atik ayik ta Jerusalén la anojp'tesikix sok ja la awak'botik jmulintik te ja la jmiltik bael te Jesuse."²⁹Te Pedro sok te wolwanej puk-k'opetike la sutik: "Ja ya sk'an te ya jch'uuntik te Diose, ma jauk te winiketike. ³⁰Te Dios yu'un te jme'-jstatik la xcha'kuses te Jesuse, te ja la amilike sok te la ajiyp'anik ta cruze. ³¹Te Diose la yik' moel, la yak' najk'ajuk ta swa'el sk'ab yu'un le' och ta ajwalinel a sok ta koltaywanej, yu'un jich ya sut yot'an a te lum Israele sok jich ya yich' pasbel perdón yu'un te smulike. ³²Te jo'otike testigootik yu'un te beluk yakotik ta yalele, janix jich uuk te Ch'ul Espiritue, te ja la yak'bey Diose te mach'atik ya xch'uunike."³³Te k'alal la yaiyik stojol te mach'a stsoboj sbaik, k'ax ilinik yu'un sok la sk'an smilik te wolwanej puk-k'opetike. ³⁴Jauk me to ay tul Fariseo te ja sbiil Gamaliel, ja tul bijtewanej yu'un te mantalile, ich'bil ta muk' yu'un te lume, tejk'aj sok la yal mantal te yakuk yik'ik lok'el ajk'uk te wolwanej puk-k'opetike.³⁵Jich la yal: "Winiketik yu'un Israel, ch'ama awaiyik stojol, nopaik me ta lek te beluk ya apasbeyik te winiketik to. ³⁶Meel juluk me ta awot'anik te beluk k'ot ta pasel ta namey, te Teudas te la yal sba te muk' sk'oplale sok la yich' t'unel yu'un bajk' (400) ta tul winiketik, Jauk me to la yich' milel, jich te mach'atik la st'unike lok'ik ta nel jich mayuk mach'a jil. ³⁷Janix jich k'ot ta pasel ta patil, te k'alal tal te Judas te talem ta Galileae, ta yoraíl te censo, te la yich' t'unel yu'un te ants-winiketike, jauk me to janix jich la yich' milel uuk sok te mach'atik la st'unike, lok'ik ta nel.³⁸Jich yu'un ya jkalbeyex, ijk'teyaik te winiketike sok koltayaik bael, teme janax yakalik ta spasele sok teme janax yat'el te winike, ya me yich'ik jinel. ³⁹Jauk me to teme ja yu'un te Diose, ma me xju' awunik sjinel; tsajteya me abaik teme ma jauk ya akontroinik a te Diose." Jich la yich'ik komel.⁴⁰Jich yu'un la yik'ik tel te wolwanej puk-k'opetik sok la smajik, la yalbeyik te manchuk ya snojp'teswanik xan ta sbiil te Jesuse jich la yich'ik koltayel bael. ⁴¹Jich lok'ik bael ta ba ay te muk'ul tsobleje, binax yot'anik lok'el yu'un te lek sk'oplalilik yu'un te Dios te bit'il yak ta k'axel swokolik yu'un te sbiil te Jesuse. ⁴²Jich yu'un jujun k'aal ta bay templo sok ta naetik, yakalik ta nojp'teswanej sok yakalik ta xcholel te bit'il ja Jesús te Cristoe.

6 LA YICH'IK TSAEL JUK TUL AT'ELETIK¹Jauk me to te k'alal yakalik ta esmajel te nopojeletike, jajch'ik ta majma-k'op te Judíoetike te ya xk'opojik ta Griego sok te mach'atik ya xk'opojik ta hebreo k'op, yu'un ma pajaluk ya yich'ik k'uxtayel te me'ba antsetik yu'unik te k'alal ya spukbeyik swe'elik ta ju jun k'aale.²Jich te lajchay tul puk-k'opetike, ta stsobik spisil te nopojeletike, jich la yalbeyik: "Ma lekuk teme ya jkombatik ta yalel sk'op Dios ta skaj spukel te we'lile.³Jich yu'un, jkermanotak, leaik juk tul winiketik ta awolilik te lek sk'oplalike, sok te nojel ta yot'anik te Ch'ul Espiritue sok te ay sbijil yot'anike, yu'un ja me ya jkak'beytik swentainik te at'elile.⁴Yan te jo'otike ja me ya jkat'elintik sk'oponel Dios sok yalel te sk'op Diose."⁵Spisilik lek la yayik te k'ope. Jich yu'un la stsaik te Estebane, te ay xch'uunjel yot'ane sok te nojel ta yot'an te Ch'ul Espiritue, sok uuk te Felipee, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas sok te Nicolás te talem ta Antioquía.⁶Te ch'uunjeletike la stejk'anik ta stojol te lajchay tul wolwanej puk-k'opetike, sok la sk'oponbeyik Dios ta stojol te juk tule sok la skajanbeyik sk'abik ta sjolik.⁷Jich te sk'op te Diose esmaj; sok esmaj uuk te nopojetik ta bay Jerusalén. Ay tsobol sacerdoetik te la xch'uunik te lek yach'il k'ope.LA YICH' TSAKEL TE ESTEBANE⁸Te Esteban ay bayal yutsil yot'an sok yu'el ta spasel bayal chajp' at'eliletik ta stojol te lume.⁹Jauk me to ay mach'atik te ayik ta swenta te sinagoga te sbiilinojik te libre ayike sok ay mach'atik talemik ta lum Cirene sok ta lum Alejandria sok ta sk'inal Cilicia sok ta smaken-k'inal Asia. Jai ants-winiketik to k'an stsalik ta k'op te Estebane.¹⁰Jauk me to ma ju' yu'unik stsalel ta k'op, meel ak'bot bayal sbijil yot'an yu'un te Ch'ul Espiritu te k'alal yak ta k'op te Estebane.¹¹Jich yu'un ay la stojik cha'ox tul winiketik te la slebeyik smul te Estebane, jich la yalik: "Te jo'otike la jkaiytik stojol te yak ta sbol-k'optayel te Moisés sok te Diose."¹²Jich te mach'atik k'an stsalik ta k'op te Estebane la sjajch'esbeyik sla' yot'an te lume, sok te ancianoetike sok te ts'ibjometike, jich la sjumtayik ta stsakel jich la yik'ik bael ta ba ay te muk'ul tsobleje.¹³La stejk'anik lotil lej-muliletik te jich la yalike: "Jai winik to ma skom sba ta sbol-k'optayel te ch'ul templo sok te mantaliletike.¹⁴Sok la jkaiytik stojol te la yal te ja ya sijn jai templo to te Jesús te talem ta lum Nazarete sok te ya syantesbotik te stalel jkuxlejaltik te la snojpt'esotik te Moiseso."¹⁵Jich te mach'atik nakatik ta muk'ul tsobleje, spisilik la snalibeyik sit-yelaw te Estebane sok la yilik te pajal sit-yelaw sok te ch'ul abat yu'un te Diose.

7 TE ESTEBAN LA SKOLTAY SBA TA K'OP SOK LA YICH' MILEL¹Jich la yal te muk' sacerdotee: "¿Yu'un bal smeletik te beluk yakalik ta yalele?"²La yal te Estebane: "Kermanotak sok jme'-jtat, ayawaiytik stojol: Te Dios te ay yutsilale la yak' sba ta ilel ta stojol te jtatik Abraham te k'alal ay ta Mesopotamia, k'alal ma to nainem ta Harán;³Ja la yalbey: "IJK'TAYA TE AK'INAL SOK TE APAT-XUJK' SOK BAAN TA BAY LUM TE YA JKAK'BAT AWILE."⁴Ta patil la yijk'tey jilel te lum yu'un Caldeoetik jich bajt' ta kuxinel ta Harán; ta patil k'alal laj te state, te Dios la yik'tel ta bay jlumaltik, le' te banti kuxinematik ta ora to.⁵Mayuk la yak'bey xejt'uk te k'inal, sok mayuk ni xujt'uk te banti ya xju' xbeene. Jauk me to jamal albot yu'un te Diose, manchuk me te Abraham ma to ayuk snich'an a, TE JA YA YAK'BEY TE LUM K'INAL TE JA YA YU'UNIN SOK YA YAK'BEY JILEL TE PATIL STS'UMBALE.⁶Jich albot yu'un te Diose: "TE MACH'A PATIL JA STS'UMBAL YA XTALE, YA ME XKUXINIK JUN-CHEBUK K'AAL TA YAN LUM SOK LE' ME YA YICH'IK MOSOINEL A SOK YA YICH'IK UTS'INEL TA BAJK' (400)JA'WIL."⁷"JO'ON YA JLIKBEY SMUL TE MUK'UL LUMETIK TE BANTI OCHIK TA MOSOINEL; JICH LA YAL TE DIOSE, TA PATIL YA XLOK'IK TEL SOK YA ME YICH'ONIK TA MUK' LE'A."⁸Te Dios la spas jun trato sok te Abrahame ja te circuncisione, jich yu'un te k'alal bejk'a te Isaac, te Abrahame la yak'bey circuncisión ta swaxukebal k'aal. Te Isaac janix jich la spas sok te snich'an Jacob, te Jacob janix jich la spas sok te snich'nab ja te lajchey tul te namey me'el-tatiletike.⁹Te namey me'el-tatiletik ta swenta sbik'tal yot'anik yu'un te José la schonik bael ta Egipto, jauk me to joinbil yu'un te Diose,¹⁰sok la skoltay lok'el yu'un spisil te swokole, sok la yak'bey te lek sk'oplal sok sbijil sjol ta stojol te Faraón te ja ajwalil yu'un te Egipto.Te Faraóne la yak' ta ajwalil yu'un Egipto te José sok te ya swentainbey spisil te snae.¹¹Jich tal bayal wi'nal ta spamal Egipto sok ta Canaán sok bayal wokolil jich te me'el-tatiletik jku'untike ma la staik swe'elik.¹²Te k'alal la yayi stojol te Jacob te ay trigo ta bay Egipto, la stikun bael ta sneelal te chich-mamiletike.¹³Ta xchebal buelta te José la yak' sba ta ilel ta stojol te sbankiltake; jich te Faraóne la sna'bey sba te sbankil-yits'nab te Joseje.¹⁴Te José la stikun sujt'el te sbankiltak yu'un ya xba yalbeyik te Jacob te stat te yakuk xbajt' ta bay Egipto, sok spisil te spat xujk'e, jo'lajuneb xchanwinik (75) ta tul ta spisilik te ants-winiketike.¹⁵Jich te Jacob ko tel ta Egipto; ta patil way sbak'etal sok nix te chich-mamiletike.¹⁶Jich te sbak'etalike la yich'ik ik'el bael ta Siquem te banti la sman te Abraham te la stoj ta plata yu'un te snich'nab te Hamor te ay ta Siquem, swenta yu'un le' la yich'ik mukel a.¹⁷Te k'alal le' nopol yora'ilix ya xk'ot ta pasel te beluk yaloj te Dios ta stojol te Abrahame, te lum yak ta ch'iel sok yak ta esmajel ta Egipto,¹⁸Ja to te k'alal och yan ajwalil ta Egipto, te ja jun ajwalil te ma sna'bey sba te Joseje.¹⁹Jai muk' ajwalil to la slolay te jlumaltike sok k'ax to la yuts'in te jme'-jtatik ta namey k'inal, yu'un jich ya yak'ik ta k'abal a te aletike swenta yu'un ma s-esmajik a.²⁰Te k'alal jich yak ta pasel a, ja bejk'aj a te Moiseso; te ja t'ujbil ta ilel yu'un te Diose sok la yich' kananteyel oxeb u ta sna te state.²¹Te k'alal ayix ta swenta lajel a, te yantsil nich'an te Faraón la yik' sok jich la xch'ijtes te bit'il yale.²²Te Moiseso la yich' bijtesel ta lek ta spisil te beluk snopojik te egipcioetike; ay bayal yip te sk'ope sok te yat'ele.²³Te k'alal ayix cha'winik (40) ja'wil yawilal a te Moiseso, tal ta yot'an te ya xba yil te yermanotak te ja snich'nab te Israeletike.²⁴Te k'alal la yil te ay tul israelita te yak ta uts'inel a, te Moisés la skoltay sok la smil te egipcio winik te yak ta uts'inwanej a.²⁵Te Moisés la skuy te ya xk'ot ta yot'anik te yermanotak te yak sk'ab te Dios te ja ya xkoltaywane, jauk me to ma ba jich k'ot ta yot'anik.²⁶Ta yan k'aalil la yil cha' tul Israeletaetik te yakik ta stsakbel sbaik; la skom; jich la yalbey: "Winiketik, ja'atik awermano abaik ¿bistuuk te ya awuts'inabaik?"²⁷Te mach'a yak ta yuts'inel te spat xujk'e, la skotbin bael te Moiseso sok jich la yal: "¿MACH'A LA YAK'AT TA AJWALIL SOK MACH'A LA YAK'AT TE YA ACHAJP'ANOTIKE?"²⁸¿YU'UN BA YA AK'AN AMILON, JICH TE BIT'IL LA AMIL TE EGIPCIO WINIK TE AJK'BEYE?"²⁹Te Moiseso bajt' ta anel te k'alal la yayi stojol te beluk albote; jich bajt' kuxinuk ta yan lum ta bay sk'inal Madianetik, te banti bejk'aj te cheb snich'nabe.³⁰Te k'alal k'ax cha'winik (40) ja'wil, chiknaj tul ch'ul abat

ta bay takin jochol k'inal ta wits Sinaí, jich yak ta tilel k'ajk' ta bay pej' chik-ch'ix.³¹Te k'alal la yil te Moisés te k'ajk'e, chajp'nax la yil a, te k'alal noptsaj bael ta yilel, chiknaj tel te sk'op te Kajwaltik jich la yal: ³²"JO'ON TE DIOS YU'UN TE AME'-ATATE, TE DIOS YU'UN TE ABRAHAME SOK TE ISAAC SOK TE JACOB." Te Moisés kaj ta nijk'el sok ma la sk'an la yil.³³Te Kajwaltik jich la yalbey: "LOK'ESA TE AXANABE, YU'UN TE BANTI TEK'ELATE CH'ULTESBIL ME JKU'UN TE LUM K'INALE. ³⁴JKILOJ TE BIT'IL AY TA WOKLAJEL TE LUM JKU'UN TA BAY EGIPTO; JKAIYOJBAY STOJOL TE YAJK'ANIKE, JICH KOON TEL TA SKOLTEYEL; TA ORA TO LA'ME; YA ME JTUKUNAT BAE TA EGIPTO. ³⁵Jai Moisés to, te ma la sk'anik melel jich la yalbeyik: "¿MACH'A LA YAK'BAT AWAT'EL TA AJWALIL SOK TA CHAJP'ANWANEJ?" Jauk me to Dios la yak'bey yat'el ta ajwalil sok ta koltaywanej.Te Diose la stikun bael ta sk'ab te ch'ul abat te chiknaj ta bay pej' chik-ch'ix te yak ta tilele. ³⁶Te Moisés janix la slok'es tel te Israeletik ta egipto, te banti la spas chajp' at'eliletik sok senyailetik sok ta bay tsajal mar sok cha'winik (40) ja'wil ta bay muk'ul takin jochol k'inal. ³⁷Janix te Moisés te la yalbey te lum Israel: "TE DIOSE YA ME SJAJCH'ES TUL ALWANEJ TA YOLIL TE AWERMANOTAKE, JICH BIT'IL TE JO'ON ALWANEJONE."³⁸Janix te Moisés te ay ta tsoblej ta bay takin jochol k'inal sok te ch'ul abat te k'oponot yu'un ta bay wits Sinaí sok te chich-mamiletike. Sok te la yich' ak'beyel te k'opetik yu'un te kuxinel te la yak'botike. ³⁹Jauk me to te chich-mamtik ta nameye ma la sk'an yich'beyik ta muk' te smantal te Moises; sok la sk'ej sbaik lok'el ta stojol sok la sk'an yot'anik te ya sujt'ik bael ta lum Egipto. ⁴⁰Jich la yalbeyik te Aarone: "PASBOTIK KAJ-KANANTIK SWENTA YU'UN YA XNE'ELAJ TA BEEL JKU'UNTIK A. MELEL MA JNATIK TE BELUK LA SPAS TE MOISÉS TE JA LA SLOK'ESOTIK TEL TA SLUMAL EGIPTO."⁴¹Jich yu'un la spasik koj't alal wakax sok la yak'beyik milbil smaj't an te ya jkananike, binax yot'anik yu'un te beluk la spasik sok te sk'abike. ⁴²La sk'ej sbabel te Diose la yak' te ya xch'uunik te ek'etik te ayik ta ch'ulchane; jich te bit'il ts'ibubil ta sjun te alwanejetike: "JA'EX LUM ISRAEL ¿AY BA LA AMILBONIK CHAMBALAMETIK JMAJT'ANIN TE CHA'WINIK (40) JA'WIL TE AYEX TA MUK'UL TAKIN JOCHOL K'INALE?"⁴³TE JA'EXE LA ACH'UUNBEYIK TE NAIL PAK' YU'UN TE LOTIL DIOS MOLOK SOK TE EK' YU'UN TE LOTIL DIOS RENFÁN, JANIX JICH TE LOK'OMBAETIK TE LA APASIK TE BANTI LA ALAJIN ABAIK TA STOJOLE JICH ME YA JKIK'EX BAE TA K'AXEL TO TA BABILONIA."⁴⁴Te namey k'inal te jme'-jtatik yich'ojik te nail pak' yu'un te tratoe ta bay te takin jochol k'inal, jich la yich' pasel te bit'il la yal Dios ta stojol te Moisés te ak'bot yil senyail te bi yilel ya spase. ⁴⁵Jai to ja snail pak', te yich'ojik tel te chich-mamiletik ta takin jochol k'inal sok te Josueje. Ja k'ot ta pasel a te k'alal la yich'ik lok'esel te yan lumetik yu'un te Dios ta swenta te chich-mamiletike, jich k'ot ta pasel ja to k'alal ay ta k'inal a te Davide,⁴⁶ja te mach'a lek ilot yu'un te Diose; sok la sk'ambey te jauk ya xk'ot ta swenta spasbey sna te Dios yu'un te Jacobe.⁴⁷Jauk me to ja k'ot ta swenta te Salomón te la spasbey sna te Diose. ⁴⁸Jauk me to, te mach'a toyol aye ma ba xkuxin ta na te pasbil ta sk'ab te ants-winike; jich bit'il la yal te alwaneje: ⁴⁹TE CH'ULCHANE JA SMUK'UL JNAKTIJIB SOK TE BALUMILALE JA SKAJTIJIB TE JKAKANEJ. ¿BI TO YILEL TE JNA TE YA APASBONIK TE JA'EXE? xi' te Kajwaltike: ¿SOK BI YILEL TE BANTI YA JKUX-KOT'ANEJ? ⁵⁰¿MA BA JAUK YAT'EL JK'AB SPISIL IN TO?"⁵¹Te ja'exe ma xk'ot ta awot'anik sok k'axinte mantalex sok ma ba ya awaiyik k'op, te ja'exe ma la ak'an awik' ta awot'anik te Ch'ul Espiritue; jich nix te bit'il la spasik uuk te achich-mamik ta namey k'inal. ⁵²¿Ay ba tuluk te alwanejetik te ma ba la yich'ik nutsel yu'un te achich-mamike? Jaik la smilik te alwanejetik te mach'a neel la yalbeyik sk'oplal te mach'a toj yot'ane, jich yu'un ta ora to te ja'exe la awak'ikix ta k'abal sok la amilikix uuk te Cristoe. ⁵³Te ja'exe la awich'ikix te mantalil te la yak'beyex te ch'ul abatetike, jauk me to ma la ak'ejik."⁵⁴Jauk me to te k'alal la yayik stojol te beluk la yal te Esteban ta bay muk'ul tsobleje, bayal ilinik yu'un ta k'axem to xan sok la xk'ux yeik yu'un te sla' yot'anike. ⁵⁵Jauk me to te Estebane, nojel ta yot'an te Ch'ul Espiritue, la yil moel ta ch'ulchan sok la yilbey xojobil yutsilal te Diose; Sok la yil tek'el ta bay swa'el sk'ab Dios te Jesucristoe. ⁵⁶Jich la yal te Estebane: "Ilawilik jamal ya jkil te ch'ulchane, sok te Nich'anile tek'el ta bay swa'el sk'ab te Diose."⁵⁷Te mach'atik ayik ta muk'ul tsobleje tulan awunik sok la smakik te xchikinike sok jich la sjumtayik ta stsakel te Estebane. ⁵⁸Jich yu'un la stsakik lok'el jich ba xch'ojik jilel ta ti' lum te Estebane sok kaj xch'ojik ta ton; Te mach'atik la yak' sbaik ta testigo la yak'ik jilel te sk'u'ik ta bay yakan te tul ch'iel winik te Saulo sbiile.⁵⁹Te k'alal yakalik ta xch'ojel ta ton te Estebane, pak'al ta sk'oponel te Kajwaltike jich la yal: "Kajwal Jesús ik'bon me te jch'ulelej."⁶⁰La skejan sba jich tulan awun: "Kajwal, ma me xa wich' ta wenta jai mulil to te beluk la spasike. "Te k'alal jich la yal te Estebane, waiy sbak'etal.

8 TE SAULO LA SNUTS TE CH'UUNJELETIKE¹Te Sauloe lek yot'an yu'un te la yich' milel te Estebane. Jich yu'un te k'aalil abi kajik ta nutsel te ch'uunjeletik ta bay Jerusalén; jich te ch'uunjeletike pujk'ik bael ta sjuyubal sk'inal te Judea sok te Samariae, janax jilik ta lum Jerusalén te mach'a wolwanej puk-k'opetike. ²Te winiketik te xch'uunejek te Diose la smukik te Estebane, jich kajik ta bayal mel-ot'an yu'un. ³Jauk me to, te Saulo la yuts'in bayal te ch'uunjeletike, och ta naetik, la tsak lok'el tel te ants-winiketike jich la yik' bael ta chukjibal.LA YICH' CHOLEL TE LEK YACH'IL K'OP TA SAMARIA ⁴Jauk me to te mach'atik pujk'ik bael ta bay lum Judea sok Samaria yakik ta xcholel te lek yach'il k'ope. ⁵Jich te Felipe ko bael ta bay lum Samaria yak ta xcholbel sk'oplal te Cristoe. ⁶K'alal la yayik stojol sok te la yilik te ants-winiketik te senyailetik te la spas te Felipee, jich junax yot'an la xch'ambey yayik stojol te sk'ope. ⁷Bayal ants-winiketik te mach'a ochem ta yot'anik te bol-espírituetike, tulan kajik ta aw te k'alal lok'ik baele, jich te mach'a lajem yip yok-sk'abe sok te koxoetike kolik jilel. ⁸Jich binax yot'anik ta spisilik te lume.⁹Jauk me to ay tul winik te Simón sbiile, te ya sna' slajinel orae; ya smulan yak'el ilel ta stojol te ants-winiketik te beluk chajp'nax ya sna' spasele, jich ya yal sba te tulan sk'oplale. ¹⁰Spisil te Samaritanoetike, ta muk'-bik'it ya xch'ambey yayik stojol te sk'ope, jich ya yalik: "Jai winik to ja yich'ojbey yu'el te Diose, ja yu'un te albil sk'oplal te muk' yu'ele."¹¹Ya yayibeyik stojol te sk'ope, melel chajp'nax ya yilik a te beluk ya spase, melel bayalix ja'wil te ya slajin te orae.¹²Jauk me to te k'alal la xch'uunik te beluk la xchol te Felipee ta swenta te lek yach'il k'op yu'un te ajwalinel yu'un te Diose sok ta sbiil te Jesucristoe, la yich'ik ja' te ants-winiketike. ¹³Janix jich uuk te Simón la xch'uun.

Sok la yich' ja', jich ta spisil ora la sjoin te Felipee; te k'alal la yil te senyailitike sok te chajp' at'eliletike te yak ta pasele, chajp'nax la yil a.¹⁴K'alal la yayik stojol te wolwanej puk k'opetik te ayik ta Jerusalén te la xch'uunikix sk'op Dios te Samaritanoetike, la stikunik bael te Pedroe sok te Juane.¹⁵Te k'alal k'otik ta bay lum Samaria, la sk'oponik te Dios ta swenta te yakuk yich'ik te Ch'ul Espiritue.¹⁶Melel mayuk mach'a yich'oj a te Ch'ul Espiritue, janax yich'ojik ja ta swenta te sbiil te Kajwaltik Jesuse.¹⁷Jich yu'un te Pedroe sok te Juane la skajanik sk'abik ta stojol te ants-winiketike, jich la yich'ik te Ch'ul Espiritue.¹⁸Te k'alal la yil te Simón te la yich'ik te Ch'ul Espiritu ta swenta te la skajan sk'abik te wolwanej puk k'opetike, te Simón te la sk'an yak'bey tak'in.¹⁹Jich la yal: "Ak'bonik uuk te awu'elike, swenta yu'un teme la jkajan jk'ab ta stojol te ants-winiketike jich me ya yich'ik uuk te Ch'ul Espiritue."²⁰Jauk me to te Pedro jich la yalbey: "Lajan sok te atak'ine, melel la anop te ay ta manel ta tak'in te majt'anil te ya yak' jpastik te Diose."²¹Te ja'ate xujt' mayuk ta awenta spasel in to, melel ma tojok awot'an ta stojol te Diose.²²Jich yu'un sujt'esa awot'an yu'un te amule sok k'opona te Kajwaltike, yu'un yakuk yak'bat perdón swenta te beluk amen la snop te awot'ane.²³Melel ya jkil te mayuk sbujts' k'inal awaiy sok xchukojat te mulile."²⁴Te Simone la sut, jich la yal: "K'oponbonik Dios ta jtojol, te manchuk ya xk'ot ta jwenta te beluk la awalike."²⁵Te k'alal laj yot'anik ta testigo-k'op sok ta yalel te sk'op te Kajwaltike, te Pedro sok te Juan sujt'ik bael ta lum Jerusalén.Te k'alal yakalik ta beel bael yakalik ta xcholel te lek yach'il k'op ta ch'in lumetik yu'un te Samaritanoetike.FELIPE SOK TE ETÍOPE-WINIKE²⁶Jich yu'un ay tul ch'ul abat yu'un te Kajwatik te la sk'opon te Felipe jich la yalbey: "Jajch'an baan ta bay sur, ta bay be te ya xjajch' te lum Jerusalén jich koel ya xbajt' ta bay lum Gaza." (Ja te be to ja te ya xk'ax ta bay takin jochol k'inal).²⁷Jich jajch' bael te Felipee. Jich la sta ta be te tul winik te jajch'em ta bay Etiopía, te Eunuco-winike tulán yat'el yich'oj yu'un Candace ja te muk' ajwalil ants yu'un te Etiopietike. Te Eunucoe ja ay ta swenta yilel te sk'ulejale. Jauk me to sujt'ix tel ta bay Jerusalén swenta yu'un ba yich' ta muk' te Diose.²⁸Jich yu'un nakal ta skarreta sok yak ta sk'oponel te sjun te alwanej Isaiás te k'alal yak ta sujt'el tel a.²⁹Te Ch'ul Espiritu la yalbey te Felipee: "Nopstajan bael ta bay te karretae."³⁰Jich te Felipe aelmaj bael sok la yayi stojol te Eunuco-winik te yak ta sk'oponel te sjun te alwanej Isaiase, jich la yalbey: "¿Ya ba xk'ot ta awot'an te beluk yakat ta sk'oponele?"³¹Te Etiopie-winik la yal: "¿Bit'il k'an k'otok ta jkot'an, ja to te ayuk mach'a ya yak'bon jnope?"³²Jich yu'un la yalbey wokol te Felipe te yakuk xmoj sjoin ta naklej ta bay te skarretae.³³Te Etiopie-winik ja yak ta sk'oponel a te sk'op te Dios te jich ts'ibubile: "JICH IK'OT BAELE TA MILEL TE BIT'IL TUNIM CHI; SOK JICH BIT'IL ALAL-CHI TE MA X-AWUN TE K'ALAL YA YICH' JOXEL TE STSOTSILE, MAYUK BELUK LA YAL."³⁴LA YICH' LABANEL SOK MA LA YICH' CHAJP'ANEL: ¿MACH'A ME YA YALBEY SK'OPLAL TE STS'UMBALE? MELEL POJBOT TE XKUXLEJAL TA BALUMILAL."³⁵Jich te eunuco-winike la sjojk'ibey te Felipe, jich la yal: "Wokolok albon jkaiky, ¿mach'a sk'oplal te la yal te alwaneje? ¿Ja ba sk'oplal la yal sba stukel o yan ba ants-winik la xcholbey sk'oplal?"³⁶Te Felipe jich kaj ta k'op; janix la yal beluk la sts'ibuy te alwanej Isaiase, la xcholbey yayi te lek yach'il k'op yu'un te Jesuse.³⁷Te k'alal yakalik ta beel a, ay la staik ja'; te eunuco-winik jich la yal: "Ilawil, ay ja' le to, ¿ya ba xju' te ya jkich' te ja'e?"³⁸Te Felipe jich la yal: "Teme ya ach'uun sok spisil awot'an, ya stak' awich' te ja'e." Te etiopie-winik la sut jich la yal: "Ya jch'uun te ja Snich'an Dios te Jesucristoe."³⁹Jich te etiopie-winik la yal mantal te yakuk xkom te karretae. Jich koik bael ta bay te ja'e, te Felipe la yak'bey yich' ja' te eunucoe.⁴⁰Te k'alal lok'ik tel ta bay ja', te Ch'ul Espiritu yu'un te Kajwaltike la yik' bael te Felipee, jich te eunuco-winike ma la yilix te Felipee. Jich bayal sbujts' yot'an te cha' jajch' ta beele.⁴¹Yan te Felipe chiknaj ta bay lum Azoto. Jich been k'axel ta sjuyubal k'inal, yak ta xcholel te lek yach'il k'op ta spisil lum-lumtik, ja to k'ot ta bay lum Cesarea.

9 LA SUT YOT'AN TE SAULOE¹Jauk me to te Saulo, yak ta yalel te ya sk'an smil te nopojeletik yu'un te Kajwaltik melel skontroinoj a, jich bajt' ta stojol te muk' sacerdotee,²la sk'anbey ts'ibubil jun yu'un ya xba yak'bey te mach'a swentenej te sinagogaetik ta Damasco swenta yu'un teme ay mach'a la sta te ja st'unojik te sbee te Kajwaltike, jich ya stak' yik' tel ta chukel ta Jerusalén.³Te k'alal yak ta beel ta be te Sauloe sok te nopol ya xk'otix ta Damasco, ora nax juyot ta xjobal te k'inal te xlememetnax te kotel ta ch'ulchane;⁴te Sauloe t'uxaj koel ta lum sok la yayi stojol k'op te jich la yale: "Saulo, Saulo, ¿bistuuk te yak ta anutsbelone?"⁵Te Saulo la sjak': "¿Mach'a a ta Kajwal?" la yal te Kajwaltike: "Jo'on te Jesuse te mach'a yakat ta snutsele;"⁶Jajch'an, ochan bael ta muk'ul lum, le' me ya yalbatik te beluk ya sk'an apase."⁷Te winiketike te sjoinejik bael te Sauloe tejk'ajik sok ma k'opojik, melel la yayik stojol te k'ope, jauk me to mayuk mach'a la yilik.⁸Te Saulo la stam sba jajch'el ta lum, te k'alal la swik' te site ma ba la yilix k'inal a; jich yu'un la snitik ta sk'ab, jich la yik'ik bael ta Damasco.⁹Oxeb k'aal ma la yil k'inal sok ma ba we' ni ayuk beluk la yuch'.¹⁰Jich yu'un ay tul nopojeletik ta Damasco te Ananías sbiile, k'opnot yu'un te Jkajwaltik ta stelemal yilel, jich la yal: "Ananías." la sut te Ananías "Le' ayonto, Kajwal."¹¹Albot yu'un te Jkajwaltike: "Jajch'an, baan ta bay te kalle te Derecha sbiile, ta bay sna te Judase, jok'iya te tul winik te Saulo sbiil te talem ta lum Tarso le' yak ta sk'oponel a te Diose;"¹²Yu'un la jkak'beyix yil ta stelemal yilel, te yak ta talem ta stojol te tul winik te Ananías sbiile sok te ya skajanbey sk'ab ta stojol swenta yu'un ya xjam a te site."¹³Jauk me to la sut te Ananías: "Kajwal, bayal jkaiojibey sk'oplal te winike, te bayal la yuts'in te mach'atik ch'ultesbilik awu'un ta Jerusalén."¹⁴Ja yich'oj tulán yat'el yu'un te wolwanej sacerdoteeetik yu'un ya xchuk bael spisil te mach'a ya yalbat wokol ta abiile."¹⁵Jauk me to la yal te Kajwaltike: "Baan, melel sabilix te ya xtuun jku'une, swenta yu'un te ya yich' bael te jbiil ta stojol te yantik lumetik sok te ajwaliletik sok te snich'nab te Israeletike;"¹⁶Melel ya jkak'bey yil te ya me xk'ax bayal swokol ta swenta te jbiile."¹⁷Jich bajt' te Ananías, och bael ta na te banti ay te Sauloe. La skajanbey sk'ab ta stojol, jich la yal: "Jkermano Saulo, te Kajwaltik Jesús, te la yak' sba ta ilel ta atojol ta be te yakat ta taela, ja la stikunon tel swenta yu'un ya me xjam te asite sok te ya xnojat ta Ch'ul Espiritue."¹⁸Ora nax ch'ay koel te beluk makbil sit yu'un te Sauloe jich yilel te bit'il sulil chay, jich la yil k'inal; jajch' tel sok ak'bot yich' ja'.¹⁹We' jich la yich' yip. Ay bayal k'aal jil sok te nopojeletik te

ayik ta Damasco. TE SAULO LA XCHOL SK'OP DIOS TA DAMASCO ²⁰ Ta ora nax jajch' ta xcholel ta bay sinagogaetik te ja snich'an Dios te Jesuse. ²¹ Spisil te mach'a la yayik stojole chamnax la yayik yu'un sok jich la yalik: "¿Ma ba jauk in winik to te mach'a ya smil ta Jerusalén te mach'atik ya yich'ik ta muk' te sbiil te Jesuse? Ja tal yu'un te ya yik'otik bael ta chukel ta stojol te wolwanej sacerdotetike ²² Jauk me to te Saulo la yich' xan yip sok la yak' xiwel ta stojol te judioetik te nainemik ta Damasco yu'un la yak' ta ilel te Jesús te janix a te Cristoe. TE SAULO KOL LOK'EL TA STOJOL TE JUDIOETIKE ²³ K'axix bayal k'aal a, te judioetike junax la xchajp'eyik sk'oplal ta milel te Sauloe. ²⁴ Jauk me to la yayi stojol te Saulo te beluk chapal yu'unike. K'aal ta ajk'ubal la skananteyik te ti'neeletik yu'un te ya sk'an smilik. ²⁵ Jauk me to te nopojeletik yu'une, la yik'ik bael ta ajk'ubal, la skojt'esik koel ta muk'ul moch ta spat te ts'ajk'e. SAULO TA BAY LUM JERUSALÉN ²⁶ K'alal tal ta Jerusalén, te Saulo la sk'an sjoin sba sok te nopojeletike, jauk me to ta spisilik la xi'ik, meel ma ba xch'uunojik te ja nopojele. ²⁷ Jauk me to te Bernabe la yik' tel ta stojol te wolwanej puk-k'opetike. La xcholbey yayik te bit'il te Saulo la yil ta be te Jkajwaltik sok te k'opnot yu'une sok te bit'il ma xiw ta xcholel ta swenta sbiil Jesús ta Damasco. ²⁸ Jich te Sauloe jil sok te wolwanej puk-k'opetike sok la sjoin te k'alal ya xlok'ik bael sok x-ochik tel ta Jerusalén, ma xiw k'opoj ta swenta sbiil te Jkajwaltik Jesuse. ²⁹ La stsal sba ta k'op sok te judioetik te ya xk'opojik ta griego-k'op; ja swentail te la sk'an smilike. ³⁰ Te k'alal la sna'ik stojol te jkermanotaktike, la yik'ik bael ta Cesarea, la stikunik bael ta Tarso. ³¹ Jich yu'un te ch'uunjeletik ta spamal sk'inal Judea, ta Galilea sok Samaria ay nax lamal k'inal la yayik sok la yich' yipik sok la xi'ik spisil ora te Kajwaltike, la yich'ik koltayel yu'un te Ch'ul Espiritue sok te ch'uunjeletike esmajik ta bayal. KOL TA CHAMEL TE ENEASE ³² Jich te Pedro bajt' ta sjoylejal sk'inal te Judea, Galilea sok Samaria, janix jich bajt' ta bay te ch'uunjeletik te nainemik ta Lida. ³³ Le' la sta tul winik te Eneas sbiile, ayix waxukeb ja'wil te ay ta swaeb yu'un lajem yip yok sk'ab. ³⁴ Te Pedro la yalbey: "Eneas, te Jesucristoe ya xch'abtesat. Jajch'an tel chajp'ana jilel te awaebe." Jich ora nax jajch' tel. ³⁵ Jich spisil te mach'atik nainemik ta Lida sok ta Sarón la yilik te winike, jich la sujt'es yot'anik ta stojol te Kajwaltike. CHAKUX TE DORCASE ³⁶ Jich yu'un ta lum Jope ay tul nopojele ants te sbiile ja Tabita, te ya jk'asestik ta griego k'op ja "Dorcias." Te antse ya spas te lekil at'elile sok ya sk'ebanbey te me'baetik te beluk ay yu'une. ³⁷ Jich yu'un jun k'aal, tsajk' ta chamel sok laj bael; k'alal la sapeyik te sbak'etale, la yak'ik ta xcha' kajal na. ³⁸ Te lum Jope nopol yiloy sba sok te Lida, te k'alal la yayik stojol te nopojeletik te le' a ya te Pedro, la stikunik bael cha' tul winiketik ta yalbel wokol, jich la yalik: "Ya jk'antik te ya xtalat ta jtjoltik ta ora nax." ³⁹ Jich te Pedro jajch' tel, la sjoin bael. Te k'alal k'ot, la yik'ik bael ta xcha' kajal na. Spisil te me'ba antsetik tek'elik ta stojol, yakalik ta ok'el sok la yak'beyik yil te k'u'ul pak'aletik te pasbil yu'un te Dorcas te k'alal sjoinejik to a. ⁴⁰ Te Pedro la stikun lok'el ta spisilik te mach'atik ayik ta na, la skejan sba, sok la sk'opon te Diose. La sut sba ta stojol te mach'a lajeme, jich la yalbey: "Tabita, jajch'an." Jich la swijk' sit te antse, k'alal la yil te Pedro la snajk'an sba. ⁴¹ Te Pedro la stsakbey te sk'abe la stejk'an jajch'el; k'alal la yik' tel te ch'uunjeletike sok te me'ba antsetike, la yak'bey yil te bit'il kuxulix a te Tabitae. ⁴² Ta spisil te lum Jope la yayik stojol te beluk k'ot ta pasele, jich tsobol ants-winiketik la xch'uunik te Jkajwaltike. ⁴³ Te Pedro bayal k'aal jalaj ta lum Jope ta bay sna te tul winik te Simón sbiile, te ja yat'elinoj stakintesel te nujk'ule.

10 PEDRO SOK TE CORNELIO Jich yu'un, ay tul winik ta banti lum Cesarea, te sbiile ja Cornelio, ja tul wolwanej te ya stsob te soldadoetik te italiano sbiile. ² Ja tul winik te ja baem ta yot'an sleel sok te ya yich' ta muk' te Dios sok spisil te mach'atik ayik ta yutil snae; ja ya yak'bey bayal tak'in ta stojol te lum Judioetike sok spisil ora yak ta sk'oponel te Diose. ³ Ay niwan oxeb ora smalel te k'aale, ak'bot yil ta stelemal yilel tul ch'ul abat yu'un te Dios te tal ta stojole. Te ch'ul abate jich la yalbey: "¿Cornelio!" ⁴ Te Cornelioe la yil te ch'ul abate sok bayal xiw yu'un, jich la yal: "¿Beluuk a Kajwal?" te ch'ul abate la yalbey: "Te ak'op ta stojol te Diose sok te majt'anil tak'in te ya awak'bey te me'baetike, moix bael jich bit'il majt'anil te ay sna'jibal ta stojol te Jkajwaltike." ⁵ Ta ora to, tikuna bael winiketik ta bay lum Jope swenta yu'un me ya yik'ik tel te tul winik te Simón, te Pedro te yan sbiile. ⁶ Ja yak ta jilel ta sna tul winik te ya stakintes te nujk'uletik te Simón sbiile, te snae ay ta nopol ti' mar. ⁷ Te k'alal bajt' te ch'ul abat te yak ta k'opnel yu'un a, te Cornelioe la yik' tel te cheb abatetik yu'une sok te tul soldado te ya x-at'ej ta stojole sok te ya yich' ta muk' te Diose. ⁸ Te Cornelioe la xcholbey yayik spisil te beluk k'ot ta pasele sok la stikun bael ta banti Jope. ⁹ Ta yan k'aalil, nopolix olil k'aal a, te yakalik ta beel bael te soldado sok te abatetike, te le' nopol ya xk'otikix a ta bay te lume, te Pedroe mo bael ta xcha' kajal na ta sk'oponel te Diose. ¹⁰ Jich yu'un te Pedro la yayi wi'nal sok yot'anuk nax te ay beluk ya slajine, te k'alal yakalik ta xchajp'anel a te we'elil te ants-winiketike, la yich' ak'bel yil ta stelemal yilel; ¹¹ la yil te jamal te ch'ulchane jich yilel te bit'il jun muk'ul lich'bil pak' te yak tel ta koel ta k'alal balumilal, te yak ta koesel tel ta xchanebal xchikin. ¹² Ta bay te lich'bil pak'e le' ayik a spisil ta chajp' chambalmetik te chaneb yakanike sok te beluk ya stas-baik ta lum sok te te'eltik mutetike. ¹³ Jich yu'un ay mach'a k'opnot yu'un, te jich la yale: "Pedro jajch'an, mila ati." ¹⁴ Jich la yal te Pedro: "Ma jk'an, Kajwal; meel mayuk jlajinoj ni xujt'uk te beluk ma lekuk sk'oplale sok te beluk ilaybil sbae." ¹⁵ Jauk me to k'opnot ta xchebal buelta: "Te beluk lekubenix yu'un te Diose, ma me awal te ma lekuk sk'oplale." ¹⁶ Oxeb buelta te jich k'ot ta pasele; jich yu'un sujt' moel ta ora ta ch'ulchan te lich'bil pak'e. ¹⁷ Te k'alal yak ta ya'anel yot'an a te Pedro yu'un te beluk ya sk'an yal te beluk ak'bot yile, la yil te winiketik te tikunbilik tel yu'un te Cornelio te tek'atik ta ti' na, te yakik ta sjojk'iyel te banti ay te nae. ¹⁸ Jich la yik'ik tel lok'el te yajwal te nae sok la sjojk'iyik teme le' ay a te Simón, te Pedro te yan sbiile, sok teme le' yak ta jilel a. ¹⁹ Te k'alal yak to ta snopel a te Pedro te beluk ya sk'an yal te beluk la yile, te Ch'ul Espiritu la yalbey: "Ilawil, ay ox tul winiketik te yak ta slebelate. ²⁰ Jajch'an, koan bael sok joina bael. Ma me chebetuk awot'an te ya xbaat soke, meel Jo'on la jtikuntel ²¹ Jich yu'un, te Pedro ko bael te banti ay te winiketike sok jich la yal: "Jo'on te mach'a yakatik ta sleele. ¿Bistuuk te talatike?" ²² Jich la yalik: "Ay tul wolwanej yu'un soldadoetik te Cornelio sbiile, ja tul winik te toj sok te ya yich' ta muk' te Diose, sok lek sk'oplal yu'un spisil te Judioetike, la

yich' albeyel yu'un tul ch'ul abat yu'un te Dios te ya stikunat ta ik'el, swenta yu'un ya xbaat ta sna, jich me ya yaiybat stojol te beluk ya awale." ²³Jich yu'un te Pedroe la yik' ochel ta na sok la yalbey te yakuk xjilik soke. Ta yan k'aalil te Pedroe la sjoin bael te winiketike sok la yik' bael cha'ox tul winiketike te nainemik ta Jope. ²⁴Ta yan k'aalil, k'otik ta Cesarea. Te Cornelioe yak ta maliwanej a; la tsoy spasil te mach'a junax nail ay soke sok te mach'a k'ux yaiyoj sba soke. ²⁵Jich k'ot ta pasel te k'alal och bael te Pedroe, te Cornelio tal sta ochel sok la skejan sba koel ta yakan swenta yu'un yich'el ta muk'. ²⁶Jauk me to te Pedro la snit jajch'el, jich la yalbey: "jajch'an! Te jo'one winikon uuk." ²⁷Te k'alal yakik ta k'op ochel a te Pedro sok te Cornelioe, le' k'o sta a te tsobol ants-winiketike. ²⁸Jich la yalbey: "Ja na'ojik stojol te ma lekuk ta ilel te ya joinbatik sok te ya yulately sbaik te Judioetik sok te yan lume. Jauk me to te Diose la yak'bonix jna' stojol te ma xju' ya jkal te ma lekuk te tul ants-winike sok ma stak' te ya jkilaye. ²⁹Ja yu'un te mayuk beluk la jkal, te k'alal ba awik'oniketele. Jich yu'un ya jojk'ibeyex, ¿bistuuk te ba awik'oniketele?" ³⁰Te Cornelio jich la yal: "Ayix xchanebalan k'aal te jich lan ora to, te yakon ta sk'oponel a te Jkajwaltik ta oxeb ora smalel k'aal ta bay jna; la jkil tul winik te tek'el ta jtojol, xtil nax te sk'u' spak'e. ³¹Jich la yal: "Cornelio te ja k'ope la yaiyix stojol te Diose sok nix te majt'aniletik te la awak'bey te me'baetike, ma be ch'ayem ta yot'an te Diose. ³²Jich yu'un tikuna bael tuluk ta lum Jope sok lea te tul winik te Simón te Pedro te yan sbiile. Le' yak ta jilel ta sna te Simón te yat'elinoj stakintesel te nujk'ule, te nainem ta bay sti'il mar." ³³Jich yu'un ta ora nax la jtkunat ta ik'el, wokol awal yu'un te bit'il talate. Jich yu'un ta ora to, le' me ayotikix ta jpisiltik ta sit te Diose, swenta yu'un ya jkaiytik stojol te beluk ak'bilat anop yu'un te Jkajwaltike." ³⁴Jich yu'un te Pedro jajch' ta k'op, jich la yal: "Jamal ya jkal te k'otix ta jkot'an te mayuk mach'a tul nax te lek ya yil te Diose. ³⁵Ja lek ya yil te jujun pam lum te mach'a ya yich' ta muk' sok te ya spas te beluk toj ta pasele. ³⁶Ja ana'ojik stojol te beluk la yal te Dios ta swenta te lum Israel, te k'alal la yalbey te lek yach'il k'op yu'un te ay lamal k'inal ta swenta te Jkajwaltik Jesucristo te ja ajwalil yu'un spasil te ants-winiketike, ³⁷ja'atik nix ja na'ojik stojol te beluk k'ot ta pasel ta spamal Judea, te le' jajch' ta Galilea, te k'alal yak ta yalbel sk'oplal te ich' ja' te Juane; ³⁸Spasil te beluk k'ot ta pasel ta stojol te Jesús te talem ta Nazaret, te bit'il te Dios la stsa sok la yak'bey yich' yu'el ta swenta te Ch'ul Espiritu. Te bit'il la spas te beluk leke sok te jajch' skoltey te chameletike, janix jich te mach'atik uts'inbilik yu'un te pukuje, meel joinbil yu'un te Diose. ³⁹Te jo'otike testigootikix yu'un spasil te beluk la spas te Jkajwaltik Jesús ta stojol te lum Judioetike sok ta Jerusalén, Jai Jesús to te ja la smilik sok la sjjip'anik ta cruz. ⁴⁰Te Diose ja la xcha'kuses tel ta yoxebalan k'aal te winik to, sok la yak' te yakuk yich' na'bel sbae, ⁴¹ma ta spasiluk te lume, janax te testigoetik te mach'atik la yich'ik tsa'el yu'un te Dios ta neelal toe, jo'otik nix, te we'-uch'ajotik soke, te k'alal cha'kux tel ta bay aelmeletike. ⁴²Ja la yalbotik mantal te ya jcholbeytik yaii te lume sok te ya jkak'tik ilel te ja la yich' tsa'el yu'un te Diose te ja ya slikey smul spasil te mach'atik kuxatik sok te mach'a wayemikix sbak'etalike. ⁴³Ja me te mach'a la yalbeyix sk'oplal te ne'el alwanejetike, te mach'atik ya xch'uunike ya me stak' perdón yu'un te smulike ta swenta te sbiile." ⁴⁴Yak to ta k'op a te Pedroe, te Ch'ul Espiritue jul ta stojolik te mach'atik yakik ta yaiyel stojol te sk'ope. ⁴⁵Te ants-winiketike te juinbil tel yu'un te Pedroe te pajal ch'uunjeletik soke te yich'ojik te circuncione, chamnax la yaiyik yu'un te jul te Ch'ul Espiritu ta stojolik uuk te mach'atik yan lumetike. ⁴⁶Meel la yaiyik stojol te yan lumetik te yakalik ta k'op ta yantik nax k'opetik sok te yakik ta yich'el ta muk' te Diose, jich yu'un te Pedro la yal: ⁴⁷¿Ay bal mach'a ya stak' skom te ya yich'ik ja' te ants-winiketike to, meel la yich'ikix te Ch'ul Espiritu jich te bit'il la jkich'tikix uuke?" ⁴⁸Jich yu'un la yal mantal te aka yich'ik ja' ta sbiil te Jesucristo. Jich yu'un la sk'anbeyik xan te yakuk xjil bayal k'aal ta stojolik.

11 TE PEDRO LA XCHOLBEY YAIYIK TE CH'UUNJLETIK TA JERUSALÉN¹Jich te wolwanej puk k'opetik sok te yermanotak te ayik ta bay lum Judea, la yaiyik stojol te la xch'uunikix te sk'op te Dios te yantik lumetike. ²Te k'alal Pedro mo bael ta bay Jerusalén, te mach'atik yich'ojik te circunción kaj beluk yalbeyik; ³Jich la yalik: "jich ja'ate la ajoinabaix sok te winiketike te ma ba yich'ojik circunción, janix jich we'atix sok!" ⁴Jauk me to te Pedro och xcholbey yaiyik ta chap'alchajp' te beluk k'ot ta pasele; jich la yal: ⁵Te k'alal ayon ta lum Jope, yakon ta sk'oponel a te Dios te la yak'bon jkil ta stelemal yilel te muk'ul lich'bil pak' te likbil ta xchanebal xchikin te yak ta koel tel ta ch'ulchan, jich jul ta jtojol. ⁶Te k'alal la jkil, la jnop yu'un; la jkil chambalmetik te chaneb yakanik te ayik ta sbaj te balumilale, ti'wal chambalmetik, chambalmetik te ya stas sbaik ta lume sok te te'eltik mutetike. Jich la jkaiy stojol k'op te jich la yalbey: "jajch'an Pedro; mila ati' sok we'a!" ⁷Jich la jkalbey: "Majk'an Kajwal, meel mayuk ni xujt'uk lajinok te beluk ma lekuk sk'oplale sok te beluk ilaybil sbae." ⁸Jauk me to te k'ope la sutbon tel ta yan buelta ta k'alal ch'ulchan: "Te beluk yaloj te Dios te lekubenix yu'une ma me xa wal te ma lekuk sk'oplale". ⁹Oxeb buelta te jich k'ot ta pasele, jich spasil la yich' sujt'esel moel ta yan buelta ta ch'ulchan. ¹⁰La jta ta ilel, ox tul winiketike te tek'atik ta sti' te na te banti ayone; te ja tikumbilik tel k'alal ta lum Cesarea. ¹¹Te Espiritu yu'un te Diose, la yalbon te ya join bael te mach'atik tal yik'onik baele sok te manchuk me ya jbay te ik'ele. Sok la sjoinonik bael waktul te jkermanotaktike jich bootik ta sna te winike. ¹²Sok la xcholbotik te bit'il la yil te ch'ul abat tek'el ta banti sna te jich la yale: "Tikuna bael winiketike ta lum Jope sok ik'aik tel te Simone, te Pedro te yan sbiile. ¹³Ja ya yalbeyex jun mantalil jich me ya stak' ya awich' te kolele sok spasil te mach'a ay ta anae." ¹⁴Te k'alal jajch'on ta k'op ta stojolik, te Ch'ul Espiritu tal ta stojolik uuk, jich bit'il k'alal jul ta xjajch'ibal ta jtojoltik uke. ¹⁵Te jo'one ajk'nax jul ta jol te beluk la yalbon te Jkajwaltike: "Te Juane la yak' ich' ja' ta swenta nax ja'; yan te ja'exe ya me awich'ik te Ch'ul Espiritue." ¹⁶Jich yu'un, teme janix te Dios te la yak'bey uuk te smajt'anike jich bit'il la yak'botik uke te k'alal la jch'uuntik te Jkajwaltik Jesucristo, ¿mach'aon a te jo'on te ya jkom te Diose? ¹⁷K'alal la yaiyik stojol spasiluk te beluk la yale, mayuk beluk la yalik yu'un, janax ochik ta yich'el ta muk' te Diose sok jich la yalik: "Jich yu'un te Diose la yak' sujt'es yot'anik swenta yu'un ya xkuxinik uuk ta sbajt'el k'inal te yan lumetike." **TE CH'UUNJLETIK TA ANTIOQUÍA** ¹⁸Jich yu'un, te k'alal laj te Estebane te ch'uunjeletike kajik ta nutsel sok pujk'ik bael ta bay lum Fenicia, Chipre sok Antioquía, janax la xcholbeyik te Judioetik te sk'op te Jesuse.

²⁰Janix jich uuk ay cha'ox tul winiketik te talemik ta lum Chipre sok Cirene, k'otik ta bay lum Antioquía le' la xcholbeyik te lek yach'il k'op yu'un te Jkajwaltik Jesús te Griegoetike. ²¹Sok Joinbilib yu'un te yu'el te Jkajwaltike; jich bayal mach'atik la xch'uunik sok la sut yot'anik ta stojol te Jkajwaltike. ²²K'alal la yaiyik stojol te ch'uunjeletik ta Jerusalén te beluk k'ot ta pasele, la stikun bael te Bernabé ta Antioquía. ²³Te k'alal k'ot le'a, la yilbey yutsilal te Diose, binax yot'an yu'un; jich kaj smuk'tesbey k'inal yaiyik ta spisilik swenta yu'un te yakuk x-ainik ta stojol te Jkajwaltik sok spisil yot'anik. ²⁴Melel te Bernabé k'ax lek yot'an stukel, nojel ta yu'el te Ch'ul Espíritue, ay bayal xch'uunjel yot'an sok bayal mach'atik ochik ta xch'uunel te Jkajwaltike yu'une. ²⁵Jich te Bernabé bajt' ta lum Tarso yu'un le' ba slea te Sauloe. ²⁶Te k'alal la sta, la yik' tel ta Antioquía. Jich jun ja'wil la sjoinik te ch'uunjeletike sok la snojp'tesik bayal ta tul te ants-winiketike. Jich sbabialan la yich'ik albeyel ch'uunjeletik te nopojeletik ta lum Antioquía. ²⁷Janix jich la sta yorail te koik tel cha'ox tul alwanejetik ta Jerusalén k'otik ta Antioquía. ²⁸Ay tul te Agabo sbiile la stejk'an sba sok jich la yich' albeyel yu'un te Ch'ul Espiritu te ya xtal bayal wi'nal ta spamal te balumilale. Ja k'ot ta pasel te k'alal ay ta ajwalil a te Claudioe. ²⁹Jich yu'un, te nopojeletike, la staik ta nopel ta tulutul te ya stikunbeyik koltayel jich bit'il ya xju' yu'unik yak'beyel te jkermanotaktik te ayik ta Judea. ³⁰Jich la spasik; la stikumbeyik bael tak'in te ancianoetike, ja la yich'ik bael te tak'in te Bernabé sok te Sauloe.

12 LAJ TE JACOBEOE SOK LA YICH' CHUKEL TE PEDROE¹Janix jich la sta yorail te ajwalil Herodes la yak' ta chukel cha'ox tul te ch'uunjeletik yu'un jich ya yak'bey xk'ax swokol a. ²Janix la smil ta espada te Santiago te sbankil te Juane. ³Te k'alal la yil te la smulanik te judioetik te beluk k'ot ta pasele, ba yak' tel ta tsakel uuk te Pedroe. Spisil in to k'ot ta pasel ta sk'alelal we' waj te mayuk slevadurae. ⁴Te k'alal la yich'ix tel tsakel a te Pedroe, ba yak' ta chukel sok la yak' chan-tsojp' soldadoetik yu'un ya skananteyik a; yu'un ja ya sk'an yak' ta ilel ta komon sitil ta stojol te lume, janax teme k'ax yorail te pascuae. ⁵Jich te Pedroe la yich' ijk'tayel ta bay chukjibal, jauk me to te ch'uunjeletike ma komik ta sk'oponbeyel Dios te Pedroe. TE PEDRO LA YICH' KOLTAYEL LOK'EL TA CHUKJIBAL ⁶Te Herodese pajel xanix ya yik' lok'el ta chukjibal a te Pedroe. Jai ajk'ubal abi wayal a te Pedroe lapal ta olil yu'un cha'tul soldadoetik, chukul ta cha'lijk' kadenaetik; soy ay kananetik ta bay nopol sti' te chukjibale yakik ta skanantayel. ⁷Jauk me to ajk'nax chiknaj tel tul ch'ul abat ta stojol sok la xojbotes te chukjibal te banti ay te Pedroe. La yich' tsakel ta bay smoch te Pedroe jich la yich' tijel sok jich la yich' albeyel: "Jajch'an ta ora." Jich ajk'nax til koel te kadenaetik te chukbil a te sk'abe. ⁸Jich albot yu'un te ch'ul abate: "Chajp'anaba, sok lapa te axanabe." Te Pedroe jich la spas. Cha' k'opoj te ch'ul abat, jich la yal: "Lapa te anajt'il k'u'e sok ts'aklinawon." ⁹Jich yu'un te Pedroe la ts'aklin bael te ch'ul abate. Ma la sna' teme stelemal yak'k'oe ta pasel te beluk yak' ta spasel te ch'ul abate. La skuy te yak' ta ak'beyel yil ta stelemal yilel. ¹⁰Ta patil te k'alal k'axemikix a te sbabialan sok te xchebalan kanan-ti'naele, k'otik ta bay sti'nail te pasbil ta tulan tak'in, te jaix xjach'ibalbeela te lume; ja in to stukelnax kaj ta jamelbeel te ti'naile. Jich lok'ik bael sok koik bael ta bay bebeetik yu'un te lume, jich oranax ijk'tayot yu'un te ch'ul abate. ¹¹Te k'alal kux k'inal yaiy te Pedroe, jich la yal: "Ta ora to ya jna' te ja te Jkajwaltik te la stikun tel te xch'ul abat, sok jich la skoltayon lok'el ta sk'ab te Herodese, sok te ma la yak'on ta ilel ta spamal te lum judioe. ¹²K'alal la sta ta ilel spisil te beluk k'ot ta pasele, bajt' ta bay sna María te sme' te Juane te janix sbiiline Marcos; bayal ch'uunjeletik stsoboj sbaik le'a sok yakik ta sk'oponel te Diose. ¹³K'alal k'ot stij te ti'naile, lok' tel tul ch'iel ach'ix te ay ta abatinel te Rode sbiile. ¹⁴K'alal la sna'bey sba te ja sk'op te Pedroe, binub nax yot'an yu'un, jauk me to, ma la sjambey jilel te ti'naile, sujt' bael ta aelmal ta yutil te nae; jich k'ot yalbey te yantike te ja tek'el ta ti'nail te Pedroe. ¹⁵Jich la yich' sutbeyel te ach'ixe: "K'atbujatix ta jowel!" Jauk me to kajnanix yal a te yu'unix melel a. Jich la yalik: Ja'ix te xch'ul abate." ¹⁶Te Pedroe kajxan ta stijel te ti'naile, k'alal la sjamik te ti'naile, chamnax la yaiyik yu'un te k'alal la yilik te ja'nixae. ¹⁷Te Pedroe la spasbey senyail sok sk'ab yu'un yakuk xkomik ta k'op, jich jajch' ta xcholbey sk'oplal te bit'il koltayot yu'un te Jkajwaltik te lok'esot tel ta chukjibal. Jich la yal: "Albeya yaiyik te Santiagoe sok nix te jkermanotaktike." Jich lok' bael sok k'ejel abajt' stukel. ¹⁸Te k'alal sakub te k'inale, te soldadoetike chamnax la yaiyik yu'un sok kajik ta sjojk'ibel sbaik te beluk k'ot ta pasel ta swenta te Pedroe. ¹⁹K'axix yot'an a te Herodes ta sle'el sok manix la sta a, te kananetik bajt'ik ta ich'el ta k'op sok la yal mantal te yakuk yich'ik milele. Jich yu'un lok' tel ta bay lum Judea jich bajt' ta Cesarea sok le' jilix a. LAJ TE HERODESE ²⁰Te Herodese mero k'ax ilin ta stojol te ants-winik ta Tiro sok Sidón. La stsob sbaik junax abajt'ik ta stojol. Ju' yu'unik ta sujel sok sk'opik te Blasto, te ja yok-sk'ab te ajwalile, te yakuk xkoltayotik yu'un. Jich yu'un la sk'anik lamal k'inal, melel le' staik a te swe'elik ta sk'inal te ajwalile. ²¹Ta sk'alelal te chapale, te Herodese la xchajp'an sba, sok la slap te mero lekil sk'u' yu'un ajwaliletik, sok la xchojt'an sba ta bay smuk'ul snaktib, jich jajch' ta k'op ta stojol te lume. ²²Jajch'ik ta aw te ants-winiketike: "iJa in to ja sk'op tul dios, ma jauk sk'op te winike!" ²³Oranax te Herodese la yich' ejch'entesel yu'un tul ch'ul abat yu'un te Jkajwaltike, skaj te ma ba la yalbey yutsilal te Diose; tojk' tel syaljaul jich laj bael. ²⁴Yan stukel te sk'op te Diose muk'ub sok pujk' xan ta alel. ²⁵Te k'alal te Bernabé sok te Saulo ts'akaj te yat'elik ta Jerusalén, sujt'ik bael; la yik'ik bael sjoinik te Juane, te Marcos te yan sbiile.

13 TE BERNABÉ SOK TE SAULO JAJCH'IK TA XCHOLEL TE SK'OP DIOSE¹Jich te ch'uunjeletik ta lum Antioquía, ay cha'ox tul alwanejetik le'a, ja sbiilik Bernabé sok Simón (Te ya yalbeyik Negro te yan sbiile), Lucio te talem ta Cirene, Manaén (Te pajal la yich' ch'ijtesel sok te Herodes te ja ajwalil) sok te Sauloe. ²Te k'alal yakik ta yich'el ta muk' te Jkajwaltike sok te skomojik a te swe'elike, te Ch'ul Espíritue jich la yal: "Tsabonik lok'el te Bernabé sok te Sauloe swenta yu'un jich me ya stak' spasik te at'elil te la jkik'tel yu'une." ³Jich yu'un te k'alal la skomikix a te swe'elike sok la sk'oponikix a te Jkajwaltike la skajanik sk'abik ta stojolik jai winiketik to, jich la stikunik bael. TE WOLWANEJ CHOL K'OPETIKE LA XCHOLIK TE SK'OP DIOS TA CHIPRE ⁴Te Bernabé sok te Saulo la xch'uunbeyik sk'op te Ch'ul Espíritue, jich bajt'ik ta lum Seleucia; le' ochik tel ta barco jich k'otik ta jun lum te juybil ta ja', te ja sk'inal te lum Chipre. ⁵Te k'alal k'otik ta muk'ul lum yu'un Salamina, la

xcholbeyik te sk'op te Diose ta banti sinagogaetik yu'un te judioetike. Sok ja yik'ojik te Juan Marcos te ya yich'ik koltayel yu'une.⁶Te k'alal la yoklinik spasil te lum te juybil ta ja' ja to ta Pafos, la staik tul bijil winik te lotil alwanej judioe, te ja sbiil Barjesús.⁷Te lotil alwanej winik to ja xchapoij sk'op sok te ajwalil Sergio Paulo, te ja bijil winik. Jai winik to la stikun ta ik'el te Bernabé sok te Sauloe, yu'un la sk'an yayibey stojol te sk'op te Diose.⁸Jauk me to te Elimase "bijil winik" (te ja jich ya sk'an yal te sbiile) la sk'an xchebal k'optey te ajwalil te manchuk ya xch'uun te sk'op te Diose.⁹Jauk me to te Sauloe te janix sbiil Pablo, nojel ta yu'el te Ch'ul Espíritue; la stojlin ta ilel te Elimase,¹⁰jich la yal: "Te ja'ate snich'anat te pukuje, nojelat ta pas lot sok te beluk ma lekuk ta pasele. Te ja'ate ja akontroinoj spasil te beluk lek ta pasele. Janix jich ma awijk'tey ta yalel te malekuk te sbe te Jkajwaltike, zjich ba?"¹¹Ta ora to, ya me yak' xwoklajat te Kajwaltike, ya xk'atbujat ta ma'sit. Sok bayal k'aal ma ba ya awil te xjobal k'aale. Jich ta ora nax kaj ta ijk'ubel yil te k'inale jich k'atbuj ta ma'sit te Elimase; kaj ta beel ta yolilik ta sk'anel koltayel yu'un te ants-winiketik te yakuk xnitot ta sk'ab yu'unike.¹²Te k'alal la yil te ajwalil te beluk k'ot ta pasele, la xch'uun te Jkajwaltike, meler chajp' nax la yayi te beluk ak'bot snop yu'un te Jkajwaltike.PABLO SOK BERNABÉ AYIK TA LUM ANTIOQUÍA TE AY TA SK'INAL PISIDIA¹³Jich te Pablo sok te sjotake ochik ta barco ta lum Pafos, k'otik ta lok'el ta lum Perge te ay ta sk'inal Panfilia. Jauk me to ijk'tayotik yu'un te Juane jich sujtet ta Jerusalén¹⁴Te Pabloe sok te sjotake la yijk'tayik jilel te Perge sok talik ta Antioquia te ay ta sk'inal Pisidia. Le' bajt'ik ta sinagoga ta sk'alel ich' lewa sok najk'ajik le'a.¹⁵Te k'alal la yich' k'oponel te mantaliletik sok te la yich' ilel te beluk la yalik te alwanejetike, te wolwanejetik yu'un te Sinagogae la stikun bael k'op te jich la yale: "Jkermanotak, teme ay beluk ya awalik ta mantal yu'un te ants-winiketike, alaik me."¹⁶Jich yu'un te Pabloe tej'aj jajch'el sok la yak' ta ilel sok senyail sk'ab te ya xjajch'ix ta k'op, jich la yal: " winiketik yu'un Israel, te ya awich'ik ta muk' te Diose, ayawayik stojol.¹⁷Te Dios te ja Dios yu'un te Israele, te ja la stsa te jme'-jtatik ta namey k'inal, te muk'ul lum k'ot yu'un te k'alal ayik ta lum Egipto sok te lok'esotik tel ta swenta yu'el te Diose.¹⁸Ay niwan cha'winik(40) ja'wil te la sts'ikbey te Dios te amen yat'elik te ants-winiketik ta takin jochol k'inal.¹⁹Ta patil la sjin te lajuneb muk'ul lumetik te ay ta lum Canaán, te ja la yak'bey te jlumaltik te lum swenta smajt'an sk'inalik.²⁰Spasil te beluk k'ot ta pasele jalaj bajk' sok lajuneb yoxwinik(450) ja'wil. Jich yu'un te k'alal k'ax spasil te beluk k'ot ta pasele, te Diose la yak' te ayuk chajp'anwanejetik ja to ta k'alal Samuel te ja alwaneje.²¹Jich yu'un, te lume la sk'an te ayuk muk'ul ajwalil yu'unik, jich te Diose la yak' te ya x-och ta muk' ajwalil te Saúl te ja snich'an te Cis te ja tul winik te ja ts'umbal te Benjamíne, jich ya xk'atbuj ta muk' ajwalil cha'winik(40) ja'wil.²²Jich te Diose la slok'es ta ajwalil te Saule, ja la sjelolin ta muk' ajwalil David. Ja yu'un te Dios te jich la yal ta swenta te Davide: "Te jo'one jtaojix ta ilel te David te ja snich'an te Jesé te ja tul winik te jich ay te bit'il sk'an te jkot'ane; te ya spas spasil te beluk ya jk'an te ya spase."²³La yal ta jamal te Dios te le' ya xtal ta bay sts'umbal te David te koltaywanej yu'un te Israele, ja te Jesuse.²⁴Te k'alal ma to xtal a te Jesuse, ja tal neel te Juane, tal yak' te ich' ja' ta swenta te yakuk sut yot'anik ta spamal lum Israel.²⁵Te k'alal le' nopol ya xljajix a te yat'el te Juane, jich la yal: "¿Mach'a ya akuyonik a te jo'one? Te jo'one ma ba ja te tsabilone. Jauk me to ayawaiyik stojol, ya xtal tul ta jpat, te ma ba ay jtulal ta stojole, te ma xju' jku'un ya jtilbey te yak'ul te xanabe."²⁶Kermanotak, yal-snich'nabex te Abrahame, sok te mach'atik ya yich'ik ta muk' te Diose, julix ta ael ta jtojoltik te bit'il ay sk'oplal te kolele.²⁷Melel te mach'atik kuxatik ta Jerusalén sok te ajwaliletike, ma la sna'bey sbaik te me ja koltaywanej te Jesuse, ja la spasik te beluk la yalik te alwanejetik ta namey k'inal sok te ja ya sk'oponleyik ta jujun sk'alel ich' lewa te beluk ts'ibubil jilele, jauk me to xujt' ma la sna'ik teme ja yakik ta sk'otesel ta pasel te k'alal la yak'ik ta milel te Jesuse.²⁸Janix jich te k'alal ma la stabeyik smule, la yalbeyik te Pilatoe te yakuk yal mantal te ya yich' milel te Jesuse.²⁹Te k'alal k'ot ta pasel spasil te beluk ts'ibubil jilel ta swentae, la skoijt'esik tel ta bay cruz sok la yak'ik ta mukenal ch'en.³⁰Jauk me to te Diose la xcha'kuxes tel ta banti aelmeletik.³¹Te Jesuse bayal k'aal la yak'ulay sba ta ilel ta stojol te mach'atik la sjoinik tel k'alal ta sk'inal Galilea ja to ta Jerusalén. Jich yu'un ta ora to ja testigoetik k'oem yu'un te lume.³²Jich te jo'otike ja jkich'ojtik tel ta atojolik te lek yach'il k'op te beluk albotik te jme'-jtatik yu'un te Dios ta namey k'inal.³³Te Diose la yak' k'otok ta pasel ta jtojoltik, te alnich'antike, te ja la xcha'kuxes tel ta banti aelmeletik te Jesuse. Jich bit'il ts'ibubil jilel ta xchebalan Salmo: "JA'AT JNICH'ANAT, TA ORA TO JO'ON ATATON."³⁴Janix jich la yal te Diose te ya xcha'kuxes tel ta bay aelmeletik swenta yu'un ma xk'a' te sbak'etale, melel te Diose jich la yal jilel: "TE JO'ONE YA ME JKAK'BEX SPASIL TE CH'UL MAJT'ANILETIK TE LA JKALBEY TE DAVIDE."³⁵Janix jich ts'ibubil ta yan salmo: " TE JA'ATE MA AWAK' TE YA XK'A' TE SBAK'ETAL TE MACH'A CH'ULTESBIL AWU'UNE."³⁶Melel te David te la yak' sba ta abatinel ta stojol te mach'atik pajal k'ax ta k'inal soke, ta patil way sbak'etal, la yich' mukel ta bay mukul te sme'-state, le' k'a' a te sbak'etale,³⁷Yan stukel te mach'a la yich' tsael yu'un te Diose ma k'a' te sbak'etale.³⁸Jich yu'un jkermanotak, na'aik me stojol te ja ta swenta te Jesús te ya jtatik perdón yu'un te jmultike.³⁹Spasil te mach'a ya xch'uune lek sk'oplal ya xk'otik ta stojol te Diose, yan te mantaliletik yu'un te Moises ma xju' te ya spasbotik perdón yu'un te jmultike.⁴⁰Jich yu'un tsajteya me abaik yu'un te beluk la yalik te alwanejetike, swenta yu'un ma me xk'ot ta pasel ta atojolik :⁴¹"ILAWILIK, TE JA'ATIK TE MA AK'ANIK ACH'UUNIK TE JKAJWALTIKE, XIWUK ME AWOT'ANIK SOK LOK'ANIK ME TA ANEL MELEL TE JO'ONE YA JPAS CHAJP' AT'ELIL TA ATOJOLIK TE MA XCH'UUN AWOT'ANIKE, MANCHUK ME AY MACH'A YA XCHOLBATIK AWAIYIK."⁴²Te k'alal yakik lok'el bael te Pablo sok te Bernabé, te ants-winiketik la sbik'talti'teyik te yakuk xcholik jai k'opetik to ta yan sk'alel ich' lewa.⁴³Te k'alal laj te tsoblej ta banti Sinagoga, bayal judioetik sok tsobol yan lumetik te mach'atik yak'oj sbaikix ta judioile, la st'unik bael te Pablo sok te Bernabé, la yich'ik albeyel te manchuk xchebaj yot'anik yu'un te yutsil yot'an te Diose.⁴⁴Ta yan waxukeb k'aal ta sk'alelal ich' lewa, kol spasiluk te lume laj stsob sbaik yu'un ta xch'ambeyel yayi stojol te sk'op te Jkajwaltike.⁴⁵K'alal te judioetik la yilik te bayal te mach'atik la stsob sbaik, nojik ta sbik'tal yot'anik sok ochik ta yalel te ma meleluk te beluk ya yal te Pabloe sok la sbol-k'opteyik.⁴⁶Yan te Pabloe sok te Bernabé ma xiwik ta k'op sok jich la yalik in to: "Spasil te sk'op te Dios ja puersa ne'el k'ot ta atojolik. Jauk me to la jkiltik te ja'exe la abajik, sok la awalik te

ma ba ya stak' x-ochex ta bay kuxinel sbajt'el k'inale, ilawilik, te jo'otike ya sujt'otik bael ta bay yan lumetik. ⁴⁷Yu'un jich la yalbotik te Kajwaltike: " Te ja'exe ja la jkak'ex jich bit'il te xojobil k'ajk' ta stojol te mach'a ayik ta yan lumetike, te ja'exe ja me ya sk'an te ya awich'ik bael kolel ta stojol te yan lumetik, te k'ejel to ayike." ⁴⁸K'alal te yan lumetik la yayik stojol spisil in to, binax yot'anik yu'un sok yakik nax ta yalbeyel yutsil te sk'op te Jkajwaltike. Spisil te mach'atik tsabilik yu'un te Diose la xch'uunik te bit'il ay skolelike. ⁴⁹Te sk'op te Jkajwaltike pujk' bael ta spisil te lume. ⁵⁰Jich yu'un te judioetik kaj sujik te antsetik te mach'atik k'axem to xch'uunejik te Diose, jich nix uuk te winiketik te kajal yat'elik ta bay lume. Ja la yalik mantal te yakuk yich'ik nutsel te Pabloe sok te Bernabe jich la yich'ik lok'esel tel ta bay sti'il te lume. ⁵¹Yan te Pablo sok te Bernabé la stijt'anik jilel te stanil te xanabik swenta senyail ta stojolik. Jich bajt'ik ta bay lum Iconio. ⁵²Jich te nopojeletik nojik ta sbujts' yot'anik sok nojik ta Ch'ul Espiritu.

14 PABLO SOK BERNABÉ AYIK TA ICONIO¹Te k'alal ayikix ta lum Iconio te Pablo sok te Bernabé ochik ta bay te sinagoga yu'un te judioetike sok ay nax yu'el te sk'opike, ja yu'un ay tsobol judioetik sok Griegoetik, la xch'uunik te Jkajwaltike. ²Yan te jayeb judioetik te ma la sk'an xch'uunike, la sjajch'esbeyik sjol te mach'atik ma judioetike jich ju' yu'unik te la yak' skontroinik te cheb jkermanotaktike. ³Jich yu'un ay bayal k'aal jalajik le'a, ay nax yip yot'anik yu'un te Jkajwaltik ta xcholel te bit'il ay te k'uxtayel yu'un te Diose. Te Jkajwaltike ja la stuntes te Pablo sok te Bernabé swenta yu'un la spasik chajp' at'etetik sok senyailetik. ⁴Jauk me to ay bayal te ants-winiketik yu'un te lume te la xat sbaik; Ay mach'atik jun yot'an sbaik sok te judioetike, janix jich ay mach'atik jun yot'an sbaik sok te wolwanej puk k'opetike. ⁵Te k'alal la xchap sk'opik te yantik lumetik sok te judioetik sok nix te wolwanej yu'unik te ya yuts'inik sok te ya xch'ojik ta ton te Pablo sok te Bernabé, ⁶te k'alal la sna'ik stojole, lok'ik bael ta anel, bajt'ik ta lum yu'un Licaonia, Listra, ta Derbe sok ta sjoylejalel te k'inale. ⁷Le' la xcholik a te lek yach'il k'ope. TE PABLO LA YICH' CH'OJEL TA TON TA LUM LISTRA ⁸Ay tul winik ta bay lum Listra te mayuk yip te yakane, koxo ta sbektijib, mayuk ni junuk buelta te beene. ⁹La yayi stojol te beluk la yal te Pabloe. Te Pabloe la sk'elubey sit te winike la yil te bit'il ay xch'uunjel yot'an te ya xkole. ¹⁰Jich tulan la sk'opon: "Jajch'an tejk'anaba." Te winike tejk'aj jajch'el ta ora. Jajch' ta beel. ¹¹Te k'alal la yilik te ants-winiketik te beluk la spas te Pabloe, jajch'ik ta aw ta sk'opik ta Licaonia te jich la yalik: "Koix tel ta jtojoltik diosetik te sk'atbunoj sbaik ta winiketik." ¹²Jajch' yalik te ja "Zeus" te Bernabé sok te ja "Hermes" te Pabloe skaj te ja yak ta k'op stukele. ¹³Jich te sacerdote yu'un te Zeuse, te le' ay templo yu'un ta ti' lum, la yik' tel toroetik sok ch'albil nichimetik te ya yak'ik ta ti'nailetik. Te sacerdotee sok te ants-winiketike k'an smilbeyik smajt'anik. ¹⁴Te k'alal la yayik stojol te wolwanej puk k'opetik, ja bi ja te Bernabé sok te Pabloe, la xch'i' sk'u'-spak'ik yu'un sok la sten sbaik ochel ta bay yolil te ants-winiketike, jich la yalik ta aw: ¹⁵"Winiketik, ¿bistuuk te jich ya apasike? melet te jo'otike winikotik uuk jich te bit'ilexe. Ja tal jkaltik ta atojolik te lekil k'ope, te ya awik'tayik ta spasel te beluk mayuk stuule sok te ya a sujt'es awot'anik ta stojol te kuxul Dios te ja la spas te ch'ulchane sok te balumilal, te mare sok spisil te beluk le' ayae. ¹⁶Ta namey k'inal te Diose la yak'bey spasik te beluk la sk'an yot'anik te lumetike. ¹⁷Jauk me to te jich la spase ma jauk yu'un te ma la yak' ta na'el te bit'il ay stukel te Diose, melet lek te beluk ya spase, ja yak' xko tel ja'al ta ch'ulchan sok ya yak' sitinuk te awal ts'unubile, jich yu'un te ya xnoj te jch'ujtike sok ya bujts'naj jkot'antik yu'un." ¹⁸Jich wokol ju' yu'unik skomel te ants-winiketike, melet ja ay ta yot'anik te ya smilbeyik smajt'anik te Pablo sok te Bernabé. ¹⁹Jauk me to ay cha'ox tul judioetik te talemik ta Antioquia sok ta Iconio, tal stik'beyik ayej te ants-winiketike. Jich la xch'ojik ta ton te Pablo sok la stasik lok'el k'alal ta sti' te lume, yu'un la skuyik te lajemix a. ²⁰Jauk me to te nopojeletike tal sjoytayik ta yilel te Pabloe jauk me to la stejkan sba jajch'el sok och bael ta lum yan buelta. Ta yan k'aalil la yik'tay jilel te lume, bajt' ta lum Derbe sok te Bernabé. ²¹K'alal laj yot'anik ta xcholel te lek yach'il k'op ta bay lum Derbe, tsobol ta tul ants-winiketik te la xch'uunik te Jesuse. Ta patil sujt'ik bael ta lum Listra, ta lum Iconio, sok ta bay lum Antioquia. ²²Te Pablo sok te Bernabé la yak'bey yip yot'anik te nopojeletike sok la yalbey yayik te k'axel aka xch'uunik te Jesuse, jich la yalik: "Puersa me ya xk'ax jwokoltik ta jpsiltilik swenta yu'un jich me ya stak' x-ochotik ta banti ay ta ajwalinel te Diose." ²³Sok la sleik jilel te mach'atik la yak'beyik yat'elik ta ancianoil ta bay chajp'alchajp' te ch'uunjeletike, sok la skom swe'elik ta sk'oponel te Diose, jich te Pablo sok te Bernabé, la yak'ik jilel ta sk'ab te Jkajwaltik te ch'uunjeletike. SUJT'IK BAE TA ANTIOQUÍA ²⁴Jich yu'un k'axik bael ta sk'inal Pisidia, sok k'otik ta sk'inal Pamfilia. ²⁵Le' la xcholik te lek yach'il k'op ta bay te lum Perge, ta patil koik bael ta lum Atalia. ²⁶Le' ochik ta barko a sok bajt'ik ta lum Antioquia, te ch'uunjeletik te le' ayik a, la sk'oponik te Dios te yakuk skoltey sok te ya skanantey te Pablo sok te Bernabé yu'un le' ts'akajix a te yat'elike. ²⁷Te k'alal k'otik ta Antioquia, la stobik tel te ch'uunjeletike, la xchobey yayik spisil te beluk la spas te Dios ta stojolik sok te bit'il la yak'bey xch'uunik uuk te mach'atik yan lumetike. ²⁸Te Pablo sok te Bernabé bayal k'aal la sjoinik jilel te ch'uunjeletike.

15 TE MUK'UL TSOBLEJ TA JERUSALÉN¹Ay cha'ox tul winiketik te k'otik ta bay Antioquia te talemik ta Judea, tal yak'bey snopik te jkermanotaktik, te jich la yalike: Puersa me ya sk'an awich'ik circuncisión ta abak'etalik jich bit'il la yal mantal te Moises, teme ya ak'anik te ya xkolex ta sbajt'el k'inale. ²Jauk me to te Pablo sok te Bernabé ma ba jich ya snopik te bit'il te winiketike, jich kajik ta stsakbel sbaik ta k'op, jalajik ta yaanel, te ch'uunjeletik te ayik ta Antioquia la stasik te Pablo sok te Bernabé sok xan yantik jkermanotaktik te ya xbajt'ik ta Jerusalén swenta yu'un ya xba sjoj'ibeyik te wolwanej puk k'opetik sok te ancianoetik te bit'il ay te k'op ayeje. ³Jich la yich'ik tikunel bael yu'un te ch'uunjeletik ta lum Antioquia. K'axik bael ta sk'inal Fenicia sok ta sk'inal Samaria, k'ax yalbey yayik te jkermanotaktik te bit'il ay tsobol ta tul te yan lumetik te la sujt'esikix yot'anik ta stojol te Diose, spisil te jkermanotaktike binub nax yot'anik yu'un. ⁴Te k'alal k'otik ta lum Jerusalén te Pablo sok te Bernabé, te ch'uunjeletik te stoboj sbaik sok te wolwanej puk k'opetik sok te ancianoetike,

binax yot'anik la yik'ik ta stojolik. Jich te Pablo sok te Bernabé jajch' yalbey yayiyk spisil te beluk la spas te Dios ta stojolik. ⁵Jauk me to ay ch'aox tul te fariseoetik te xch'uunejikix te Jesuse, la stejkan sbaik, jich la yalik: "Puersa me ya sk'an te ya yich'ik circuncisión te mach'atik yan lumetike sok puersa ya jkalbeytik mantal te ya yat'elinik spasel spisil te beluk ya yal te mantaliletik yu'un te Moises." ⁶Jich yu'un la stsob sbaik te wolwanej puk k'opetik sok te ancianoetik ta snopel jai ayej to. ⁷Te k'alal jalajikix ta yaanel a, la stejkan sba jajch'el te Pedro, jich la yal: "Jkermanotak, te ja'exe ja na'ojik stojol te Dios la stsaon ta awolilik yu'un ya xba chobey te lek yach'il k'op ta stojol te mach'atik ma jauk jlumaltike, jich me ya xch'uunik uuk. ⁸Jich te Dios te sna'objotik jkot'antik ta jpsilitik, te la yak' ta ilel te xk'uxul yot'an ta stojol te yan lumetike, ta swenta te la yak'bey yik'ik ta yot'anik uuk te Ch'ul Espiritue jich bit'il te jo'otike; ⁹Pajal jkileltik la yilotik sok te mach'atik yan lumetike. Jich la spasbey perdón yu'un smulik uuk ta swenta te bit'il la xch'uunike. ¹⁰Jich yu'un, ¿bistuuk ya awilbeyik yot'an ta ora to te Diose, te ya awak'bey yijk'ats ta xch'uunel te nopojetik te beluk ma ju' jku'untik xch'uunel sok uuk te jme'-jtatike? ¹¹Jauk me to jch'uunejtik te la jkich'tikix koltayel yu'un jmultik ta swenta nax yutsil yot'an te Jkajwaltik Jesuse, jich te bit'il la yich'ikix koltayel uuk te yan lumetike. ¹²Jich ch'abik ta k'op ta spisilik te mach'atik stsojoj sbaik sok la yayibeyik stojol sk'op te Bernabé sok te Pabloe te k'alal la xcholik te bit'il Dios la spas senyailetik sok chajp' at'eliletik ta swentaik ta stojol te mach'atik yan lumetike. ¹³Te k'alal laj yot'anik ta k'op, jajch' ta k'op uuk te Jacoboe(Santiago): "Jkermanotak, aiybon awaiyik stojol te beluk ya jkalbeyexe. ¹⁴Te Simone la xcholbotikix jkaiytik te bit'il Dios la skoltay te mach'atik yan lumetike, swenta yu'un jich lum ya xk'ot uuk. ¹⁵Janix jich ts'ibubil yu'unik te alwanejetik yu'un te Diose te jich la yale: ¹⁶" YA ME XCHA' TALON, SOK YA ME JCHA' JPAS XAN TE SNA DAVID TE JINEME; YA ME JACH MOEL SOK YA ME JLEKTES TE BELUK JINEM YU'UNE, ¹⁷SWENTA YU'UN YA ME SLEIK TE JKAJWALTIK TE MACH'ATIK JILEMIK XANE, SOK TE YAN LUMETIK TE IK'BILIK TA JBIILE." ¹⁸Jich la yal te Jkajwaltik te yak'ojix ta na'el stojol spisil in to ta namey k'inal. ¹⁹Jich yu'un, te ya jkal te jo'one, ma me jmakbeytik sbe te mach'atik yan lumetike, te ya sujt'es yot'anik ta stojol te Diose. ²⁰Janax aka jts'ibubeytik bael jun te ya jkalbeytik te ma me sti'ik ti'bal te ma lekuk k'oem sk'oplal ta swenta smajt'an te lok'ombaetike, sok te ma me yayiyk mulwej, sok te ma sti'beyik sti'balul te chambalam te ts'otbil nax snuk' te milbile, sok te ma slajinik te xch'ich'ele. ²¹Melel ta namey k'inal ay ta ael ta stojolik te jujun lumetik te mantaliletik yu'un te Moises, sok ya yich' ilel te mantalil ta bay sinagogaetik ta jujun sk'alelal ich' lewa. ²²Jich yu'un lek la yayiyk te wolwanej puk k'opetik sok te ancianoetik sok spisil te ch'uunjeletike, jich la stsaik bael te Judas te yan sbiil Barsabás sok te Silas, te ja wolwanejetik yu'un te ch'uunjeletike, swenta yu'un te ja ya sjoinik bael te Pablo sok te Bernabé ta Antioquía. ²³Jich yu'un la sts'ibuyik te june te jich ya yale: "Jkermanotak ja'ex te yan lumexe, te ayex ta lum Antioquía sok ta sk'inal Siria sok ta sk'inal Cilicia ya jpatbeyex awot'anik, jo'otik te wolwanej puk k'opetik sok te ancianoetik sok te tsobol te ch'uunjeletike. ²⁴La jkaiytikix stojol te ay cha'ox tul winiketik te jajch'emik bael le' to, te ma tikunbilik bael jku'untik te la yak'beyex amel-awot'anik yu'un te beluk la yak'batik anopik sok te la ya'an awot'anik yu'une. ²⁵Jich yu'un la jchaptik te ya jtkuntik bael jkermanotaktik ta atojolik yu'un ja ya sjoin bael te jkermanotaktik Bernabé sok Pablo te bayal k'ux ta jkot'antike, ²⁶te ja yak'oj sbaik ta lajel ta swenta te Jkajwaltik Jesucristoe. ²⁷Jich yu'un la jtkuntik bael te Judase sok te Silase, janix me ya yalbeyex awaiyik spisil te beluk la jts'ibuytik baele. ²⁸Melel ja lek la yayi te Ch'ul Espiritu sok janix jich jkot'antik uuk te mayuk yan mantalil te ya jkak'beyex ach'uunike, janax te banti tulan sk'oplale: ²⁹Ma me xa ti'ik ti'bal te ma lekuk sk'oplal k'oem ta swenta te smajt'an te lok'ombaetike, te xch'ich'ele sok ma me sti'beyik sti'balul te chambalam te ts'otbil nax snuk' te milbile, ma me awaiyik mulwej. Teme ya akom abaik ta spasel in to, lek me xkuxinatik abi. Janax la jts'ibuytik abi jkermanotak. ³⁰Jich la yich'ik tikunel bael, k'alal k'otik ta lum Antioquía, la stsob sbaik spisil te jkermanotaktike sok la yak'beyik ta sk'abik te ts'ibubil june. ³¹Te k'alal la sk'oponik te beluk ts'ibubilbele, bayal bujts'naj yot'anik yu'un te beluk albotik le'ae. ³²Te Judas sok te Silase, te ja wolwanej alwanejetik, jalajik ta stak'uyel sok la yak'beyik bayal yip yot'anik te jkermanotaktike. ³³Te bit'il jalajikix jun chebub k'aal le'a, jich ak'otik sujt'el yu'un spisil te jkermanotaktike, la yalbeyik te ayuk lamal k'inal yu'un te Dios te ya sujt'ik bael ta stojol te mach'atik tikunbilik tel yu'une. ³⁴Jauk me to te Silase la snop te ya to xjil ta Antioquía. ³⁵Janix jich te Pablo sok te Bernabé le' jilik uuk a, la sjoin sbaik sok te tsobol yantik bijteswanejetik sok la xcholik te lek yach'il k'ope. TE PABLO LA YIJT'EY TE BERNABÉ SOK JAJCH' TA BEEL TA XCHEBAL BUELTA TA XCHOLEL TE SK'OP DIOSE ³⁶K'axix jun chebuk k'aal a, te Pablo la yalbey te Bernabé: "Sujt'kotik bael ta ora to, kunik ba jkiltik te jkermanotaktik ta bay te jujun muk'ul lumetik te banti la jcholtik te sk'op te Jkajwaltike sok le' ya jkiltik a teme lek ayike. ³⁷Te Bernabé la sk'an yik' bael sjoin te Juan ja te Marcos te yan sbiile. ³⁸Jauk me to te Pabloe la yal te ma spas ya yik' bael sjoin te mach'a ijk'tayotik jilel yu'un ta bay sk'inal Panfilia te ma la sk'an sjoin bael ta spasel te at'ele. ³⁹Jich yu'un ma pajal la snopik te Pablo sok te Bernabé, jich la yijk'tey sbaik, te Bernabé la yik' bael sjoin te Marcose, ochik ta barco, jich abajt'ik ta Chipre. ⁴⁰Yan te Pablo ja la stsa te ya sjoin bael te Silase, jich te jkermanotaktike la sk'oponik te Jkajwaltik swenta yu'un yakuk xjoinot bael yu'un te yutsil yot'ane, jich abajt'ik. ⁴¹K'axik bael ta sk'inal Siria sok ta sk'inal Cilicia, k'ax smuk'tesbeyik yot'anik te ch'uunjeletike.

16 TE TIMOTEO LA SJOIN TE PABLO SOK TE SILASE¹Te Pablo k'ot ta lum Derbe sok ta lum Listra; Le' ay tul nopojel te ja sbiil Timoteo, ja sme' te tul judia ants te ch'uunjele sok te state ja Griego winik. ²Lek sk'oplal yu'un te jkermanotaktik te ayik ta lum Listra sok ta lum Iconio. ³Te Pablo la sk'an yik' bael te Timoteo; jich la yak'bey yich' circuncisión ta swenta te judioetike te le' ayik a, melel spisilik sna'ojik te ja Griego te state. ⁴Te k'alal yakalik ta k'axel bael ta muk'ul lumetik, te Pablo sok te sjo'take la yak'beyik jilel te ch'uunjeletik te beluk la ts'ibuyik te wolwanej puk k'opetike sok te ancianoetik te ayik ta Jerusalén swenta yu'un te ya xch'uunike. ⁵Jich yu'un te ch'uunjeletik la yich'ik yip yot'anik ta swenta te xch'uunjel yot'anike sok bayal esmajik ta jujun k'aal. TE PABLO LA YICH' AK'BEYEL YIL TA STELEMAL YILEL TE TUL MACEDONIO

WINIKE ⁶Te Pabloe sok te sjo'take bajt'ik ta lum yu'un Frigia sok ta Galicia, yu'un la yich'ik komel yu'un te Ch'ul Espiritue te ya xchol te sk'op Dios ta banti lum Asia. ⁷Te k'alal k'otik ta nopol Misia, k'an bajt'ukik ta Bitinia, jauk me to te Espiritu yu'un te Jesuse ma ak'ot bael yu'un. ⁸Te k'alal yakalik k'axel tel ta Misia, koik bael ta muk'ul lum Troas. ⁹La yich' ak'beyel yil ta stelemal yilel te Pablo te k'alal och' te ajk'ubale: La yil tek'el tul winik te talem ta Macedonia, te yak ta yik'el tel yilele sok te jich la yale: "Kaxan ta Macedonia koltayawotik." ¹⁰Te k'alal la yil te Pablo te beluk ak'bot yil ta stelemal yilele, ta ora nax la jchajp'anbatik yu'un te ya xbootik ta Macedonia, melel k'ot ta yot'anik te ja Dios te yak ta stikunbelotik bael yu'un te ya xba jcholtik te lek yach'il k'ope. LA YICH'IK CHUKEL TA FILIPOS ¹¹La jchajp'anbatik yu'un ya xlok'otik bael ta lum Troas, ch'ixnax bootik ta sk'inal Samotracia, ta yan k'aalil k'ootik ta Neápolis. ¹²Jich bootik ta Filipos, te ja jun muk'ul lum yu'un Macedonia sok te ja tulán sk'oplal yu'unike sok te le' ay tsobol ants-winiketik yu'un te Romae, jich jilotik bayal k'aal le'a. ¹³Ta sk'alel ich' lewa lok'otik bael ta sti' lum, bootik ta muk'ul ja', te banti la jnoptik te le' ya stsob sbaik ta sk'oponel a te Diose. Najk'ajotik sok k'opojotik sok te antsetik te le' ya stsob sbaik a. ¹⁴Ay tul ants te ja sbiil Lidia, te ya xchon tsajal pak' te jajch'em tel ta lum Tiatira, te ja ya yich' ta muk' te Diose, te k'alal yak ta yayibelotik stojol a. Te Jkajwaltike la stijbey yot'an te yakuk xk'ot ta yot'an te sk'op te Pabloe. ¹⁵La yich'ik ja' sok te jayeb ta tul te ayik ta snae, jich yu'un la yalbotik te antse: "Teme la awilikix te ay xch'uunjel jkot'ane, la'ik ta jna sok jilanik le'a." Jich la sbik'tal k'opteyotik, jich la jch'uuntik bael. ¹⁶Jich jun k'aal k'ot ta pasel. Te k'alal yakotik bael ta banti ya jtsob jbatik ta sk'oponel te Diose, la staotik ta be te tul ach'ix te uuntaybil yu'un te bol espíritu te ya sna' stojol spsil te beluk ya xk'ot ta pasele. Te ach'ixe ya xtojot ta lek yu'un te beluk ya sna' spasele jich ya yak'bey bayal tak'in te mach'a ajwalil yu'une. ¹⁷Te ach'ixe ja snutsoj te Pablo sok janix jich uuk te jo'otike, jich yak ta yalel ta aw: " Te winiketik to ja abatetik yu'un te muk' Diose. Ja tal yalbatik te bit'il ya stak' xkolexe." ¹⁸Te ach'ixe bayal k'aal la spas jich. Jauk me to te Pabloe, lik' sjol yu'un te jich ya spas te ach'ixe, la sut sbabel ta stojol jich la yalbey te bol espíritu: "Jich ya jkalbat mantal ta sbiil te Jesucristoe, lok'an tel ta sbak'etal te ach'ixe." Te k'alal jich la yale, lok' bael te bol espíritu. ¹⁹Te k'alal la yil te ajwalil yu'un te ach'ixe te ma sna'ix stojol te beluk ya xk'ot ta pasele, la stsakik bael te Pablo sok te Silase, la xjochik bael ta yolil ch'iwich ta stojol te mach'atik tulán yat'elike. ²⁰Te k'alal la yich'ik ik'el bael ta stojol te chajp'anwanejetike, jich la yalik: "Te winiketik to, yakalik ta syantesel te jlumaltike. Melel ja judioetik. ²¹Ja ya yak'ik ta nopol te stalel xkuxlejalik te ma stak' ya jnoptik sok ma stak' ya jpastik melel Romanootik." ²²Jich yu'un te tsobol ants-winiketik la skontroinik te Pablo sok te Silase; te chajp'anwanejetike la xch'ibeyik te sk'u-spak'ike sok la yal mantal te yakuk yich'ik majel ta te'. ²³Te k'alal bayal la yich'ikix majel a, la yak'ik ta chukel sok la yalbeyik te kanan chukjibale te lekuk ya skananteye. ²⁴Te k'alal la yich' te mantale, te kanan chukjibale la yik' bael ta k'alal yutil, le' ba xchuk jilel a sok la xojtilebey jilel te yakanik ta bay jutul te wel ch'ujte'e. ²⁵Nopal ya staix a te olil ajk'ubale te Pablo sok Silas yakalik ta sk'oponel te Diose sok yakik ta sk'ajintayel k'ayojetik ta stojol, te yantik chukeletike yakalik ta yayiel stojol. ²⁶Ajk' nax tal tulán nijk'el, te yuyal te chukjibale la syuk' sba; ora nax jam spsil te sti' te chukjibale, sok til koel spsil de cadeanetik te chukbilik a. ²⁷Te kanan chukjibale wijk' sit yu'un, jich la yil te jamatik te sti' te chukjibale; la stsak te espadae tep' xanix ma la smil sba yu'un, melel la skuy te lok'ik ta anel te chukeletike. ²⁸Jauk me to te Pabloe tulán awun: "Ma me xamil aba, melel jpsiltilik le' ayotik to." ²⁹Te kanan chukjibale la sk'an k'ajk' yil, jich yip nax och bael sok yak ta nijk'el yu'un te xi'wele, te k'alal k'ot te banti ay te Pablo sok te Silase la skejan sba koel ta stojolik. ³⁰La yik' lok'el sok la yalbey: "Winiketik, ¿beluuk ya stak' jpas yu'un te ya stak' xkolone?" ³¹Jich la yalik: "Ch'uuna te Jkajwaltik Jesuse, jich me ya xkolat sok spsil te anae." ³²Te Pablo sok te Silas la xcholbeyik yayiik te sk'op te Jkajwaltike ta spsililik ta mach'atik ayik ta snae. ³³Jich yu'un, te kanan chukjibale janix jich ora yu'un te ajk'ubale te la spokbey te yejch'enike, te kanan chukjibale sok spsil te snae la yich'ik ja' ta ora nax. ³⁴Jich yu'un la yik' bael ta sna te Pablo sok te Silase, la yak'bey swe'elik, bayal sbujts' yot'anik sok te mach'atik ayik ta snae, yu'un te la xch'uunikix te Diose. ³⁵Jich yu'un te k'alal sakubix a te k'inale, te chajp'anwanejetike la stikunik sk'opik ta stojol te kanan chukjibale, jich la yalik: "Koltayaik lok'el jai winiketik to." ³⁶Te kanan chukjibale la yalbey te Pabloe: "Te chajp'anwanejetik la stikunbonik ayej te jich la yalik te ya jkak'atik lok'el, jich yu'un lok'anik bael, baanik junuk awot'anik." ³⁷Jauk me to te Pabloe jich la yalbey: "La smajotik ta sit ants-winiketik ma la xchajp'anotik, melel te jo'otike yajwalotik te lum Romae jauk me to la jkich'tik chukel. ¿Ja ba ya sk'anik te muken ya skoltayotik lok'ele? ¡Ma jichuk! Aka talukik slok'esotik bael." ³⁸Te kanan chukjibale la yalbey te chajp'anwanejetik te beluk la yalike; te k'alal la yayiik stojol te Pablo sok te Silas te ja slumalik te Romae xi'wik yu'un. ³⁹Te chajp'anwanejetik talik, tal sk'anik perdón ta stojolik jich lok'esotik bael, la sk'ambeyik te yakuk xlok'ik bael ta slumale. ⁴⁰Jich yu'un, te Pablo sok te Silas lok'ik tel ta chukjibal bajt'ik ta sna te Lidiae. Te k'alal la yil te Pablo sok te Silas te jkermanotaktike la yak'beyik jilel yip yot'anik jich lok'ik tel ta banti muk'ul lum.

17 JAJCH' K'OP TA TESALÓNICA ¹Jich yu'un, te k'alal k'axikix a ta bay lum yu'un Anfípolis sok ta lum Apolonia, k'otik ta bay lum yu'un Tesalónica, te banti ay jun sinagoga yu'unik te judioetike. ²Te Pabloe, te jich bit'il k'ayem ta spasel, bajt' ta ba ay te judioetike, jich ba snopik te beluk ts'ibubil ta sjun te Diose, jich la spasuley oxeb k'aal ta sk'alelal ich' lewa. ³Yak ta xcholel te sk'op te Diose sok yak ta yalel, te puersa me ya k'ax swokol te Cristoe sok te bit'il ya xcha'kux tel ta aelmeletike. Jich la yal: "Ja te Jesús te ya jchobeyex sk'oplal awaiyike janix te Cristoe." ⁴Ay cha'ox tul judioetik te la xch'uunik spsil in to jich la sjoinik te Pabloe sok te Silase, sok tsobol griegoetik te k'axem to yak'ojik xch'uunjel yot'anik ta stojol te Diose sok nix bayal antsetik te wolwanejetike. ⁵Jauk me to te judioetik te mach'a ma ch'uunjeletike, jajch' sbik' tal yot'anik, jich la tsob cha'ox tul winiketik te ma ba lek yot'anike te ayik ta ch'iwich, la stsobik bayal ants-winiketik sok kajik ta yuts'inel te lume. Ochik ta elek' ta bay sna te Jasone, yu'un ya sk'anik stsakik lok'el tel sok te ya yak'ik ta stojol te lum te Pablo sok te Silase. ⁶Jauk me to te k'alal ma la staik le'a, ja la stsakik bael te Jasón sok cha'ox tul jkermanotaktik, la yich'ik ik'el bael ta

ba ay te mach'atik tulan yat'elik yu'un te lume, jich kajik ta aw: "Jai winiketik to yakalik ta sjajts'esel k'op ta spamal te balumilale janix jich talikix le' to. ⁷Ja te mach'atik la yik' ta sna te Jasone, jichik te bit'il mach'atik ya xk'axintesbeyik smantal te Césare; ja me yakik ta yalel te ay yan ajwalil, te Jesús sbiile."⁸Te tsobol ants-winiketike sok te mach'atik tulan yat'elike lijk' sjolik yu'un te k'alal la yayik stojole. ⁹Jauk me to la yich' sujel te Jasón sok te sjo'take te yakuk stojik swenta yu'un jich me ya stak' ya xlok'ik tel a, jich yu'un te k'alal la stojike, la yich'ik koltayel lok'el.PABLO SOK SILAS AYIK TA BEREÁ ¹⁰Jai ajk'ubal abi te jkermanotaktik la stikunik bael te Pablo sok te Silas ta bay lum Berea.Te k'alal k'otik le'a, bajt'ik ta ba ay te sinagoga yu'un te judioetike. ¹¹Te ants-winiketik te kuxatik ta ba ay te lum Berea bayal xan xk'uxul yot'anik a te bit'il te lum Tesalónica, meel binax yot'anik la yayik stojol te sk'op te Diose, sok kajik ta snopel ta jujun k'aal teme meel nix a te beluk ts'ibubile. ¹²Jich yu'un bayal mach'a la xch'uunik, janix jich la xch'uunik cha'ox tul griega antsetik te ich'bilik ta muk' sok bayal ta tul winiketik.¹³Te k'alal la yayik stojol te judioetik te ayik ta lum Tesalónica te Pablo yak ta xcholel te sk'op Dios ta bay lum Berea, bajt'ik le'a sok kajik ta xjajch'esel k'op ta bay te lume. ¹⁴Jich yu'un te k'alal la yayik stojol te jkermanotaktike, la stikunik bael te Pablo ta bay ti' mar, yan te Silas sok te Timoteoe jilik le'a. ¹⁵Te mach'atik la yik'ik bael te Pabloe, k'ejel to la yik'ik bael, k'alal ta lum Atenas. Le' la yijk'tayik jilel a, ta ora nax te k'alal la yich' ijtayel le'a, la stikun bael sk'op ta stojolik te Silas sok te Timoteoe yu'un yakuk xtalik ta ora nax ta stojol te Pabloe.PABLO AY TA ATENAS ¹⁶Te k'alal yak ta maliwanej a te Pablo ta bay Atenas, bayal lijk' sjol yu'un te k'alal la yil te nojel ta lok'onbaetik te lume. ¹⁷Jich yu'un bajt' ta k'op sok te judioetik ta bay sinagoga sok nix te mach'atik ya yich'ik ta muk' te Diose sok ta spisilik te mach'atik ayik ta bay ch'iwich.¹⁸Janix jich la staj sba sok te Pablo te cha'ox tul filósofoetik Epicúreos sok te Estoicose te ja winiketik te ya snopik te jich nax chiknaj spisil te beluk ya jkiltike sok te janax tulan sk'oplal yu'unik te beluk ya sk'an yot'anik spasele, ma xch'uunik te ay cha'kuxele. Jich la stsal sbaik k'op sok te Pabloe: "¿Beluuk ya sk'an ya yal jai chulti' winik to?," janix jich la yalik te yantike: "Chol k'op yilel yu'un te yantik diosetike," meel te Pablo yak ta xcholbel sk'oplal te Jesús sok te bit'il ay te cha'kuxele.¹⁹La yik'ik bael te Pablo te banti ya stsob sbaik te muk'ul tsohleje te sbiilinoj Areópago, jich la sjojk'ibeyik te Pabloe: "¿Ya ba stak' jna'tik stojol te beluk yach'il bijubtesel te awich'oj tele?" ²⁰Yu'un ya jkaiytik stojol, te chajpnax a te beluk yakat ta xcholele. Jich yu'un, ya jk'an jna'tik stojol te beluk ya sk'an yale."²¹(Jich yu'un spisil te Ateniensetik sok te mach'atik yan lumetik te kuxinemik le'a, janax baem ta yot'anik ta xcholel sok ta xch'amel yayiel stojol teme ay beluk yach'il k'op ya yayiike).²²Jich te Pablo tejk'aj jajch'el ta yolil te Areópago, jich la yal: "Te ja'ex winikex yu'un Atenas, ya jkil te toyol awot'anik ta xch'uunel te yantik diosetike. ²³Meel te k'alal yakon ta k'axel a, la jkil spisil te beluk ja pasojik yu'un te mach'a ach'uunojike, la jta jun skajtijib majt'anil te jich ts'ibubil le'a: "JA YU'UN TE JUN DIOS TE MA JNA'BEYTIK SBAE." Jich yu'un te beluk ja ach'uunojik te ma ana'objey sbaik, ja te yakon ta xcholbelatik.²⁴Ja te Dios te la spas te balumilal sok spisil te beluk le' ay a, ja jajwal te ch'ulchan sok te balumilale, ma ba kuxul ta bay temploetik te pasbil ta sk'ab te ants-winiketike. ²⁵Sok ma ba ya yich' koltayel yu'un te ants-winiketike, mayuk beluk ya spas falta yu'un, meel ja ya yak' te kuxinele sok te ik' yu'un te kuxulik a te ants-winiketike sok spisil te beluk ya xtuun yu'unike.²⁶Ta swenta nax tul winik, te Diose la xchiknantes spisil ta chajp' ants-winiketik swenta yu'un ya xkuxinik le' ta balumilal to, ja la xchajp'an ta neelal to te jayeb ja'wil ya xkuxinik sok te bay ya xkuxinike, ²⁷jich la spas yu'un te ya stak' sleik a te Diose sok te ya staike, swenta yu'un jich ya stak' xcholbeyik sk'oplal, Meel ma ba k'ejel to ay ta jtojoltik te Diose.²⁸Meel ja kuxulotik ta swenta sok te bit'il ya stak' jtijbatik sok te bit'il ayotik ta k'inale, jich bit'il yaloj te tul winik te k'alal la yal te t'ujbil nax k'ope: "Meel te jo'otik uke ja me sts'umbalotik te Diose."²⁹Jich yu'un, te jo'otik te sts'umbalotik te Diose, ma me stak' jkuytik te Dios te bit'il te oroe o te platae o te jich ya jkuytik te bit'il ch'enetik te pasbilik ta lok'ombaetike te la snopik ta yot'anik sok te la spasik ta sk'abik te ants-winiketike.³⁰Jich yu'un, te Diose la me yak'ix perdón te jayeb k'aal te ma la sna'ik te ants-winiketik te la spasik te beluk ma lekuk ta pasele, ta ora to, jich me ya yalbey mantal spisil te ants-winiketik te ayik ta spamal te balumilale te yakuk me sut yot'anik yu'un te smulike. ³¹Yu'un chapalix jun k'aal te ya slik mulil te Diose ta swenta te tul winik te stsaaje. Janix te Dios te la yak' ilel yu'el ta stojol jai winik to, te la xcha'kuses tel ta bay aelmeletike."³²Te k'alal la yayik stojol te ants-winiketik yu'un te Atenase te ya xcha'kux tel te aelmeletike, ay cha'ox tul ants-winiketik te la slabanik te Pabloe; jauk me to ay yantik te jich la yalike: "Te jo'otike ya jk'antik jkaiytik stojol ta yan buelta te beluk la awale."³³Jich te Pabloe lok' bael ta yolil te ants-winiketike. ³⁴Jauk me to ay cha'ox tul te la st'unik bael te Pabloe sok la xch'uunik te beluk la yale, jich bit'il te Dionisio te ja ay yat'el te banti ya stsob sbaik te muk'ul tsohlej te sbiilinoj Areópago, sok te ay tul ants te Damaris sbiile sok ay yantik xan abi.

18 PABLO AY TA CORINTO¹Ta patil te Pablo la yijk'tey jilel te Atenase bajt' ta bay lum Corinto. ²Le' la sna'bey sba tul judio winik te ja sbiil Aquila, te ja slumal te Ponto; ay to nax che'oxebuk k'aal a te lok'ik tel ta lum Italia sok te yinam te Priscila sbiile, meel te ajwalik Claudio la yal mantal te yakuk xlok'ik bael ta Roma spisil te mach'atik judioetike. Te Pablo ba yil, ³meel pajal te yat'elike, jil sok ta at'el, ja ya spasik te nail pak'e.⁴Jich yu'un te Pablo ya xbajt'uley ta sinagoga ta jujun sk'alelal ich' lewa. Le' ya xk'opoj sok te judioetik sok te griegoetik swenta yu'un ya xcholbey yayik te lek yach'il k'ope. ⁵Jauk me to te k'alal lok'ik tel ta Macedonia te Silas sok Timoteoe, te Pablo la yich' ak'bel yip yot'an yu'un te Espiritue te ya xba xcholbey yayi te judiotike te ja Jesús te Cristoe. ⁶Te k'alal ma la sk'anik te judioetike sok te la yutike, te Pabloe ta stijt'an te sk'u-spak'e ta swentaik, jich la yal; "Teme la yak'batik kastigo te Diose, ja'atik nix me ta awentaik, ma jauk ta jmul. Ta ora to ja ya xba jcholbey yayik te mach'atik yan lumetike."⁷Jich yu'un lok' bael le'a, bajt' ta sna te Ticio Justo, te ja tul winik te yich'oj ta muk' te Diose. Te snae ay ta spat xujk' te banti ay te sinagogae. ⁸Te Crispo, te ja wolwanej yu'un te sinagogae, la xch'uun te Jkajwaltik sok spisil te mach'a ay ta snae. Janix jich bayal te Corintoetik te k'alal la yayik stojol te beluk la yal te Pabloe la xch'uunik sok la yich'ik ja.⁹Te Jkajwaltike la sk'opon ta ak'ubal ta stelemal yilel te Pabloe; "Ma me

xi'wat, k'opojanme, ma me xkomat ta k'op.¹⁰ Melel te jo'one ja me joinejat, mayuk me mach'a ya stak' yuts'inat, melel bayal ants-winiketike te jku'uninej le' ta lum to.¹¹ Te Pabloe kuxin jun ja'wil sok wakeb u le'a, la yak' ta nopel te sk'op Dios ta stojolik.¹² Te k'alal och ta ajwalil te Galión ta bay lum Acaya, te judioetike jajch' skontroinik te Pablo jich la yik'ik bael ta stojol te ajwalile, yu'un le' ba xchajp'anik a;¹³ jich la yalik: "Jai winik to ya suj ta yich'el ta muk' te Dios te ants-winiketike te ma jichuk nop'tesbilotik yu'un te mantalile."¹⁴ Jich yu'un te k'alal k'an k'opojok te Pabloe, ora nax k'opoj te Galióne, jich la yalbey te judioetike: "Te ja'atik te judioexe, te ayuk beluk malekuk pasbil sok te ayuk mach'a la yich' milele, ya jchap'an te jichuke."¹⁵ Jauk me to melel janax sjojk'ibal ayej yu'un te k'opetike sok te biililetik naxe sok te janax yu'un te mantalil awu'unike, chapaik atukelik. Ma jk'an ya xk'oon ta chajp'anwanej yu'un jai k'opetik to."¹⁶ Jich te Galión la stikunley lok'el ta spisilik ta bay chajp'ajibal.¹⁷ Jauk me to la stsakik ta spisilik te Sóstenes, te ajwalil yu'un te sinagogae, la smajik ta bay te chajp'ajibale. Jauk me to te Galión mayuk sk'oplal bajt' yu'un te beluk la spasike.¹⁸ Te Pabloe, jil xan bayal k'aal ta lum Corinto, ta patil la yik'tay jilel te jkermanotaktike, jich och ta barco bajt' ta lum Siria sok te Priscila sok te Aquila. Te k'alal ma to yijk'teyoj a te banti ya xlok' bael te barkoetik ta Cencrea, la slok'es te stsotsil sol yu'un spasoj jun trato sok te Diose.¹⁹ Te k'alal k'otik ta lum Éfeso, te Pablo la yijk'tey jilel le'a te Priscilia sok te Aquila, bajt' ta sinagoga ta sk'oponel te judioetike.²⁰ Te k'alal la sk'anbeyik te Pablo te yakuk xjil xan bayal k'aal le'a, ma la sk'an.²¹ Jauk me to te k'alal ya xbajt'ix a, la yal: "Ya me xcha' sujt'on tel ta atojolik teme jich ya sk'an te Diose." Jich lok' bael ta lum Éfeso. PABLO SUJTEL TA ANTIOQUÍA SOK JAJCH' TA BEEL TA YOXBAL BUELTA TA XCHOLEL TE SK'OP DIOSE²² Te k'alal k'ot ta lum Cesarea te Pabloe, mo bael ba spatbey yot'an te ch'uunjeletik ta Jerusalén, ta patilal ko tel ta Antioquía.²³ Te k'alal kax jun chebuk k'aal le'a, lok' bael te Pabloe, bajt' ta sk'inál Galacia sok ta Frigia jich la yak'bey yip yot'an spisil te nopojeletike. TE APOLOS LA XCHOL SK'OP DIOS TA ÉFESO²⁴ Jauk me to ay tul judio winik te ja sbiil Apolos, te bejk'aj ta lum Alejandria, tal ta lum Éfeso. Te winike ya sna' k'op ta lek sok ya sna' lek yilel te beluk ts'ibubil ta sjun te Diose.²⁵ Te Apolos la yich' ak'bel yil te mantalil yu'un te Jkajwaltike. Sok ay nax bayal sbujts' yot'an ta xcholel sok ta nojp'teswanej ta swenta te Jesuse, jauk me to janax ya sna' te beluk la xchol te Juan ak' ich' ja'e.²⁶ Te Apolos ma xiw k'opoj ta sinagoga. Jauk me to te k'alal la yayik stojol te Priscila sok te Aquila, la yik'ik tel stukel sok la xchobey yayi te bit'il ay ta lek te smantal te Diose.²⁷ Te k'alal la sk'an bajt' ta sk'inál Acaya te Apolose, te jkermanotaktike la yak'beyik smuk'ul yot'an yu'un te yakuk xbajt'e, jich la ts'ibubeyik bael te nopojeletik te ayik ta sk'inál Acaya te yakuk yik'ike. Te k'alal k'ot le'a, la skoltay bayal te mach'atik la xch'uunik ta swenta xk'uxul yot'an te Diose.²⁸ Te Apolos la stsal sba ta k'op sok te judioetik ta sit te ants-winiketike, sok la yak' ilel ta swenta te mantalil te ja Jesús te Cristoe.

19 PABLO AY TA ÉFESO¹ Te k'alal ay ta lum Corinto te Apoloe, te Pablo yak ta k'axel ta sjoylejal sk'inál te muk'ul lumetike, jich ak'ot ta bay lum Éfeso sok le' la sta cha'ox tul a te nopojeletike.² Te Pablo jich la yal: "¿La bal awich'ik te Ch'ul Espiritu te k'alal la ach'uunike?" jich la sutik: "Ma la jkich'tik, te jo'otike ma jkaiyobjeytik sk'oplal te beluk a te Ch'ul Espiritue."³ Te Pablo jich la yal: "¿Mach'a ta swenta te ich' ja' te la awich'ike?" Jich la yalik: "Ja te bit'il la yak' ich' ja' te Juane."⁴ Jich la sut te Pabloe: "Te Juane la yak' ich' ja' ta swenta te yakuk sut yot'antike. Ja la yalbey te ants-winiketike te ya me sk'an xch'uunik te mach'a ya xtal ta patilale, ja bi ja te Jesuse."⁵ Te k'alal la yayik stojol te ants-winiketike spisil in to, la yich'ik ja' ta swenta sbiil te Jkajwaltik Jesuse.⁶ Jich yu'un te k'alal la skajan sk'ab te Pablo ta stojolik, te Ch'ul Espiritu tal ta stojolik sok kajik ta k'op ta yantik k'opetik sok kajik ta yalel te sk'op te Diose.⁷ Ay lajchay tul winiketike te k'ot ta stojolike.⁸ Te Pabloe och bael ta bay te sinagoga, oxeu te ma ba xiw k'opoj le'a, la yayi bijteswanej sok la xchobey te ants-winiketike te bit'il ay sk'oplal te ajwalinel yu'un te Diose.⁹ Jauk me to ay cha'ox tul judioetik te la stulantesik te yot'anike sok ma la sk'an xch'uunik, jajch'ik ta sbol-k'optayel ta stojol te ants-winiketike te mach'atik la xch'uunikix te Cristoe. Jich te Pablo te k'alal la yayi stojol te beluk la yalike ma la sk'an sjoin sbaix sok, jich la yijk'tey jilel, k'ejel la yik' bael te mach'a la xch'uunike. Kaj ta snopj'tesel ta jujun k'aal ta bay te snail te nop june te le' ya yayi nojp'teswanej a te tul winik te Tirano sbiile.¹⁰ Jich k'ot ta pasel cheb ja'wil, swenta yu'un spisil te mach'atik te kuxinemik ta sk'inál Asia te yakuk yayik stojol te sk'op te Jkajwaltike, te Judioetik sok nix te Griegoetike.¹¹ Te Diose la yak' ta ilel yu'el ta stojol te Pabloe,¹² ja yu'un te xchuk'il sok te xchujch'ut' te lapbilix yu'une, ya yich'beyik bael ta stojol te mach'atik ayik ta chamele jich ora nax ya xlekubik jilel sok ya xlok'ik bael te bol espírituetik ta stojolik.¹³ Jauk me to ay cha'ox tul te judioetik te yakalik ta k'axel ta jujun pam lum, ta slok'esel te pukujetike. Ja ya stuuntesbeyik te sbiil te Jesús swenta yu'un jich ya yich'ik yu'elik ta slok'esel a te pukujetike, te k'alal ya yalike: "Ta swenta sbiil te Jesús te ya xchobey sk'oplal te Pabloe, ya jkalbat mantal te ya xlok'at bael."¹⁴ Te mach'atik jich la spasike ja te juk tul te snich'nab te wolwanej sacerdote yu'un te judioetike te ja sbiil Esceva.¹⁵ Te bol espíritue jich la sut: "Te Jesús ya jna'bey sba, sok nix te Pabloe; jauk me to ¿mach'aatik a te ja'exe? "¹⁶ Te winik te ay pukuj ta yot'ane wiltel ta stojolik te mach'atik yakik ta slok'esel te pukujetike sok la yich'ik tsakel sok bayal majel la yich'ik yu'un. Jich yu'un lok'ik bael ta anel ta bay te nae, t'anatik lok'el sok exnajemik bael.¹⁷ Spisil pujk' bael te beluk k'ot ta pasele, la yayik stojol te Judioetike sok nix te Griegoetik te nainemik ta bay lum Éfeso. Bayal xiwik yu'un ta spisilik, jich kajik ta yich'el ta muk' te sbiil te Kajwaltik Jesuse.¹⁸ Janix jich bayal te ch'uunjeletik tal xcholik te smulik swenta yu'un jich ya yalik ta jamal te beluk ma lekuk spasojike.¹⁹ Bayal te mach'a yat'elinej spasel te beluk chajp'nax ta ilele, la yich'ik tel te jun te bay la snopik spasel spisil in to sok kajik ta xchik'el ta stojol te ants-winiketike. K'alal kaj yajteyik te jayeb stojol te junetike, ja lok' lajuneb yoxwinik ta mil (50,000) ta sejj' te platae.²⁰ Jich yu'un te sk'op te Kajwaltik pujk' bael melel la yilik te ay yu'ele.²¹ Te k'alal ts'akajix ta spasel te at'elil yu'un te Pablo te ak'bot yu'un te Jkajwaltik ta lum Éfeso, te Pabloe la snop ta yot'an te ya xk'ax ta bay sk'inál Macedonia sok ta bay sk'inál Acaya melel ya xbajt' ta Jerusalén; jich la yal: "Teme la jkot'an k'axel le'a, ya xboon ta bay lum Roma."²² Te Pablo la stikun bael ta bay Macedonia te Timoteo sok te Erasto te ja cheb nopojeletik yu'un,

ja te sjo'tak ta at'ele. Yan stukul jil ta bay sk'inal Asia jun chebuk k'aal.JAJCH' K'OP TA ÉFESO ²³Janix jich ora jajch' muk'ul k'op yu'unik te mach'atik ch'uunjeletik ta bay lum Éfeso. ²⁴Ja la sjajch'es k'op te tul winik te Demetrio sbiile te ja ya x-at'ej ta spasel te platae, ja ya spas te lok'ombaetik yu'un te yaj kananik te Diana sbiile, ja la yak'bey yat'el te mach'atik ya x-at'ejik ta plata. ²⁵Jich la stsob spasil te yaj at'el sok jich la yalbey: "Winiketik, ja na'ojik me te bayal tak'in jlok'ejstotik a te banti yakotik ta at'ele. ²⁶Te ja'exe awilojikix sok awaiyojik stojol, te ma jauk nax ta bay lum Éfeso sok nix ta bay sjoylejal sk'inal te Asia, te Pablo yak ta stak'uyel sok yak ta yik'el bael bayal ants-winetik te ya yalbey te ma ba dios te pasbilibik ta sk'ab te ants-winetike. ²⁷Sok ma ba janax ay jwokoltik yu'un teme la jch'aytik te jkat'eltike, janix me jich uuk te templo yu'un te muk' antsil dios Diana, mayuk me sk'oplal ya xk'ot. Jich yu'un ya me xch'ay te muk' sk'oplale, te ja ich'bil ta muk' ta spasil sk'inal Asia sok ta spamal balumilal. ²⁸Te k'alal la yayik stojol spasil in to, lijk'sjolik ta bayal sok kajik ta aw, jich la yalik: "Ja muk' stukul te Diana yu'un te Éfesioetike!" ²⁹Ta spamal te lume ma la sna'ik te beluk ya spasike, bajt'ik ta ora nax ta bay yawil muk'ul tsoblej. Yu'un stsakojikix a te sjoytak ta beel te Pabloe, ja te Gayo sok te Aristarco, te talemik ta bay Macedonia. ³⁰Te Pabloe k'anuk och sk'opon te tsobol ants-winetike, jauk me to la yich' komel yu'un te nopojeletike. ³¹Janix jich la yich' tikunbeyel k'op yu'un te cha'ox tul sjo'tak te Pabloe te yich'ojik yat'elik ta bay sjoylejal sk'inal Asia te manchuk ya xbajt' ta bay te muk'ul yawil te tsobleje. ³²Ay cha'ox tul te ants-winetik te kajik nax jich ta awe, meel ma la sna'ik te beluk ya spasike. Bayal ta tul te ma sna'ojik te beluk la yich'ik ik'el ta tsobleje. ³³Ay cha'ox tul te judioetik te la stenik k'axel te Alejandro yu'un yakuk xk'opoj ta stojolik, jich te Alejandro la spasbey senyail sk'ab te yakuk xkomik ta k'op swenta jich ya xchol a te beluk k'ot ta pasele. ³⁴Jauk me to te k'alal la sna'ik stojol te ja judio winik, spasilik majnax kajik ta aw, cheb ora jalajik ta yalel: "Ja muk' stukul te Diana yu'un te Éfesioetike!" ³⁵Jich te secretario yu'un te lume k'alal la skom te ants-winetike, jich la yal: "Winiketik yu'un Éfeso, ¿Mach'a ants-winik te le' ay ta bay lum te ma sna'oj te ja jkanantik te muk' antsil dios Diana sok te ja slok'omba te koem tel ta ch'ulchane? ³⁶Jpasilik ya jna'tik stojol, ya me jk'an te lamaluk nax ayexe sok mayuk me beluk ya awalik janix jich ma me jowiluk nax te beluk ya apasike. ³⁷Meel te winiketik te la awik'ik tel le' to ma elek'etik yu'un te temploe sok ma yakik ta sbol k'optayel te muk' antsil dios jku'untike. ³⁸Jich yu'un, te Demetrio sok te mach'atik sjo'tak ta pak'jome teme ay beluk ya sk'anik chajp'anel yu'une aka bajt'ukik ta stojol te chajp'anwanejetike sok aka sk'oponik. Jich me ya stak' ya skoltey sba ta tulutul. ³⁹Yan teme ya ak'anik awalik xan yantik k'opetike, ya me sk'an te ya yich' chapel ta komon tsoblej. ⁴⁰Meel ya me stak' jkich'tik tsakel yu'un te beluk k'ot ta pasel ta ora to. Mayuk me beluk ya stak' jkaltik yu'un teme la jkich'tik jojk'ibeale. ⁴¹Te k'alal laj yot'an ta k'op, la stikum bael te ants-winetike.

20 TE PABLO BAJT' TA MACEDONIA SOK TA GRECIA¹Ta patil te k'alal lamaj te k'ope, te Pabloe la yak' tel ik'el te

nopojeletik yu'une sok la smuk'tesbey yot'anik, la spatbey jilel yot'anik jich lok' bael, bajt' ta sk'inal Macedonia. ²Te k'alal k'ot, xmelmon k'ax yil te sjoylejal k'inale, la yak'bey smuk'ul yot'anik te ch'uunjeletike, jich a sujt' bael ta Grecia. ³Te k'alal ain oxeb u le'a, k'anuk sujt'uk bael ta Siria jauk me to la yayi stojol te k'anuk yich' milel yu'un te judioetike jich yu'un la snop te ya sujt' bael ta Macedonia. ⁴La yich' joinel bael te Pablo ta sk'inal Asia yu'un te Sópater te ja snich'an te Pirro te kuxinem ta lum Berea; Aristarco sok Segundo, te ch'uunjeletik te talemik ta Tesalónica; Gayo te talem ta Derbe; Timoteo sok Tiquico sok Trófimo te talem ta sk'inal Asia. ⁵Jauk me to neelajemikix bael a sok le' la smaliyotik ta lum Troas. ⁶Te jo'otike lok'otik tel ta Filipos te k'alal k'ax te sk'alel waj te mayuk lewadura yich'oje, ta jo'eb k'aal ko'otik ta lum Troas. Le' jilolik jukeb k'aal a.TE PABLO BAJT' YIL TA SLAJIBAL TE LUM TROASE ⁷Ta sbabial k'aal yu'un te semanae, te k'alal jtsoboj jbatik ta xet'el te kaxlan waje, te Pabloe la snojp'tes jilel te ch'uunjeletike. Yu'un ta yan k'aalil ya xlok' bael. Ja yu'un te ma kom ta k'op ja to ta olil ajk'ubal. ⁸Ay bayal stuchtijib k'ajk' ta banti yoxkajal na te banti ayotike. ⁹Te banti ventanae ay nakal tul kerem te ja sbiil Eutico, jauk me to och swael. Te k'alal yak to ta k'op a te Pabloe, te kereme ch'ay tel koel ta yox kajal te nae sok lajemix a te la staik. ¹⁰Jauk me to te Pabloe ko tel, la spajk'an sba ta stojol sok la spet. Jich la yal: "Ma xa mel awot'anik yu'un, meel kuxul." ¹¹Jich yu'un sujt' moel ta yan buelta te Pabloe sok la xet' te kaxlan waje, jich la swe'. Te k'alal jalajix ta k'op a te Pablo ja to ta sakubelan k'inal, jich abajt'. ¹²Jich la yik'ik sujt'el te kerem te mach'a cha'kuxe, jich la yich'ik jilel smuk'ul yot'anik.LOK' TEL TE PABLO TA TROAS BAJT' TA MILETO ¹³Te jo'otike neelajotik bael yu'un te Pablo jich bootik ta barko ta sbelal Asón, te banti la jchaptik te ya jtatik te Pabloe. Meel janix jich la sk'an te ya xbajt' ta yakane. ¹⁴Te k'alal la staotik ta Asón, la jkik'tik tel ta barko jich bootik ta lum Mitilene. ¹⁵Jich mootik ta barko le'a, jich k'ootik ta yan k'aalil ta spat Quío te ja jun ch'in lum te juybil ta ja'e. Ta yan k'aalik k'ootik ta Samos te janix jun ch'in lum te juybil ta ja'e, janix jich ta yan k'aalik k'ootik ta Mileto. ¹⁶Meel te Pablo snopoj te ma ba ya xjalajotik ta sk'inal Asia jich ma ochotik ta lum Éfeso; Meel ya sk'an xk'ot ta ora nax ta Jerusalén ta sk'alel te pentecostés, te yakuk xju' yu'un te jichuk ya xk'ot ta pasele.TE SLAJIBAL K'OP TE LA YAL TE PABLO TA MILETO ¹⁷Te k'alal ay to ta Mileto te Pabloe la stikum bael winiketik ta Éfeso swenta yu'un ba yik'ik tel te ancianoetik yu'un te ch'uunjeletike. ¹⁸Te k'alal julikix a, jich albotik: "Ja na'ojik te sbabial k'aal te bon ta sk'inal Asia, la me jkak' k'aal ta atojolik. ¹⁹Te jo'one la jkak'ba ta abatinel ta stojol te Jkajwaltike, ma la jtoy ba sok ay me ok'on ta swenta te k'ax jwokol yu'un te amen la yilonik te judioetike. ²⁰Ja na'ojik me te mayuk beluk la jmuK ta atojolik, la me jkalbatik te beluk ya xtuun awu'unike, jich bit'il la jkak'batik awil ta sit te ants-winetike sok te k'axon ta jujun naetike. ²¹Jamal la jkalbey yayi te judioetik sok te griegoetik te bit'il ya sk'an sujt'es yot'anik ta stojol te Diose sok te ayuk xch'uunjel yot'anik ta stojol te Jkajwaltik Jesuse. ²²Jich yu'un, ya xboon ta Jerusalén, meel le' ya yik'on bael a te Espiritue, ma me jna' te beluk ya spasbonik le'a, ²³Te Ch'ul Espiritu ya yak'bon jkil ta jujun muk'ul pam lum te ya jkich' chukel sok ya xk'ax jwokol. ²⁴Jauk me to mayuk stuul jku'un te jkuxlejale, janax te yakuk xju' jku'un te jkat'ele sok te yakuk jts'aktes te jkat'el ta stojol te Jkajwaltik Jesuse, swenta yu'un ya stak' jchol te lek yach'il k'op yu'un te yutsil yot'an te

Diose.²⁵Jich yu'un, ya jkalbeyex ta jamal te mayuk mach'a ya yilbon xan sit te jayeb ta tul te la jcholbey te sk'op te Diöse.
²⁶Jich yu'un ya me jkalbeyex ta jamal ta ora to te mayuk me jmul ya xk'ot teme ch'ayel ya xbaexe.²⁷Melel la me jkalbeyex ta jamal spisil te beluk sk'anjel yot'an te Diöse.²⁸Jich yu'un, tsajteya me abaik te ja'exe, sok kananteyaik te chijetik awu'unik te la yak'beyex awat'elik ta skananteyel te Ch'ul Espiritue. Sok ich'ame abijilik ta skananteyel te ch'uunjeletik yu'un te Jkajwaltik te la sman ta xch'ich'ele.²⁹Ya jna' te k'alal lajemonix a ya xtal te ti'awal jamal ts'i'etik te ya x-ochik tel ta atojolik, sok ma me sna'bey yobolil sba te chijetike.³⁰Ya jna' te ay mach'a ta awolilik te ya xtal sboltesik te beluk smelelile swenta yu'un ya slo'leyik a te nopojeletike jich me ya st'unik bael.³¹Jich yu'un wik'ame asitik. Na'aik me te jo'one oxeb ja'wil ma komon ta jtak'uybelex ta tulutul, bayal ok'on k'aal ta ajk'ubal.³²Te jo'one ya jkak'atik ta stojol te Diöse, sok te sk'op te ay yutsilale, te ja ya xju' yu'un syantesatik sok te ya yak'beyex amajt'anik ta apisilik te ch'ultesbilexe.³³Te jo'one ma bik'taj jkot'an yu'un te platae sok te oroe, sok te sk'u-spak'ike.³⁴Ja na'ojik me te sok yat'el jk'ab jtaoj te beluk ay jku'unej sok nix te beluk ay yu'un te mach'a sjoinojone.³⁵Ta spisil ora la jkak'beyex awilik te bit'il ya akoltayik te mach'atik ay swokolike ta swenta awat'elik sok te bit'il ayuk ta awot'anik te sk'op te Jkajwaltik Jesuse, te janix jich la yale: "Ja me ay smajt'an te mach'a ya yak'e majuk te mach'a ya yich'e."³⁶Te k'alal laj yot'an ta k'op, te Pabloe la skejan sba koel ta sk'oponel Dios sok te mach'atik sjoineje.³⁷Jich bayal ok'ik ta spisilik, la spetik sok la yujts'iyik te Pabloe.³⁸Bayal mach'a la smel-yot'an yu'un te beluk la yich'ik albeyele, te mayukix bin ora ya yilbeyik te sit-yelawe. Jich ba yijk'tayik jilel ta bay te barkoe.

21 TE PABLO BAJT' TA JERUSALÉN¹Te k'alal la jkik'teytik te ch'uunjeletike, mootik ta barko, ch'ix nax abootik ta bay lum

Cos, ta yan k'aalil ta lum Rodas, janix jich ta yan k'aalil ta lum Pátara.²Ta bay lum Párata la jtatik jun barko te ya xbajt' ta Fenicia, jich abootik le'a.³Te k'alal yakotik bael a, k'axotik ta jk'exen jk'abtik ta sk'inalul Chipre, jich bootik ta barko ta sk'inal Siria sok k'ootik ta Tiro, le' la yich' kot'esel jilel a te biluketike.⁴Te k'alal la jtatik te nopojeletike, jilolitik jukeb k'aal le'a. Jich yu'un te Ch'ul Espiritu la yak'bey sna' stojol te nopojeletik te manchuk ya xbajt' te Pablo ta Jerusalén.⁵Te k'alal ts'akaj te k'aal jku'untik le'a, jich bootik, la jt'untik bael te jbetike, la sjoinotik bael te jkermanotaktik sok yinamik janix jich te snich'nabik ta ti' lum. Jich yu'un la jkejanbatik ta sk'oponel te Dios ta bay ti' mar,⁶jich la jpatbeybatik jilel jkot'antik ta tulutul. Jich amootik ta barko, jich sujt'ik bael ta snaik.⁷Te k'alal laj jkot'antik ta beel ta bay Tiro, k'ootik ta lum Tolemaida. Le' la jpatbeytik yot'antik a te jkermanotaktike sok jilolitik jun k'aal le'a.⁸Jich ta yan k'aalil lok'otik bael, bootik ta Cesarea. Ochotik ta snaj te Felipee, ja te yich'oj yat'el ta spukel te yach'il k'ope. Te ja tul ta sjuk tulul te yich'oj yat'ele, jich jilolitik sok.⁹Jich te winike ay chan tul yantsil-snich'nab te ma ba nujp'inemike, te ja alwanejetik yu'un te Diöse.¹⁰Jilolitik bayal k'aal le'a, ay k'ot tul alwanej te talem ta judea te Agabo sbiile.¹¹Tal ta jtojoltik, la tsakbey te xchujk'il xch'ujt' te Pabloe. La xchuk te sk'ab sok te yakane, jich la yal: "Jich ya yal te Ch'ul Espiritue: "Jich me ya yich' chukel te yajwal te chujk'il ch'ujt'ule yu'un te judioetik ta Jerusalén sok ya me yak'ik ta sk'ab te yan lumetike."¹²Te k'alal la jkaiytik stojol te beluk la yale, te jkermanotaktik te le' kuxinemik a sok te jo'otike la jkalbeytik wokol te Pablo te manchuk ya xmo bael ta Jerusalén.¹³Jich yu'un te Pablo ta yal: "¿Beluuk te yakatik ta spasel te yakatik ta ok'ele, bistuuk te ya awak'bonik jmel-jkot'ane? Melel te jo'one chapalonix, ma jauk nax yu'un te ya jkich' chukele janix jich chapalon yu'un te ya jkich' milel ta Jerusalén ta swenta sbiil te Jkajwaltik Jesuse.¹⁴Te Pablo ma la sk'an komel jku'untik, jich yu'un laj jkot'antik ta skomel, jich la jkaltik yu'un: "Akame pastajuk te sk'anjel yot'an te Jkajwaltike."¹⁵Te k'alal k'axix a te k'aale, la jtsaktik te jbiluktik jich mootik bael ta Jerusalén.¹⁶Janix jich la sjoinotik bael cha'ox tul nopojeletik te talemik ta Cesarea. La yik'otik bael ta sna te tul winik te Mnasón sbiile, te jajch'em tel ta Chipre, te ja nopojel ta xjajch'ibale.**TE PABLO LA YICH' TSAKEL TA TEMPLO**
¹⁷Te k'alal k'ootik ta Jerusalén, binax yot'anik la yik'otik ta stojolik te jkermanotaktike.¹⁸Ta yan k'aalil bootik sok te Pablo, ba jkiltik te Santiagoe, te k'alal k'ootik le'a la jtatik tsobol te ancianoetike.¹⁹Te k'alal la spatbey yot'anik, kaj xcholbey yayiyik ta chajp'al chajp' te beluk la spas te Dios ta stojol te yan lumetik ta swenta te bit'il at'ej ta stojole.²⁰Te k'alal la yayiyik stojol te beluk k'ot ta pasele, la yich'ik ta muk' te Diöse sok jich la yalik: "Ilawil, jkermano Pablo, bayal ta mil te judioetik te la xch'uunikix te Jesús sok janix jich ya xch'uunik te mantalil yu'un te Moisesese.²¹La yayiyik stojol te yakat ta sbijtesel te judioetik te nainemik ta yan lumetik, te jich la awal te ma me xch'uunik te mantalil yu'un te Moisés sok te ma yich'ik circuncisión te yal-snich'nabike sok te manchuk jich ya spasik te bit'il stalel xkuxlejalike.²²¿Beluuk ya stak' jpastik? Melel ya me yayiyik stojol te talematisse.²³Jich me ya apas te beluk ya jkaltike. Ay chan tul winiketik te la spasik trato sok te Diöse.²⁴Ik'a bael te winiketike sok utstesabaik, tojbeya te jayeb ya slajinike, jich me ya stak' xjoxik te stsotsil sjolike. Swenta yu'un jich me ya sna'ik stojol a te beluk yakalik ta yalele te ma meleluke. Jich me ya sna'ik a te ya ak'ej te mantaliletike.²⁵Jauk me to te mach'atik yan lumetik te la xch'uunikix uuk te Diöse, la me jkak'beytik bael ts'ibubil jun te bay ya yal te beluk ma stak' spasike; "ma me stak' sti'ik te sti'balul te chambalam te yich'oj milel yu'un ya smajt'anin te lok'ombaetike, te xch'ich'ele sok te chambalam te ts'otbil nax snuk' te milbile, janix jich ma me spasik mulwej."²⁶Jich yu'un te Pablo la yik' bael te winiketik, ta yan k'aalik la yutstesabaik, te Pablo bajt' ta templo, ba yal jilel te bi ora ya xljaj te utstesele, ja to me ya xljaj teme ts'akaj te ya yak'ik te milbil majt'anil ta tulutule.²⁷Te k'alal le' ya sts'akajix a te sjukebal k'aale, ay cha'ox tul judioetik te talemik ta sk'inal Asia, la yilik te Pablo te ay ta templo, ba yalbeyik te tsobol ants-winiketik te yakuk tsakik te Pabloe jich ba stsakik.²⁸Jich la yalik ta aw: "Slumal Israel, koltayawotik. Jai winik to ja ya yalbey te ants-winiketik ta yan lumetik te skontroinoj te jlumaltike, sok te manchuk ya xch'uunik te mantaliletik yu'un te Moisesese sok te temploe. Janix la yik'tel te Griegoetik ta yutil te temploe jich bolobix yu'un te ch'ul temploe.²⁹Melel ja la yalik yu'un te la yilik te Tróximo te talem ta Éfeso te ja sjoinoj a te Pablo ta muk'ul lum, la snopik te ja la yik' ochel ta yutil te temploe.³⁰Spisil te lume lijk' sjolik, jich te ants-winiketike aelmajik bael ba tsakik te Pabloe. La stsakik tel lok'el ta templo, ta ora nax la smakik te ti'naeletike.³¹Te k'alal k'an smilikix a te Pabloe, k'ot ayej ta stojol te wolwanej soldado te bit'il jajch' k'op ta lum.³²Ta ora

nax te wolwanej soldadoe la yik' bael te yaj soldado sok te wolwanejetik yu'un te kananetike, aelmal k'otik ta stojol te lume. Te k'alal la yilik te ants-winetik te wolwanej soldadoe sok te soldadoetik yu'une, komik ta smajel te Pabloe. ³³Jich yu'un te wolwanej soldadoe oxtaj ta stojol te Pabloe jich la xchuk bael, la yal mantal te yakuk xchukik sok cheb kadanaetik. Jich la sjojk'iy te mach'a a te winike sok te beluk la spase. ³⁴Jauk me to ay cha'ox tul te ants-winetik te ma pajaluk te beluk ya yalik ta awe, ja yu'un te wolwanej soldadoe, ma la ya'iy stojol te beluk la yalike me'el bayal te awe, jich yu'un la yal mantal te yakuk yik'ik bael ta bay te stobjibal te soldadoetike. ³⁵Te k'alal k'ot ta kamal kam moel te bee, te soldadoetike la sk'echik te Pabloe me'el te ants-winetike la sk'an smajik. ³⁶Me'el nutsbil bael yu'un te ants-winetik sok yakalik ta aw: "¡Milaiik!" TE PABLO LA SKOLTEY SBA TA K'OP TA STOJOL TE LUME ³⁷Te k'alal yakix ik'el ochel ta bay tsobjibal te soldadoetike, te Pabloe la yalbey te wolwanej soldadoe: "¿Ya ba stak' ay beluk ya jkalbat? Te wolwanej soldadoe la yal: "¿Ya ana' xk'opojat ta griego k'op? ³⁸¿Ma ba jaukat te egipcio winik, te ja la yik' bael te chan mil (4,000) milwanejetik ta bay jochol takin k'inal?" ³⁹Te Pablo la yal: "Te jo'one judio-winikon te jajch'emon tel ta bay lum Tarso ta bay sk'inal Cilicia. Te jo'one ja swinikon te muk' lum te mero tulan sk'oplale. Ya jojk'ibat, ya bal stak' xk'opojon sok te lume." ⁴⁰Te k'alal la yal te wolwanej soldadoe te ya stak' xk'opoj, te Pablo la stej'k'an sba ta bay kamal kam moel te bee, la spasbey senyail sok sk'ab te yakuk xch'abik ta k'ope. Te k'alal ch'abik ta k'ope, te Pablo k'opoj ta hebreo-k'op. Jich la yal:

22

¹"Kermanotak sok me'el-tatiletik, aybonik stojol te jk'op te beluk ya jkal ta atojolike." ²Te k'alal la yayik stojol te tsobol ants-winetik te k'opoj ta hebreo-k'op te Pabloe, la xch'am yayik stojol. Jich la yal: ³Te jo'one judio-winikon, bejk'ajemon ta lum Tarso ta sk'inal Cilicia, jauk me to ja bijupteshilon yu'un te Gamaliel. La jkich' noptesel ta lek te bit'il ay ta xch'uunel te mantalil yu'un te chich-mamiletike. Bayal sk'oplal ta jk'otan te Diose, jich te bit'ilex ta ora to. ⁴Jo'on la jnuts te mach'a la xch'uunik te Jesuse, ay la jkak' ta lajel; sok ay la jkik' bael ta chukel te ants-winetike, ⁵ja me testigo jku'un te muk' sacerdote sok spasil te ancianoetik yu'un te beluk la jpase. Ja la yak'bonik te ts'ibubil jun ta stojol te jkermanotaktik ta Damasco, jich boon le'a, yu'un ba jkik' tel sujt'el spasil te mach'a xch'uunejik te Jesuse, swenta yu'un ya yich'ik kastigo ta Jerusalén. TE PABLO LA XCHOL TE BIT'IL LA SUJT'ES YOT'ANE ⁶Jich k'ot ta pasel te k'alal yakonix ta beel a, te nopol ya xk'oonix ta Damascoa, nopol niwan olil k'aal a te ajk'ax chiknaj xojobil te ch'ulchan te la xojobtes te banti ayone. ⁷Ch'ayon koel ta lum sok la jka'iy stojol jun k'op te jich la yalbey: "Saulo, Saulo, ¿bistuuk te ya anutsone?" ⁸Jich la jsut: "¿Mach'aat a, Kawal?" Jich la yalbon: "Jo'on te Jesús te talemon ta Nazaret, ja te mach'a yakat ta snutsele." ⁹Te mach'atik sjoinejone la me yilik te til te xojobal te k'inale, jauk me to ma k'ot ta yot'anik te sk'op te mach'a la sk'opnone. ¹⁰Jich la jkal: ¿Beluuk ya stak' jpas, Kajwal? Te Kajwaltike la yalbon: "Jajch'an baan ta Damasco; le' ya yalbatik spasil te beluk ya apase." ¹¹Ma stak' ya jkilix a te k'inal yu'un te xojobil te k'inale, jich yu'un boon ta Damasco, te mach'atik sjoinejone ja la stojtesonik bael. ¹²Le' la jtaj tul winik te Ananías sbiile, te mero xch'uunej ta lek te mantalil sok lek sk'oplal yu'un spasil te judioetik te kuxinemik le'a. ¹³Ja tal ta jtojol, la stej'k'an sba ta jts'eel, jich la yal: "Kermano Saulo, jamuk te asite." Jam te jsite jich la jkil te k'inale. ¹⁴Ta patil la yal: "Te Dios yu'un te jchich-mamtik ja la stsaat yu'un te yakuk awilbey te sk'anjel yot'ane, jich ya awil te toj yot'ane sok jich ya awaiy stojol te sk'ope. ¹⁵Ja'at me testigo ya xk'oat yu'un spasil te beluk la awil sok te beluk la awaiy stojol ta stojol te ants-winetike. ¹⁶Ta ora to "¿bistuuk te yakat ta smaliyele? jajch'an, ak'aba ta ich' ja', k'ana perdón yu'un spasil te amul ta sbiil te Kajwaltik Jesuse." TE PABLO LA YICH' TIKUNEL BAEL TA STOJOL TE YAN LUMETIKE ¹⁷Te k'alal sujt'on tel ta Jerusalén, boon ta templo ba jk'opon te Diose, le' la yak'bon jkil ta stelemal yilel. ¹⁸La jkil te la yalbey: "Ak'ame puersa, ijk'teya ta ora te Jerusalén, me'el ma ba ya xch'uunik te beluk ya awalbey ta jtojole." ¹⁹La jkalbey: "Kajwal, sna'ojik stojol ta spasilik te la jkotses ta chukel sok la jmajtiley te mach'atik xch'uunejat ta jujun sinagoga. ²⁰Te k'alal la smilik te Esteban te ja testigo awu'une, tek'elon le'a, jich jkot'an uuk te bit'il la yich' milele, janix jich yakon ta sk'e'ibel te sk'u'-spak' te mach'atik la smilike." ²¹Jauk me to jich la yalbon: "Baan, me'el jo'on ya jtikunat bael k'e'ejel to ta yan lumetik." TE PABLO LA YICH' AK'EL TA SK'AB TE WOLWANEJ SOLDADOETIKE ²²Te ants-winetik ma ba la yak' xk'opoj xan te Pabloe. Jich yu'un kajik ta aw, jich la yalik: "Jai winik to ma snujp'in te kuxule, aka lajuk" ²³Te k'alal yakalik ta aw, la xch'ojtileyik koel te sk'u'-spak'ike sok la sbujk'iyik moel ts'ubil lum, ²⁴Te wolwanej soldado la yal mantal te ya yik'ik ochel te Pablo ta bay stobjibal te soldadoetike. Sok la yal mantal te yakuk smajik swenta yu'un yakuk yal ta jamal te bistuuk swenteil te yakik ta aw te ants-winetik ta skontroinele. ²⁵Te k'alal chukbilix a te Pablo sok te nujk'ule, la yalbey te wolwanej kanan te le' tek'el ta sts'eele, "¿Yu'un ba lek ya awaiyik te ja'ex te ja neel ya amajik te tul romano-winik te ma yich'oj ich'el ta k'ope?" ²⁶Te k'alal la yayi stojol te wolwanej kanane, bajt' ta stojol te wolwanej soldado jich la yalbey: "¿Beluuk ya apas? Me'el jai winik to ja slumal te romae." ²⁷Te wolwanej soldado tal ta stojol te Pabloe, jich la sjojk'ibey: "¿Albon jka'iy, ja'at ba swinikat te romae? Te Pabloe la yal: "Ja'." ²⁸Te wolwane soldado la sut: "Te jo'one la jman ta bayal tak'in te la stak' ochon jlumalin te romae." Jauk me to te Pablo jich la yal: "Yan te jo'one romanoon ta jkalalil to. ²⁹Jich yu'un te winetik te k'an yich'ik ta k'op la yijk'teyik ta ora nax. Janix jich te wolwanej soldado xiw yu'un te k'alal la sna' stojol te Pablo ja slumal te romae. Me'el ja la xchuk. TE PABLO TEJ'KANOT TA STOJOL TE MUK'UL TSOBLEJE ³⁰Ta yan k'aalil, te wolwanej soldado la sk'an sna' stojol te beluk la yak'beyik smulin te Pablo yu'un te judioetike. Jich yu'un la skoltey te beluk chukul a, sok la yal mantal te yakuk tsob sbaik te wolwanej sacerdotetik sok te tuneletik yu'un te muk'ul tsobleje. Jich yu'un la yik' tel koel te Pabloe, la stej'k'an ta yolilalik.

23

¹Te Pablo la stojlin ta ilel te mach'atik ay yat'elik ta muk'ul tsoblej, jich la yalbey: "Kermanotak, te jo'one jun jk'otan kuxinemon ta stojol te Dios ta ora to. ²Te wolwanej sacerdote Ananías la yalbey mantal te mach'atik tek'atik ta sts'eel te Pablo te yakuk spak'beyik majel te yee. ³Jich yu'un la yal te Pabloe: "Te Diose ya me smajat uuk, ja'at te cha'lam awot'ane. ¿Nakalat me yu'un te ya achajp'anon jich te bit'il ya yal te mantalile, jauk me to la awal mantal te yakuk smajonike?"⁴Te mach'atik ayik ta ts'eel la yalbeyik: "¿Jich bal ya abol k'optey te wolwanej sacerdote yu'un te Diose?" ⁵Te Pablo la yal: "Ma jna'oj stojol a, jkermanotak, teme ja te wolwanej sacerdotee. Melel jich ts'ibubil: MA ME AMENUK YA XK'OPOJAT TA STOJOL TE AJWALILETIK YU'UN TE ALUMALE."⁶Te k'alal la yil te Pablo te olil te mach'atik le' ayik a, ja saduceotik sok fariseotik, tulan k'opoj te banti sts'oboj sbaike: "Kermanotak, jo'on fariseoon, snich'anon fariseo. Ja me ya jkich' likbel jmul yu'un te jch'uunej te ay cha'kuxel yu'un te aelmeletike." ⁷Te k'alal la yal in to, jajch' stsak sbaik te fariseotik sok te saduceotik, jich te ants-winiketik la xat sbaik. ⁸Melel te saduceotik ya yalik te mayuk cha'kuxel sok te mayuk ch'ul abate, sok mayuk espírituetik, jauk me to te fariseotike ya xch'uunik spasil in to. ⁹Jich jajch' ta bul te k'ope, ay cha'ox tul te ts'ibjometik te ayik sok te fariseotike, la stejkan sbaik jajch'el ta k'op, jich la yalik: "Te jo'otike mayuk beluk amen la jtabeytik jai winik to." ¿Anteme k'oponbil yu'un te Espíritu o yu'un tul ch'ul abate? ¹⁰Te k'alal bulan xan te k'ope, te wolwane soldadoe la ya'an yot'an yu'un teme la yich' tujt'anel te Pabloe. Jich yu'un la yal mantal ta stojol te soldadoetik te ya skojt'esik bael te Pablo te banti ya stsob sbaik te soldadoetike jich la yik'ik lok'el te bay stsoboj sbaike. ¹¹Ta yan ajk'ubal la yak' sba ta ilel te jkajwaltik ta stojol te Pabloe, jich la yich' albeyel yu'un: "Ma me xiwat, janix jich te bit'il testigo k'oat jku'un ta Jerusalén, janix me jich testigo ya xk'oat ta lum Roma." MUKEN LA YICH' CHAPEL SK'OPLAL TE PABLOE ¹²Te k'alal sakub te k'inal, ay cha'ox tul judioetik la xchap sk'opik te ya smilik te Pabloe, jich la yalik ta jamal teme ma la smilike ya me xtal ta stojolik te muk'ul wokolile jich la sk'om swe'elik sok mayuk beluk la yuch'ik ja to teme la smilik te Pabloe. ¹³K'axniwan ta cha'winik(40) ta tul winiketik te la xchap sk'opike. ¹⁴Bajt'ik sok te muk' sacerdotetik sok te ancianoetike, jich la yalik: "Jo'otik nix me la jkak'batik ta muk'ul wokolil, ma me xwe'otik ja to teme la jmiltik te Pabloe. ¹⁵Jich yu'un, jich me ya awalbeyik te mach'atik ay yat'elik ta muk'ul tsoblej te yakuk yalbeyik te wolwanej soldadoe te yakuk yik' tel koel te Pablo ta atojolik yu'un ya ak'an ana'ik stojol te bit'il nix ya awutik a te Pabloe, jich me chapalotikix a, te k'alal nopol ya xtale jich me ya stak' jmiltik a." ¹⁶Jauk me to te skerem-al te xwix te Pabloe la ya iy stojol te la yich'ix chapel sk'oplale, jich yu'un bajt' ta bay stsobjibal te soldadoe ba yalbey jilel te Pabloe. ¹⁷Te Pablo la yik' tel tul wolwanej kanan sok la yalbey: "Ik'a bael jai kerem to ta stojol te wolwanej soldadoe, melel ay beluk ya xcholbey ya iy." ¹⁸Jich ik'ot bael te kerem yu'un te wolwanej kanane, te k'alal k'ot ta stojol te wolwanej soldadoe jich la yalbey: "Te Pablo te mach'a chukule la yik'on sok la yalbon te yakuk jkik' tel jai kerem to. Yu'un ay beluk ya sk'an yalbat." ¹⁹Te wolwanej soldado la snit bael ta sk'ab te kereme, k'ejel la yik' bael sok la sjojk'ibey: "¿Beluuk a te ya ak'an awalbone?" ²⁰Te kereme la yal: "Te judioetike la xchapik te yakuk awik' bael pajel te Pablo ta bay muk'ul tsobleje, jich bit'il te ya yich' ich'el ta k'op yilele. ²¹Jauk me to ma me xa awak' bael, melel jelawen ta cha'winik (40) ta tul winiketik te yakik ta smujk'taye. Jai nix me la yak' sbaik ta woklajel, ma la me ya xwe'-uch'ajik ja to teme la smilike. Janix jich ta ora to chapalik me ix, yakik me ta smaliyel te ya awal mantale. ²²Jich te wolwanej soldadoe la stikun bael te kereme, la yalbey: "Ma me mach'a ya awalbey te beluk la acholbone." TE PABLO LA YICH' TIKUNEL BAE TA STOJOL TE AJWALIL FÉLIX ²³Jich la yik tel cha' tul te wolwanej kananetike sok la yalbey: "Tsabonik lajunwinik(200) ta tul soldadoetik te chapalik te ya xbajt'ik ta lum Cesarea sok lajuneb xchanwinik(70) ta tul te ya xbajt'ik ta kaballo sok lajunwinik(200) te yich'ojik slansaik. Ya me xlok'atik bael ta baluneb ora ajk'ubal. ²⁴Janix la yal mantal te yakuk yak'beyik koj' kaballo yu'un ya skajtibin bael te Pabloe, jich me lek ya xk'ot ta stojol te ajwalil Félix. ²⁵Jich yu'un la sts'ibuy bael jun yu'un la stikunbey bael te ajwalile, te jich la yale: ²⁶Ja'at te lek ich'bilat ta muk' ajwalil Félix, ich'a spatjibal awot'an jku'un, jo'on te Claudio Lisiase. ²⁷Jai winik to ja la yich' chukel yu'un te judioetike, teb xanix k'an smilik, te k'alal la jna' stojol te ja slumal te romae boon sok te soldadoe jich la jkoltey lok'el tel. ²⁸La jk'an na' stojol te beluk la yak'beyik smuline, jich yu'un la jkik' bael ta stojol te muk'ul tsobleje. ²⁹Le' la jkaiy stojol a te beluk la smuline, ja la te bit'il ay te mantaliletik yu'unike, jauk me to mayuk beluk la jtabey smulin te ya yak' ta lajel o te ya yich' chukel yu'une. ³⁰Jich yu'un la jna' stojol te la xchap sk'opik ta stojol te winike, jich yu'un ta ora nax ta jtkunbatel sok la jkalbey te mach'atik sleobeyik smule, te yakuk xba xchajp'anik ta atojole. Janax ya jkalbat abi." ³¹Jich yu'un la xch'uunik te mantal te soldadoetike. La yik'ik bael te Pablo ta ajk'ubal ta sk'inal Antípatris. ³²Ta yan k'aalil, spasilik te soldadoetik te mach'atik yakalik ta beele, sujt'ik tel ta ba ay te tsobjibal yu'unike, yan te mach'atik te ayik ta kaballo bajt'ik sok te Pabloe. ³³Te k'alal k'otik te winiketik te kajatik ta kaballo ta lum Cesarea, la yak'beyik te ts'ibubil jun te ajwalile, janix jich la stek'anbeyik yil te Pabloe. ³⁴Te k'alal la sk'opon te ts'ibubil jun te ajwalile, la sjojk'ibey te banti jajch'em tel te Pabloe. Te k'alal la sna' stojol te jajch'en tel ta Cilicia. ³⁵La yal: "Ja to me ya jkaiybat stojol spasil te ak'op teme talik te mach'atik la slebat te amule. Jich yu'un la yal mantal te yakuk yak'ik le'a te banti muk'ul na te pasbil yu'un te ajwalil Herodese.

24 TE PABLO LA SKOLTEY SBA TA K'OP TA STOJOL TE AJWALIL FÉLIX¹Jo'eb k'aal xk'axelix a, te muk' sacerdote

Ananiase, te ancianoetik sok te tul winik Tértulo sbiil te ja yat'elinoj te ya xkoltaywan ta chajp'anwaneje, k'otik le'a. K'ot yalik ta stojol te ajwalile te beluk smulinoj ta sk'opik te Pabloe. ²Te k'alal la stejkan sba te Pablo ta stojol te ajwalile, te Tértulo jajch' slebey smul sok jich la yalbey te ajwalile: "Wok'ol awal yu'un te bit'il lamal nax k'inal jku'untik sok te bit'il lek ayotik yu'un te awolojotik ta spamal te jlumaltike. ³Jich yu'un te ja'at ajwalilat jku'untik te lek ich'bilat ta muk' Félix, binax jkot'antik yu'un te beluk yakat ta spasele. ⁴Jich yu'un ma me jaltelat bayal, ya jkalbat wokol te yakuk awaiybon stojol cha'ox baluk te jk'ope. ⁵Te jo'otike jna'otik stojol jai winik to te ya yak'botik jwokoltik melel la yak' te ya stsak sba te

judioetik ta spamal te balumilale. Sok ja lolol yu'un te mach'atik ch'uunjeletik te Nazareno ya yal sbaiké. ⁶Sok ja sk'an sboltesbey sk'oplal te temploe; jich yu'un la jtsaktik melet la jk'antik te ya yich' chajp'anel jich te bit'il ya yal te mantalil jku'untike. ⁷Jauk me to te Lisiase, te ja yich'oj tulan yat'el ta wolwanej soldado tal sok yixtel yot'an tal spojbotik lok'el ta jk'abtik. ⁸Jich la stikunotik tel ta atojol, teme la awich' ta k'op te Pabloe jich me ya ana' stojol a te beluk yakotik ta yalel ta atojole yu'un nix me smeletil a. ⁹Te judioetik la slebeyik smul te Pabloe sok la yalik te melet nix a te beluk la spase. ¹⁰Jauk me to te ajwalil la spاسبey senyail ta sk'ab te yakuk sk'opoj te Pabloe. Jich k'opoj te Pabloe: "Ya jna' te bayalix ja'wil te ayat ta chajp'anwanej ta stojol jai muk'ul lum to, jich yu'un binax jkot'an te ya jcholbat awaiye. ¹¹Ya me stak' ajojk'iy xan ta lek te ma ba k'axem ta lajchayeb k'aal te k'alal ba jlajin jba ta Jerusalén; ¹²Te k'alal ta staonik ta bay templo, mayuk mach'a laj jkutba sok, janix ma ba la jajch'es k'op ta stojol te ants-winiketike sok ta bay sinagogaetik sok ta bay te muk'ul lume. ¹³Jai ants-winiketike to ma me ya staik te beluk la yak' ta ilel te ay beluk amen jpasoje. ¹⁴Jauk me to ya jkalbat awaiye, te jo'one ja jt'unoj te be te ya yalik te amene, janix jich jkak'oj ba ta abatinel yu'un te Dios te la xch'uun te jchich-mame. Ja jch'uunoj te beluk ya yal te mantalile sok te beluk ts'ibubil yu'un te alwanejetike. ¹⁵Pajal ay smuk'ul jkot'an ta stojol Dios te bit'il te winiketike to te yakalik ta smaliyel uuke, te ya xch'akux tel te aelmetike, chikan teme lek o malekuk la spasik te yat'elike. ¹⁶Jich yu'un, te jo'one ya me jpas tulan te ya jtsajtay jba ta stojol te Diose sok ta stojol te ants-winiketike. ¹⁷Jauk me to k'axix bayal ja'wil te yakon ta beel ta yantik lumetik jich sujt'ontel ta bay te jlumale, tal jkoltey te muk'ul lum jku'unej sok la jkich tel tak'in swenta yu'un ya jkoltey te jlumale. ¹⁸Te k'alal jich la jpase, le' la staonik ta bay yutil templo te cha'ox tul te judioetik te talemik ta Asia te banti yakon spasel jun k'in yu'un te utstesele, ma yu'unuk bayalon sok ma ba yakon ta xjajts'esel k'op. ¹⁹Jai winiketike to ja me ya sk'an te le' ayukik ta atojole sok jich me ya yalik te beluk amen la jpase, teme ay beluk ya staik te amen jpasoje. ²⁰Teme ma jichuke, aka yalik jai winiketike to te beluk amen la jpasbey te k'alal la stej'k'anonik ta bay muk'ul tsobjibal yu'un te judioetike. ²¹Ja ba la jta mul a te k'alal tulan k'opojon yu'un te la jkal te ya jch'uun te ay cha'kuxele, te ja yakon ta ich'el ta k'op yu'un ta ora to. ²²Jich yu'un te ajwalil Félix, te yayiojix stojol ta lek te bit'il ay sk'oplal te sbe te Jkajwaltike, jich la skejch'an ta xchajp'anel te ayeje, jich la yal: "Ya me amaliyik ja to teme ko tel ta Jerusalén te wolwanej soldado Lisiase, ya me jkal te bit'il ya xjil te ayeje. ²³Jich yu'un la yalbey mantal te wolwanej kanan te janax ya skanantey te Pabloe, te manchuk k'axeluk ya xchukike, swenta yu'un ya stak' xk'opoj sok te sjotake. ²⁴K'axix che'oxeb k'aal a te tal te ajwalil Félix sok te yinam Drusila te ja judia-antse, la stikun ta ik'el te Pabloe jich la yayiik stojol ta lek te bit'il ay ta xch'uunel te Jkajwaltik Jesucristoe. ²⁵Jauk me to te Pabloe jajch' xcholbey yayi te bit'il toj ya x-ainotik ta k'inale sok te bit'il ya jna'tik jkombelbatik ta tulutule sok te bit'il ya sta yorail te ich'el ta k'ope, te ajwalil Félix xiw yu'un sok jich la yal: "Baanix ta ora to, ya me jtikunan ta ik'el teme jocholone. ²⁶Jich yu'un yak ta smaliyle te Félix te yakuk x-ak'bot tak'in yu'un te Pabloe, jich me ya stak' slok'es bael a, ja yu'un te ya yak'uley ta ik'el sok ya sk'opon sba sok. ²⁷Jauk me to te k'alal k'ax cheb ja'wil, lok' ta ajwalil te Félix ja och sjelonik te Porcio Festo jauk me to te Félix ja la sk'an te lek sk'oplal ya xjil yu'un te judioetike, jich yu'un la yijk'tey jilel ta chukel te Pabloe.

25 TE PABLO LA SK'AN TE YA XCHAJP'ANOT YU'UN TE CÉSARE¹Jich yu'un te Festo k'ot ta lum Cesarea, te k'alal k'axix oxeb k'aal sk'oel a, bajt' ta Jerusalén. ²Te wolwanej sacerdote sok te judioetik te tulan yat'elik ta lum tal slebeyik smul te Pabloe sok tulan la sk'oponik. ³sok la yalbeyik wokol te yakuk yal mantal te Festo yu'un te yakuk yik'ik tel te Pablo ta bay Jerusalén, yu'un snopojik te ya smilik ta be te Pabloe. ⁴Jauk me to te ajwalil Festo la yal: "Te Pabloe chukul ta lum Cesarea janix jich le' nopol ya sujt'onix bael le'a. ⁵Jich yu'un, teme ay mach'a ya sk'an sjoinon baele, le' me ya xk'o awalik a teme ay beluk amen spasoje te winike. ⁶Te Festo ay niwan waxukeb k'aal o lajuneb k'aal te jil xan ta Jerusalén jich sujt' bael ta Cesarea, jich k'ot snajk'an sba te bay ya yayi chajp'anwanej sok la yal mantal te yakuk yik'ik tel te Pabloe. ⁷Te k'alal k'ot le'a te Pabloe, te judioetik te talik ta Jerusalén nopol la stek'an sbaik sok, jich bayal ta ten smul la slebeyik jauk me to ma ju' yu'unik yak'el ilel teme melet nix a te smule. ⁸Te Pabloe stukel la skoltey sba ta k'op, jich la yal: "Mayuk jk'axintesoj te mantalil yu'un te judioetike sok mayuk beluk amen jpasso ta templo, sok ma jkontroinoj te ajwalil César. ⁹Jauk me to te Festo la sk'an te lekuk ya yich' ilel yu'un te judioetike, jich yu'un la sjojk'ibey te Pabloe: "¿Ya bal ak'an xmoat bael ta Jerusalén te le' ya xba jchajp'anat a?" ¹⁰Te Pablo la yal: "Le' tek'elon to te banti ya yayi chajp'anwanej te muk' awalil César, te banti ya sk'an jkich' chajp'anele. Mayuk jtaoj jmul ta stojol te judioetike, jich te bit'il ana'oj stojole. ¹¹Jauk me to teme ay beluk amen jpassoje te ya jkich' milel yu'une, aka jkich' milel abi. Yan teme ma meletuk te beluk yakalik ta xkuch'inbelonik a, mayuk mach'a ya xju' yu'un te ya yak'onik bael ta stojolike. Ja ya jk'an te yakuk xchajp'anon te muk' awalil César. ¹²Jich yu'un te Festo la yaan sok te sjotak ta tunele, jich la sujtbey te Pabloe: "Ya ak'an xchajp'anat te muk' ajwalil César; Ya me xbaat ta stojol abi." PABLO TA STOJOL TE MUK' AJWALIL AGRIPA SOK BERENICE ¹³Jich yu'un, k'axix bayal k'aal a, te muk' ajwalil Agripa sok te Berenice k'otik ta lum Cesarea, k'ot yilik te ajwalil Festo. ¹⁴Te bit'il jalajik bayal ka'al le'a, te Festo la xcholbey yayi te muk' ajwalil te bit'il ay sk'oplal te Pabloe, jich la yalbey: "Ay tul winik te le' chukbil jilel yu'un te Félix. ¹⁵Te k'alal k'oon ta Jerusalén, te wolwanej sacerdoteetik sok te ancianoetik yu'un te judioetike la yalbonik te ay smul jai winik to jich la sk'anbonik te yakuk jkak' ta milele. ¹⁶La jkalbey te ma k'aemuk te romanoetik te ya yak'ik ta lajel tul winik teme ma neeluk ya situy sba ta k'op sok te mach'atik le muliletike, jich me ya stak' skoltey sba te mach'a lebil smule. ¹⁷Jich yu'un, te k'alal julik le' to, ma la jmalij, ta yan k'aalil la jnajk'anba ta jnaktib te bay ya jkaiy chajp'anwanej jich yu'un la jkal mantal te ya yik'ik tel te winike. ¹⁸Te k'alal la stej'k'an sbaik te mach'atik tal yalik te beluk smulinoj te winike, la jkuy te mero tulan te smule jauk me to ma jichuk. ¹⁹Janax smul k'oem yu'unik ta sk'opik te beluk xch'uunoje sok te ay tul winik te Jesús sbiil te lajemixe, jauk me to te Pablo ya yal te kuxule. ²⁰Jich ma la jna' te bit'il la jkut ya jchajp'ane, jich yu'un la jok'ibey te Pablo teme ya sk'an xbjat' ta Jerusalén yu'un te le' ya yich' chajp'anel a yu'un jai k'opetik to. ²¹Jauk me to te

Pablo la sk'an te ya yich' kanantayel yu'un te soldadoetik yu'un te muk' ajwalile, jich yu'un la jkal mantal te chukul ya xjil ja to te bin ora ya jtikun bael ta stojol te muk' ajwalil Césare." ²²Te ajwalil Agripa la yalbey te Festoe: "Jkot'an ya jkaiybey stojol sk'op pajel jai winik to. Jich la yal te Festoe: "Ya me awaiybey stojol te sk'ope." ²³Jich yu'un ta yan k'aalil, te ajwalil Agripa sok te Berenice k'otik te banti ya stsob sbaike, jelawen yutsilal la xchol sbaik ochel, ochik bael sok te wolwanej kananetik sok te mach'atik tulan yat'el yich'ojik ta muk'ul lum. Jich te Festo la yal mantal te yakuk yik'ik tel te Pablo ta stojolik. ²⁴Jich la yal te Festoe: "Ajwalil Agripa, sok spisil te mach'atik le' ayex toe, le' me ayix ta jtojoltik te winike, tsobol judioetik la sk'anbonik ta Jerusalén sok nix te le' toe, la sk'anik ta aw te yakuk jkal mantal te yakuk xlaje." ²⁵Te jo'one la jna' stojol te mayuk beluk spasoj te ya x-ak'ot ta lajel yu'une; jauk me to janix la sk'an stukel te ya yich' chajp'anel yu'un te muk' ajwalil Césare, jich yu'un la jnopix te ya jtikunbaele. ²⁶Jauk me to maj na' te beluk ya jts'ibubey bael ta jun ta stojol te muk' ajwalile. Jich yu'un la jkik' tel ta atojolik sok ta stojol te muk' ajwalil Agripa swenta yu'un ya jna' te beluk ya jts'ibuybey bael ta jun te muk' ajwalile. ²⁷Melel ma stak' ya jtikun bael tul chukel te ma jkalbey bael te beluk smulinoje.

26 LA SKOLTEY SBA TA K'OP TE PABLO TA STOJOL TE MUK' AJWALIL AGRIPAE'Jich te muk' ajwalil Agripa la yalbey te Pabloe: "Ya me stak' xk'opojat yu'un te akoltey abae." Jich yu'un te Pablo la sjajch' moel te sk'abe, jich jajch' skoltay sba ta k'op. ²Te jo'one binax jkot'an muk' ajwalil Agripa, yu'un ya jkolteyba ta atojol yu'un spisil te beluk jmulinoj ta sk'opik te judioetike; ³Melel te ja'ate ja lek xan ana'oj stojol spisil te stalel xkuxlejalik te judioetike sok te bit'il ay te bijteswanej yu'unike. Ja yu'un ya jk'anbat te ayuk smalib awu'un yu'un te beluk ya jkale. TE BIT'IL AY XKUXLEJAL TA NEELAL TE PABLOE ⁴Melel sna'ojik te judioetik te bit'il ay te jkuxlejal te k'alal ch'iel keremon toa ta bay jlumal Jerusalén. ⁵Ya sna'bonik jba ta xjajch'ibal sok ya me sk'an yalik ta jamal te jo'on kuxinon te bit'il fariseoetike, te ja k'axel xch'uunojik te beluk ya yalike. ⁶Ta ora to tek'elon yu'un te ya jkich' chajp'anel ta swenta te yakon ta smaliyel te beluk yaloy jilel te Dios ta stojol te jme'-jtatike. ⁷Melel janix la smaliyik uuk te lajcheyeb sts'umbal Israel te bi ora ya xk'ot ta pasel te beluk albil jilele, jich yu'un ta spisil ora ya yich'ik ta muk' te Dios k'alal ta ajk'ubal. Ja yu'un ay smuk'ul jkot'an uuk, ajwalil Agripa janix te judioetike la slebon jmul yu'un. ⁸¿Bin yu'un te ay cha'ox tules te wokol ya ach'uunik te Dios te ya xcha'kuxes tel te aelmeletike? TE PABLO LA SNUTS TE CH'UUNJELETIK TA SNEELALE ⁹Ta sneelal to la jnop te ja jkontro spisil te mach'atik xch'uunejik te sbiil te Jesús te talem ta Nazarete. ¹⁰Jich la jpas ta Jerusalén. La jchuktiley spisil te ch'uunjeletike, melel la jkich' jkat'el yu'un te wolwanej sacerdotetike, te k'alal la yich'ik milele, la jkal uuk te yakuk xlajike. ¹¹Bayal buelta ya jkak'bey kastigo ta sinagogaetik sok la jkik'tiley tel yu'un la suj te yakuk sbol-k'opteyik te Jesuse. Melel mero lijk'em jol ta stojolik a sok la jnuts ta bay yantik lumetik. TE PABLO LA XCHOL TE BIT'IL LA SUT TE YOT'ANE ¹²Te k'alal jich yakon ta spasel a, boon ta Damasco, jkich'oj tulan jkat'el a sok tikunbilon bael yu'un te wolwanej sacerdotetike; ¹³Jauk me to muk' ajwalil, olilix k'aal a te yakon ta beele, la jkil xlemet nax tal te ch'ulchane, k'ax jich xojobil te bit'il xojobil te k'aale sok xojobaj nax k'inal k'ot ta sjoylejal te banti ayone sok te banti ay te jotak ta beele. ¹⁴Jich ch'ayotik koel ta lum sok la jk'ay stojol te ay mach'a la sk'oponon te jich la yal ta hebreo k'op: "Saulo, Saulo, ¿Bistuuk te ya anutsone? jontol te yakat ta kerajel ta jtojole, ja'at nax yakat ta awuts'inbel aba." ¹⁵Jich la jkalbey: "¿Mach'aat a, Kajwal?" te Kajwaltik la sut: "Jo'on te Jesuse te yakat ta snutsele. ¹⁶Jich yu'un ta ora to jajch'an, tejk'anaba; yu'un ja swentail te la jkak'ba ta ilel ta atojol te ya jkabatinat sok jich me testigo ya xk'oat jku'un te bit'il la awilon sok te beluk ya jkak'bat xan awil ta patile; ¹⁷Sok ya me jkoltayat lok'el tel ta stojol te ants-winiketike sok ta stojol uuk te yantik lumetik te banti yakon ta stikunbelat baele. ¹⁸Swenta yu'un ya me xjam te sitike, jich ya yijk'tayik jilel te ijk' k'inale, jich me ya stak' xbeenik ta sakil k'inal a, sok ya me yijk'teyik ta xch'uunel te pukuje ja me ya xch'uunikix te Diose, swenta yu'un jich me ya yich'ik perdón yu'un a te smulike sok ya me yich'ik sk'inalik te mach'atik ch'ultesbilik ta swenta te xch'uunjel yot'anik ta jtojole. TE PABLO LA XCH'UUN TE BELUK AK'BOT YILE ¹⁹Jich yu'un, muk' ajwalil Agripa, la me jch'uun te beluk la jkil ta stelemal yilele; ²⁰Jich yu'un ja me neel la jchobey te mach'atik ayik ta Damasco, janix jich ta patil ta lum Jerusalén sok spisil sjoylejal sk'inal Judea sok te mach'atik ma ch'uunjeletike, la me jchobey yayiik te ya sk'an sujt'es yot'anik sok te yakuk syantesik te xkuxlejalik ta stojol te Diose sok te ya sk'an ya xchiknaj ta ilel te yat'elik te bit'il sujt'emix te yot'anike. ²¹Ja yu'un te la xchukonik te judioetik ta bay templo sok k'anuk smilonik. ²²Jauk me to te Diose ja la skoltayon, jich yu'un te kuxulon ta ora to, tek'elon ta xchobeyel yayiik te ants-winiketike te mayuk snop-junik sok te mach'atik muk' sk'oplalike. Mayuk beluk ya jkal janax te beluk yaloyik te alwanejetik sok te Moisés te ya xk'ot ta pasele; ²³Te ya xk'ax swokol te Cristo sok te ja me neel ya xcha'kux tel ta stojol te aelmeletike sok te ya xchobey sk'oplal te judioetik sok te yan lumetik te bit'il ay te sakil k'inale. TE PABLO LA YALBEY TE MUK' AJWALIL AGRIPA TE YAKUK XCH'UUN TE CRISTOE ²⁴Te k'alal yak ta skoltaybel sba ta k'op a te Pabloe, tulan k'opoj te Festoe: "Pablo, jowelatixka; te bayal abijil la yak'atix ta jowel." ²⁵Jauk me to jich la yal te Pabloe: "Ma jowelon, ajwalil Festo te lek ich'bilat ta muk'e; jauk me to ma xiwon ta k'op, ya xk'opojon ta smelilil sok kuxul k'inal ya jkaiy. ²⁶Te muk' ajwalil Agripa sna'oj stojol spisil in to; ja yu'un te jamal ya jk'opnexe, melel jna'oj te mayuk beluk jmul'oj ta stojole; melel ma ba pasbil ta muken. ²⁷¿Muk' ajwalil Agripa, ja ch'uunej bal te alwanejetike? ya jna' te ach'uuneje." ²⁸Te Agripa la yalbey te Pabloe: "¿Ya bal akuy te ya stak' te ora nax ya sujt'es jkot'an te ya x-ochon ta xch'uunel uuke?." ²⁹Te Pabloe jich la yal: "Ya jk'opon Dios yu'un, chikan teme ora nax o jalto k'aal xan ya sk'ane, te jich ya xk'oat te bit'il jo'one, ma atukeluk nax, janix jich ta spisilik te mach'a ya yayibonik te jk'ope, ma yu'unuk ya jkal te ya awich'ik chukel ta kadenaetike." ³⁰Jich yu'un tejk'a te muk' ajwalil Agripa sok te ajwalil Festo sok te Berenice sok spisilik te mach'atik sjoinoj ta nakleje; ³¹Te k'alal la yijk'tayik te banti ayike, la yalbey sbaik sok jich la yalik: "Te winike mayuk beluk spasoj te ya x-ak'ot ta lajel sok te ya yik' chukel yu'une." ³²Te Agripa la yalbey te Festoe: "Ya xju' ya xkol bael jai winik to te manchuk la sk'an te ya yich' chajp'anel yu'un te Césare."

27 TE PABLO LA YICH' TIKUNEL BAEL TA ROMA¹Te k'alal chajp'ajix yu'unik a te ya stikunotik bael ta Italia, jich te Pablo sok te cha'ox tul chukeletike la yich'ik ak'el ta sk'ab te tul wolwanej kanan te Julio sbiile, te ja wolwanej kanan yu'un te stsob soldadoetike yu'un te Augusta. ²La jkich'tik ikel bael te bay ya xlok' bael te barkoetike, jich la jtatik jun barko te talem ta Adramitena, le' mootik bael a melel le' nopol ya xbajt'ix ta bay sjoylejal sk'inal te Asiae. Sjoinojotik bael te Aristarco te jajch'em tel ta Tesalónica te ay ta sk'inal Macedonia. Jich abootik. ³Ta yan k'aalik ko'otik ta bay lum Sidón, le' kootik a, te Julio lek la yil te Pabloe, jich yu'un la yalbey te ya stak' xbajt' sk'opon te sgotak te ayik ta Sidón sok te ya yich' kanateyel yu'une. ⁴Ta patil ochotik xan bael ta barko, jich abootik ta mar sok la juyinteytik te Chipre te ja jun ch'in lum te juybil ta ja'e, melel ja stojlinejotik te ik'e. ⁵Te k'alal yakotik ta kaxel bael ta barko te banti nopol tsi'il sk'inal te Cilicia sok Panfila, k'ootik ta Mira, te ja pam lum yu'un te Licia. ⁶Te wolwanej kananetik la sta jun barko te talem ta lum Alejandria te ya xbajt' ta Italia. Le' la yak'otik baela. ⁷Ay bayal k'aal beenotik k'un'k'un ta barko jich wokoltik ak'ootik ta nopol Gnido, jauk me to te ik'e ma la yak'otik te ya jt'untiknix te jbeetike, jich yu'un kaxotik ta sti'il Creta te ja ch'in lum te juybil ta ja'e, te ja yelaw sk'inal te Salmón. ⁸Kax jwokoltik te k'alal yakotik ta beel bael ta barko, ja to te k'ootik ta Buenos Puertos te ja nopol yiloj sba sok te muk'ul lum Lasea. ⁹Bayal k'aal beenotikix ta barko sok k'axix a te sk'alel te skomel swe'elik te judioetike, janix jich xi'bantik sba te ya xbeenotik xan ta barko yu'un te bit'il ay te k'inale. Jich yu'un te Pablo la yal ta tak'uywanej: ¹⁰"Winiketik, ya jkil te ma lekuk ya xk'ootik lokel a teme ya xbeenotik xan bael ta barko sok ya me xch'ayotik a, ma jauk nax yu'un te barkoe sok te beluk xkuchoje janix me jich ya xlatotik uuk." ¹¹Jauk me to te wolwanej kananetike ma la xch'uunbey te beluk la yal te Pabloe, ja la xch'uunbey xan te beluk la yal te mach'a ya stij sok te yajwal te barkoe. ¹²Ta skaj te wokol ya xk'ax jku'untik te sikil k'inal ta bay te ya xlok' bael te barkoetike, ja yu'un la snopik te mach'atik ya stij te barkoe te ma ba ya xjilik le'a sok te le'uk ya xk'otik ta muk'ul lum Fenice, yu'un le' ya xk'ax jku'untik a te sikil k'inale, te Fenice ja jun ti' mar te banti ya xlok'ik te barkoetike, te ay ta sk'inal Creta, te yelawinej sba sok te noroeste sok te sureste. TAL TULAN IK' TA MAR ¹³Te k'alal tal te ik' ta sur, te mach'atik ya stij te barkoe la snopik te ya xbeenik xan baele. Jich yu'un jajch'ik ta beel ta yan buelta ta barko, jich beenotik k'axel ta sti'il sk'inal te Creta. ¹⁴Jauk me to ma to najt' benemotik ta barkoa, te tal tulani ik' sok ja'al, te ja sbiilinoj ik' yu'un noreste, jajch' tel te ik' k'alal ta ch'in lum te juybil ta ja'e jich tal te yik'al ta jtojotik. ¹⁵Te k'alal ma stak' te tojnax ya xbajt'ix a te barkoe, te ik'e la snitotik ochel jich mayuk beluk la stak' jpastik xan. ¹⁶La yik'otik ochel te ja'e jich yu'un k'axotik ta bay te ch'in lum te juybil ta ja'e te sbiilinoj Clauda; Ay nax jwokoltik te la jmojt'estik tel te tsail barkoe te banti ya jkolteybatike. ¹⁷Te k'alal la yich' mojt'esel te tsail barkoe, te mach'atik ya stijke, la stuuntesik ch'ajanetik te ya xchukik a te yolil te barkoe. Yu'un la xi'ik te ya xjat ta olile, jich yu'un te la skojt'esik te muk'ul tak'in te ya sts'uunan sba ta yutil te ja' ta bay sti'il te banti ya xbik'wan te sjial te mare te ja sbiil Sirte. ¹⁸K'axem to xan la yuts'inotik te ik' sok te ja'ale, jich yu'un ta yan k'aalil te mach'atik ayik ta barko jajch' xch'ojik koel te ijk'atsil te xkuchojike. ¹⁹Ta yoxebal k'aal te mach'atik ya stij te barkoe, la xch'ojik koel te beluk ya xtuun yu'un te ya stij a, janax la stuuntesik te sk'abike. ²⁰K'axix bayal k'aal a te ma la jkiltik te xojobil te k'aale sok te ek'etike sok te ma xkom a te ja'ale, la jkaltik te ma xkuxinotike. ²¹Te k'alal k'axix bayal k'aal a te ma xwe'otike, te Pabloe la stej'k'an sba jajch'el ta yolil te mach'atik ya stij te barko jich la yal: "Winiketik, te ja'atike ya sk'an te lajuk awaiybonik stojol te jk'ope sok te manchuk lok'otik tel ta banti Creta, jich ma la jtatik te woklajel sok te ch'ayel te jichuke. ²²Jauk me to ya jkalbatik te ayuk me smuk'ul awot'anik yu'un, melel mayuk mach'a ya xlat le' to, janax ya jch'aytik te barkoe. ²³Melel te ajk'ubal naxe, te Diose te ja jkich'oj ta muk' sok te ja abaton yu'une, la stej'k'an sba tel tul ch'ul abat ta jtojol. ²⁴Jich la yal: "Ma me xiwat, Pablo. Te ja'ate ya me xbaat ta stojol te muk' ajwalil Césare sok ta swenta xk'uxul yot'an te Dios ta atojole, la yak' te yakuk xkuxinik uuk te mach'atik sjoinejate. ²⁵Jich yu'un, winiketik, ma me xiwex, melel ay xch'uunjel jkot'an ta stojol Dios, jich me ya xk'ot ta pasel te bit'il la jkich' albeyele. ²⁶Jauk me to ya sk'an te ya xk'ootik ta jun ch'in pam lum te juybil ta ja'e." ²⁷Te k'alal ayix chan lajuneb (14) ajk'ubal a te yakotik ta beel ta mar sok te yakotik ik'el bael yu'un te ik' ta Adriático, nopolix olil ajk'ubal a te mach'atik ya stij te barkoe la sna'ik stojol te le' nopol ya jtatikix a te pam lume. ²⁸Ja yu'un la sbisik te snajt'il te ja' sok te sbisibale, jich la sna'ik stojol te tab (20) te snajt'il te ja'e; sok been xan bael tebuk te barkoe, la xcha' sbisik xan yan buelta jich la sna'ik stojol te snajt'il te ja'e ja lolajuneb (15) xan te snajt'ile. ²⁹Ja yu'un xiwik, melel ja la xi'ik te ya slok sbaik sok te ch'enetike, jich yu'un la skojt'esik ta mar chaneb muk'ul tak'inetik swenta yu'un ma xbajt' ik'el a te barko yu'un te yip te ja'e, sok la jk'opontik Dios yu'un te yakuk sakub ta ora te k'inale. ³⁰Te mach'atik ya stij te barkoe la sleik te bin ut'il ya stak' yijteyik jilel te barkoe, jich la skojt'esik te tsail barko ta banti mar, yu'un la snopik te ya skojt'esik te muk'ul tak'inetik ta sni'il te barkoe. ³¹Jauk me to te Pabloe la yalbey te wolwanej kananetik sok te soldadoetike: "Teme bajt'ik te mach'atik ya stij te barkoe, ma xju' ya xkolex te ja'exe." ³²Jich yu'un te soldadoetike la set'ik te ch'ajanetik yu'un te tsail barkoe, jich ch'ay koel ta mar. ³³Te k'alal yak tel ta sakubel a te k'inale, te Pablo la yaltilebey te yakuk xwe'ike. Jich la yal: "Ayix chan lajuneb(14) k'aal te yakatik ta mel-ot'an yu'un te beluk ya xk'ot ta pasele sok mayuk beluk awaiyojik. ³⁴Jich yu'un ya jkalbatik wokol te yakuk ja tsakik te awe'elike, jich me ya stak' xkuxinex a. Melel mayuk mach'a ya xlat sok ni lijk'uk ya xch'ay te stsotsil ajolike." ³⁵Te k'alal jich la yale, la tsak te kaxlan waje sok la yal wokol ta stojol te Dios ta komon sitil. Jich la xet' te kaxlan waje, jich jajch' swe'. ³⁶Jich la yich'ik yip yot'anik ta spisilik sok we'ik. ³⁷Te mach'a ayotik ta barcoe ja' waklajuneb xchanlajunwinik(276) ta tul. ³⁸Te k'alal nojix xch'ujtik a, la xch'ojik koel ta mar te trigo yu'un la sts'ujtesbeyik tebuk te yijk'ats te barkoe. JIN TE BARKO YU'UN TE YIP TE MARE ³⁹Te k'alal sakubix a te k'inale, ma la sna'bey sbaik te lume, jauk me to la yilik te xojol ochel ta k'inal te mare sok la yalik teme ya stak' ya xk'ot le'a te barkoe. ⁴⁰Jich la xtuch'ik te ch'ajanetik yu'un te muk'ul tak'inetik te koemik bael ta yutil te mare sok le' la yijk'teyik a. Sok la stilik te xchukjibal te beluk ya stij a te barkoe sok la smojt'esik te spak'ul te ya xnitotik bael yu'un te ik'e; jich bajt'ik ta sti'il te

mare. ⁴¹Jauk me to k'otik te banti ay cheb te bayal yip te ja'e, jich yu'un koj't'aj sok kajts'aj te sni te barkoe, le' jil a, ma la stak' stij sbaix, jich te yit te barkoe jajch' ta jatel yu'un te yip te mare. ⁴²Te beluk la xchapik te soldadoetike ja te ya smilik te chukeletike, swenta yu'un jich me ni tuluk ya stak' xlok'ik bael ta anel ni ta nuxel. ⁴³Jauk me to te wolwanej kananetik la sk'an skoltey te Pabloe, jich la skom te beluk la snopik spasele; jich la yalbey mantal te mach'atik ya sna'ik nuxele te ja me neel ya xch'oj sbaik koel ta ja' jich me neel ya xk'otik ta lum. ⁴⁴Ta patil te winiketik te mach'a jilik te ma sna'ik nuxele ya me st'uunotik bael uuk, ya me stsak sbaik koel ta lejch'el ch'ujte' yu'un te barkoe. Jich lek k'ootik ta bay lum k'inal.

28 TE PABLO AY TA BAY CH'IN LUM TE JUYBIL TA JA' TE MALTA SBIILE¹Te k'alal kolemotikix lok'el a, la jna'tik te Malta sbiilinoj te ch'in lum te juybil ta ja'e. ²Te ants-winiketik te mach'atik bejk'ajemik le'a, k'axem to k'ux la yaiyotik, jich la stsumbotik k'ajk' jk'atintik skaj te ay ja'al sok ay te sike. ³Jauk me to te Pablo la stsob tel takin si', jich te k'alal yak ta yotsesel ta k'ajk', lok' tel koj't' ti'awal chan yu'un te xk'ixnal te k'ajk'e, jich la xbech' sba ta sk'ab te Pabloe. ⁴Te k'alal la yilik te ants-winiketik te mach'atik nainemik le'a te jipil te chan ta sk'ab te Pabloe, jich la yalbey sbaik: "Jai winik to, milwal winik te lok' tel ta anel ta bay mar, ja yu'un ma me x-ak'ot ta kuxinel yu'un te dios jku'untike." ⁵Jich yu'un la slilan ochel ta k'ajk' te ti'awal chane sok mayuk beluk pasbot yu'un. ⁶Ja yakalik ta smaliyel a te yakuk tsakot ta k'ajk' sok te yakuk xlaje. Jauk me to jalajikix ta smaliyel a teme ay beluk ya spasbote, jich la yilik te mayuk beluk k'ot ta pasel ta stojole, jich yanub snopjibal yu'unik jich kaj yalik te ja niwan tul dios. ⁷Jich yu'un nopol le'a te sk'inal te tul winik te sbiilinoj Publio te ja wolwanej yu'un te ch'in lum te juybil ta ja'e. Ja la yak'botik spatjibal jkot'antik sok sbujts' yot'an la yak'botik jwe'eltik oxeb k'aal. ⁸Te stat te Publio ay ta chamel, tsakbil ta k'ajk' sok ch'ich' tsa'nel. Te k'alal ba yil te Pabloe, la sk'oponbey Dios, la skajan sk'ab ta stojol, jich ch'ab te xchamele. ⁹Te k'alal jich k'ot ta pasele, talik spisilik te ants-winiketik te ayik ta chamel te le' nainemik a, jich ch'abik jilel uuk. ¹⁰Te ants-winiketike la yich'otik ta muk'. Te k'alal la jchajp'anbatik yu'un te ya xlok'otikix bael a, la yak'botik spisil te beluk ya xtuun jku'untike. TE PABLO K'OT TA ROMA ¹¹K'ax oxeb u, mootik ta jun barko yu'un Alejandria te le' kax yu'un a te sikil k'inal ta bay ch'in lum te juybil ta ja'e, ja yich'objbey slok'om ba te diosetik te lo-alaletike. ¹²Te k'alal k'ootik ta lum Siracusa, le' jilotik oxeb k'aal a. ¹³Ta yan buelta jajch'otik ta beel ta barko jich k'ootik ta lum Regio. Ta yan k'aal tal te ik' ta bay sur, jich cheb nax k'aal k'ootik ta lum Puteoli. ¹⁴Le' la jtatik cha'ox tul jkermanotaktik te la yik'otik jilel jukeb k'aal. Jich ak'ootik ta Roma. ¹⁵Te k'alal la yaiyik stojol te jkermanotaktik te le' ayotikix a, tal staotik ta be, le' la staotik ta bay Mercado yu'un Apio sok ta Tres Tavernas. Te k'alal la yil te Pablo te jkermanotaktike, la yalbey wokol te Diose sok muk'ub k'inal la yaiy. ¹⁶Te k'alal ochotik bael ta Roma, te Pablo la yich' kanantayel yu'un te tul soldadoe. TE PABLO LA XCHOL SK'OP DIOS TA ROMA ¹⁷Oxeb k'aal ta patil te Pablo la yak' ta ik'el te wolwanejetik yu'un te judioetike, te k'alal la stsob sbaik, jich la yal te Pabloe: "Jkermanotak, te jo'one mayuk beluk amen jpasoj sok ma ba jkontroinoj te stalel xkuxlejalik te lume sok te bi yilel stalelik te chich-mamiletike, la jkich' tikunel bael jich bit'il tul chukel k'alal ta Jerusalén ta sk'ab te romanoetike. ¹⁸Te k'alal la yich'onik ta k'ope, la sk'anik te ya skoltayonik baele, melel mayuk la stabonik jmul te ya yak'on ta lajele. ¹⁹Jauk me to te judioetik ma la sk'anik te ya skoltayonik lok'el, ja yu'un te la jk'an te ya xchajp'anon te muk' ajwalil Césare, ma ba yu'un tal jkalbey smul te jlumale. ²⁰Ta skaj te la jk'an te ya jkich' chajp'anel le' to, jich yu'un la jk'an jkilatik sok te ya awaiybonik stojol te jk'ope. Ta skaj te beluk smuk'ulinoj yot'anik te Israeletike, janix ta swenta yu'un uuk te chukulon ta kadenae." ²¹Jich yu'un jich la yalik: "Te jo'otike mayuk jkich'otik ts'ibubil jun te talem ta judea te ya yalbotik te bit'il ay te ak'oplale sok ni tuluk jkermanotaktik tal yalik te malek ak'oplale. ²²Jauk me to jkot'antik ya jkaiytik stojol te beluk ya awal yu'un te yach'il ch'uunjel ot'anik te janix ja ach'uunej uke, melel la jkaiytik stojol te ma lek sk'oplal yu'un spisil te lumetike. ²³Ja yu'un te la swejt'esbeyik jilel yan sk'alelal, jich ta yan buelta bayal xan ants-winiketik talik te banti smajanoj na te Pabloe. La yalbey yaiyik te bit'il ay te ayeje sok la yalbey yaiyik te bit'il ay te sk'oplal te ajwalinel yu'un te Diose. Ja la sk'an te yakuk syantesbey te snopjibal yu'unik ta swenta te Jesuse, la yak'bey yil neel te mantaliletik yu'un te Moises sok te beluk la yalik jilel te alwanejetike. Sab to jajch' ta k'op ja to ta smalel k'aal. ²⁴Ay mach'atik la xch'uunik te beluk la yich' cholele, janix jich ay mach'atik ma la xch'uunik. ²⁵Te k'alal ma junaj yot'anik yu'un te beluk la yal te Pabloe, k'an bajt'ukik te k'alal laj yot'an ta k'ope, jauk me to jich xan la yal: "Te Ch'ul Espiritue k'opoj ta stojol te alwanej Isaiase te jich la yalbey ta namey k'inal te jme'-jtatike. ²⁶La yal: "BAAN TA STOJOL TE ANTS-WINIKETIKE, JICH ME YA AWALBEY; YA ME AWAIYIK STOJOL JAUK ME TO MA XK'OT TA AWOT'ANIK; YA AWILIK TA A SITIK JAUK ME TO MA ATAIK TA ILEL. ²⁷MELEL TE YOT'ANIK TE ANTS-WINIKETIKE TULANUBENIX, WOKOL YA YAIYIK STOJOL, SMUTS'OJKIX TE SITIKE, YU'UN MA STAIKIX TA ILEL SOK MA YAIYIKIX STOJOL SOK MA XK'OTIX TA YOT'ANIK JAUK ME TO TEME YA SUJT'IK TEL TA JTOJOLE YA ME JKOLTEY." ²⁸Jich yu'un, ya me sk'an ana'ik stojol te koltayel yu'un te Dios la yich'ix tikunel ta stojolik te yan lumetike, ja me ya yaiyik stojol stukelik. ²⁹Te k'alal la yal spisil in to, te judioetike sujt'ik bael, tulan yakik ta sjojk'ibel sbaik ta tulutul. ³⁰Te Pabloe kuxin cheb ja'wil ta banti smajanoj te nae sok le' ya yik' ochel a te mach'atik ya xtal ilel yu'une. ³¹Yak ta xcholel te bit'il ay ta ajwalinel te Diose sok nix te bit'il ay sk'oplal te jkajwaltik Jesucristo sok yip yot'an. Mayuk mach'a komot yu'un.